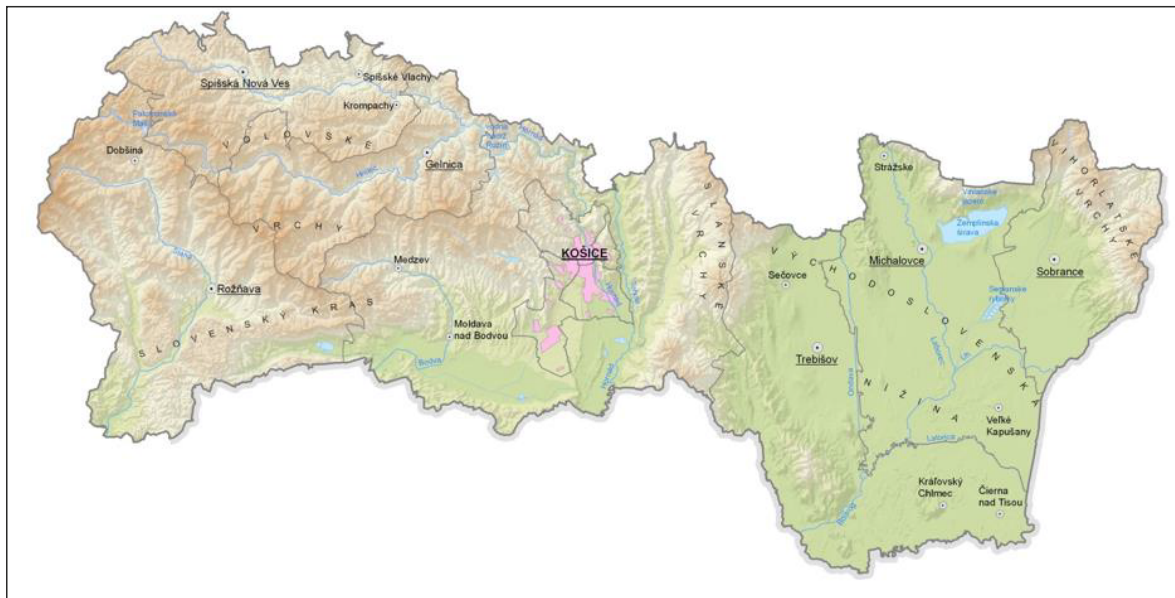

Obstarávateľ:

Košický samosprávny kraj

Nám. Maratónu Mieru 1
042 66 Košice

„Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022 - 2030”

Správa o hodnotení strategického dokumentu

Apríl 2024

Spracovateľ dokumentácie:

EKOJET, s.r.o.
priemyselná a krajinná ekológia

Staré Grunty 9A, 841 04 Bratislava, Slovenská republika
Tel.:(+421 2) 45 69 05 68
e-mail: info@ekojet.sk
www.ekojet.sk

Obsah

ÚVOD	1
ČASŤ A	2
ZÁKLADNÉ ÚDAJE	2
I. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBSTARÁVATEĽOVI	2
II. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O STRATEGICKOM DOKUMENTE	2
1. NÁZOV	2
2. ÚZEMIE (SR, KRAJ, OKRES, OBEC)	2
3. DOTKNUTÉ OBCE	2
4. DOTKNUTÉ ORGÁNY	3
5. SCHVAĽOVACÍ ORGÁN	3
6. OBSAH A HLAVNÉ CIELE STRATEGICKÉHO DOKUMENTU A JEHO VZŤAH K INÝM STRATEGICKÝM DOKUMENTOM	4
III. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O SÚČASNOM STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA DOTKNUTÉHO ÚZEMIA	15
1. INFORMÁCIE O SÚČASNOM STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA VRÁTANE ZDRAVIA A JEHO PRAVDEPODOBNÝ VÝVOJ, AK SA STRATEGICKÝ DOKUMENT NEBUDE REALIZOVAŤ	16
2. INFORMÁCIA VO VZŤAHU K ENVIRONMENTÁLNE OBZVLÁŠŤ DÔLEŽITÝM OBLASTIAM, AKÝMI SÚ NAVRHOVANÉ CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIA, ÚZEMIA EURÓPSKEHO VÝZNAMU, EURÓPSKA SÚSTAVA CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ (NATURA 2000), CHRÁNENÉ VODOHOSPODÁRSKE OBLASTI A POD.....	47
3. CHARAKTERISTIKA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA VRÁTANE ZDRAVIA V OBLASTIACH, KTORÉ BUDÚ PRAVDEPODOBNE VÝZNAMNE OVPLYVNEŇ	53
4. ENVIROMENTÁLNE PROBLÉMY VRÁTANE ZDRAVOTNÝCH PROBLÉMOV, KTORÉ SÚ RELEVANTNÉ Z HĽADISKA STRATEGICKÉHO DOKUMENTU	53
5. ENVIRONMENTÁLNE ASPEKTY VRÁTANE ZDRAVOTNÝCH ASPEKTOV ZISTENÝCH NA MEDZINÁRODNEJ, NÁRODNEJ A INEJ ÚROVNI, KTORÉ SÚ RELEVANTNÉ Z HĽADISKA STRATEGICKÉHO DOKUMENTU, AKO AJ TO, AKO SA ZOHĽADNILI POČAS PRÍPRAVY STRATEGICKÉHO DOKUMENTU	56
IV. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O PREDPOKLADANÝCH VPLYVOV STRATEGICKÉHO DOKUMENTU VRÁTANE ZDRAVIA.....	57
1. PRAVDEPODOBNE VÝZNAMNÉ ENVIRONMENTÁLNE VPLYVY NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A VPLYVY NA ZDRAVIE (PRIMÁRNE, SEKUNDÁRNE, KUMULATÍVNE, SYNERGICKÉ, KRÁTKODOBÉ, STREDNODOBÉ, DLHODOBÉ, TRVALÉ, DOČASNÉ, POZITÍVNE AJ NEGATÍVNE)	57
V. NAVRHOVANÉ OPATRENIA NA PREVENCIU, ELIMINÁCIU, MINIMALIZÁ-CIU A KOMPENZÁCIU VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE	83
1. OPATRENIA NA ODVRÁTENIE, ZNÍŽENIE ALEBO ZMIERNENIE PRÍPADNÝCH VÝZNAMNÝCH NEGATÍVNYCH VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA, KTORÉ BY MOHLI VYPLYNÚŤ Z REALIZÁCIE STRATEGICKÉHO DOKUMENTU	83
VI. DÔVODY VÝBERU ZVAŽOVANÝCH ALTERNATÍV ZOHĽADŇUJÚCICH CIELE A GEOGRAFICKÝ ROZMER STRATEGICKÉHO DOKUMENTU A OPIS TOHO, AKO BOLO VYKONANÉ VYHODNOTENIE VRÁTANE ŤAŽKOSTÍ S POSKYTOVANÍM POTREBNÝCH INFORMÁCIÍ, AKO NAPR. TECHNICKÉ NEDOSTATKY ALEBO NEURČITOSTI.....	87

1. UVAŽOVANÉ VARIANTNÉ RIEŠENIA ZOHLADŇUJÚCE CIELE A GEOGRAFICKÝ ROZMER STRATEGICKÉHO DOKUMENTU	87
2. NEDOSTATKY A NEURČITOSTI V POZNATKOCH, KTORÉ SA VYSKYTLI PRI VYPRACÚVANÍ SPRÁVY O HODNOTENÍ	92
VII. NÁVRH MONITOROVANIA ENVIRONMENTÁLNYCH VPLYVOV VRÁTANE VPLYVOV NA ZDRAVIE	93
VIII. PRAVDEPODOBNE VÝZNAMNÉ CEZHRANIČNÉ ENVIRONMENTÁLNE VPLYVY VRÁTANE VPLYVOV NA ZDRAVIE	94
IX. NETECHNICKÉ ZHRNUTIE POSKYTNUTÝCH INFORMÁCIÍ.....	95
1. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O STRATEGICKOM DOKUMENTE	95
2. NAPLNENIE POŽIADAVIEK ROZSAHU HODNOTENIA	102
X. INFORMÁCIA O EKONOMICKEJ NÁROČNOSTI (AK TO CHARAKTER A ROZSAH STRATEGICKÉHO DOKUMENTU UMOŽŇUJE).....	103
ZOZNAM RIEŠITEĽOV A ORGANIZÁCIÍ, KTORÉ SA NA VYPRACOVANÍ SPRÁVY O HODNOTENÍ STRATEGICKÉHO DOKUMENTU PODIEĽALI, ICH PODPIS (PEČIATKA).....	104
DÁTUM A POTVRDENIE SPRÁVNOSTI A ÚPLNOSTI ÚDAJOV PODPISOM (PEČIATKOU) OPRÁVNENÉHO ZÁSTUPCU OBSTARÁVATEĽA	105
PRÍLOHY.....	107

Použité skratky

CHA	Chránený areál
CHKP	Chránený krajinný prvok
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
EIA	Posudzovanie vplyvov na životné prostredie
EK	Európska komisia
EP	Európske spoločenstvo
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
GNÚSES	Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability
IÚS KK	Integrovaná územná stratégia Košického kraja
IÚI	Integrované územné investície
CHVO	Chránená vodohospodárska oblasť
KSK	Košický samosprávny kraj
MCHÚ	Maloplošné chránené územia
MK	Ministerstvo kultúry SR
MD	Ministerstvo dopravy SR
MIRRI	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MÚSES	Miestny územný systém ekologickej stability
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
Natura 2000	Sústava chránených území členských štátov Európskej únie
NPP	Národná prírodná pamiatka
NPR	Národná prírodná rezervácia
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OP	Ochranné pásma
PHRSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
PP	Prírodná pamiatka
PR	Prírodná rezervácia
PRV	Program rozvoja vidieka
RO	Riadiaci orgán
SPR	Strategický plánovací región
VÚC	Vyšší územný celok
SR	Slovenská republika
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
STN	Slovenská technická norma
ÚKSK	Úrad Košického samosprávneho kraja
UMR	Udržateľný mestský rozvoj
UNESCO	Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru
ÚSES	Územný systém ekologickej stability
Z. z.	Zbierka zákonov Slovenskej republiky
ŽSR	Železnice Slovenskej republiky

Úvod

Predmetom tejto Správy o hodnotení je posúdenie strategického dokumentu s dosahom na Košický samosprávny kraj: „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“ (ďalej len „IÚS KSK“).

Správa o hodnotení strategického dokumentu je vypracovaná podľa rozsahu hodnotenia vydaného Okresným úradom Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (č. OU-KE-OSZP1-2023/016601-215, zo dňa 05.06.2023).

V súvislosti s novým programovým obdobím 2021 – 2027, Slovenská republika pristúpila k zmene spôsobu uplatňovania mechanizmu výberu projektov, nakoľko umožnila prístup regiónov k financovaniu časti územných rozvojových potrieb prostredníctvom využitia integrovaného územného prístupu k implementácii fondov EÚ, podľa princípov Územnej agendy EÚ. Nové úlohy, z toho vyplývajúce, sú vykonávané prostredníctvom Rád partnerstva na území krajov a Kooperčných rád udržateľného mestského rozvoja, ako riadiacich štruktúr koordinujúcich procesy plánovania, implementácie a monitorovania.

Hlavným impulzom pre spracovanie IÚS Košického kraja je príprava na nové programové obdobie Európskej únie na roky 2021 – 2027 a Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov s názvom Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030.

IÚS KK je strategickým dokumentom s dosahom na územie VÚC – Košického kraja (obce a mestá na území Košického kraja).

Materiál bol spracovaný na základe strategického dokumentu: „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022 – 2030“, Úrad Košického samosprávneho kraja, Odbor regionálneho rozvoja, (04/2023).

ČASŤ A ZÁKLADNÉ ÚDAJE

I. Základné údaje o obstarávateľovi

- 1. Označenie:** Košický samosprávny kraj
IČO: 35 541 016
- 2. Sídlo:** Nám. Maratónu Mieru 68/1, 042 66 Košice
- 3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, od ktorého možno dostať relevantné informácie o strategickom dokumente, a miesto na konzultácie:**
- JUDr. Boris Bilčak – riaditeľ Úradu KSK
Úrad Košického samosprávneho kraja
Nám. Maratónu Mieru 1
042 66 Košice
email: riaditel@vucke.sk
Tel. číslo: 055 / 7268 141
- Ing. Matej Ovčiarka – vedúci odboru regionálneho rozvoja
Úrad Košického samosprávneho kraja
Nám. Maratónu Mieru 1, 042 66 Košice
email: matej.ovciarka@vucke.sk
Tel. číslo: 055 / 6196 650
- Ing. Angelika Theinerová – vedúca referátu sekretariátu Rady Partnerstva
Úrad Košického samosprávneho kraja
Námestie Maratónu mieru 1, 042 66 Košice
email: angelika.theinerova@vucke.sk
Tel. číslo: 055 / 6196 692

II. Základné údaje o strategickom dokumente

1. Názov

„Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022 – 2030“

2. Územie (SR, kraj, okres, obec)

Navrhovaný strategický dokument (IÚS KK) rieši otázky a problémy na úrovni dotknutého Košického samosprávneho kraja:

- **Štát:** Slovenská republika
- **Kraj:** Košický
- **Okres:** Spišská Nová Ves, Rožňava, Gelnica, Košice-okolie, Košice I, Košice II, Košice III, Košice IV, Trebišov, Michalovce a Sobrance
- **Obec:** Všetky mestá a obce na území Košického kraja

3. Dotknuté obce

Dotknutými obcami sú jednotlivé obce nachádzajúce sa na území Košického samosprávneho kraja v počte 440 obcí.

4. Dotknuté orgány

Dotknutými orgánmi sú všetky orgány verejnej správy, ktorých vyjadrenie sa vyžaduje pred prijatím alebo schválením strategického dokumentu.

Zoznam dotknutých orgánov:

- Ministerstvo životného prostredia SR, Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava,
- Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Štefánikova 15, 811 05 Bratislava
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Dobrovičova 12, 812 66 Bratislava,
- Ministerstvo hospodárstva SR, Mlynské nivy 44/a, 827 15 Bratislava,
- Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky, Námestie Slobody 6, 810 05 Bratislava,
- Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, 837 52 Bratislava 37
- Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky, Stromová 1 813 30 Bratislava
- Ministerstvo cestovného ruchu a športu Slovenskej republiky, Námestie slobody č.6 811 06 Bratislava
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Špitálska 4, 6, 8, 816 43 Bratislava,
- Štátna ochrana prírody SR, Tajovského 28B, 974 09 Banská Bystrica,
- Slovenský vodohospodársky podnik, š.p., Radničné námestie 8, 969 01 Banská Štiavnica,
- Prešovský samosprávny kraj, Námestie mieru 5043/2, 080 01 Prešov
- Banskobystrický samosprávny kraj, Námestie SNP 23, 974 01 Banská Bystrica,
- Krajský pamiatkový úrad Košice, Hlavná 25, 040 01 Košice
- Okresný úrad Košice, Odbor starostlivosti o životné prostredie, Oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja,
- Okresný úrad Košice, Komenského 52, 041 26 Košice,
- Okresný úrad Košice - okolie, Hroncova 13, 040 01 Košice,
- Okresný úrad Michalovce, Námestie slobody 988/1, 071 01 Michalovce,
- Okresný úrad Sobrance, Tyršova 295, 073 01 Sobrance,
- Okresný úrad Rožňava, Špitálska 2212/3, 048 01 Rožňava,
- Okresný úrad Spišská Nová Ves, Markušovská cesta 1, 052 01 Spišská Nová Ves,
- Okresný úrad Trebišov, M. R. Štefánika 1161, 075 01 Trebišov,
- Okresný úrad Gelnica, Hlavná 102/1, 056 01 Gelnica,
- Mestá a obce Košického samosprávneho kraja.
- Okresný úrad Vranov nad Topľou, Námestie slobody 5, 093 01 Vranov nad Topľou,
- Mestá a obce Košického samosprávneho kraja,
- Dopravný úrad, Referát ochranných pásiem, Letisko M. R. Štefánika, 823 05 Bratislava,
- Železnice Slovenskej republiky, Generálne riaditeľstvo, Klemensova 8, 813 61 Bratislava,
- Správa a údržba ciest KSK, Námestie Maratónu mieru 1, 042 66 Košice.

Vymedzenie zainteresovanej verejnosti vrátane jej združení:

Zainteresovanou verejnosťou sú predovšetkým obyvatelia KSK a každý kto prejaví záujem o strategický dokument. Ďalej sem patria občianske iniciatívy, občianske združenia a mimovládne organizácie, podporujúce ochranu životného prostredia, ktoré prejavia záujem na postupoch environmentálneho rozhodovania v zmysle ustanovení §24 až §28 zákona č. 24/2006 Z. z.

5. Schvaľovací orgán

Orgánom kompetentným na prijatie strategického dokumentu je Zastupiteľstvo Košického samosprávneho kraja.

6. Obsah a hlavné ciele strategického dokumentu a jeho vzťah k iným strategickým dokumentom

V súvislosti s novým programovým obdobím 2021 – 2027, Slovenská republika pristúpila k zmene spôsobu uplatňovania mechanizmu výberu projektov, nakoľko umožnila prístup regiónov k financovaniu časti územných rozvojových potrieb prostredníctvom využitia integrovaného územného prístupu k implementácii fondov EÚ, podľa princípov Územnej agendy EÚ. Nové úlohy, z toho vyplývajúce, sú vykonávané prostredníctvom Rád partnerstva na území krajov a Kooperačných rád udržateľného mestského rozvoja, ako riadiacich štruktúr koordinujúcich procesy plánovania, implementácie a monitorovania.

Hlavným impulzom pre spracovanie IÚS Košického kraja je príprava na nové programové obdobie Európskej únie na roky 2021 – 2027 a Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov s názvom Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030.

Primárnym účelom integrovaného územného rozvoja je zabezpečenie realizácie investícií v rámci viacerých priorít Programu Slovensko. Implementačný mechanizmus integrovaných územných investícií umožňuje riadiacemu orgánu koordinovať realizáciu častí rôznych prioritných cieľov tak, aby bola podporená komplementárnosť aktivít integrovanej investície. IÚS Košického kraja predstavuje komplexnú strednodobú stratégiu územia, integrujúcu všetky aspekty rozvoja a rozvojové aktivity v území. Je základnou stratégiou pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi EÚ. Jej cieľom je s využitím územnej dimenzie zabezpečiť podmienky pre účinné využitie finančných prostriedkov EŠIF, štátneho rozpočtu a ostatných finančných zdrojov prijímateľov počas programového obdobia 2021 – 2027.

Pri tvorbe Integrovanej územnej stratégie Košického kraja 2022 – 2030 sa vychádzalo z Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2023 – 2027 s výhľadom do roku 2030 a zároveň sa rešpektovali aktuálne metodické dokumenty pre tvorbu IÚS, no vychádzalo sa najmä z Jednotného metodického rámca pre prípravu integrovaných územných stratégií a integrovaných územných investícií v Slovenskej republike v programovom období 2021 – 2027. V rámci IÚS Košického kraja je integrovaný územný prístup implementovaný prostredníctvom nástroja integrovaných územných investícií (IÚI). IÚI sú v rámci strategických investičných balíkov IÚS Košického kraja tou časťou, ktorá bude financovaná zo všetkých zdrojov EÚ a naprieč všetkými politickými cieľmi. Tento integrovaný prístup zároveň zabezpečí prepájanie tzv. mäkkej a tvrdej infraštruktúry a týmto krokmi bude možné naplňať hlavné výzvy a potreby v regiónoch.

IÚS KSK predstavuje podmnožinu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHRSR KSK), ako komplexnej rozvojovej stratégie územia integrujúcej všetky aspekty rozvoja v území a rozvojové aktivity. IÚS vychádza z analytickej, strategickkej a programovej časti PHRSR KSK (základný rámec pre prípravu IÚS), ktorá predstavuje implementačný nástroj PHRSR vo vzťahu k využitiu európskych štrukturálnych a investičných fondov, prípadne iných externých zdrojov. IÚS môže obsahovať aj zásobník projektových zámerov, ktoré budú na území kraja podporené.

IÚS KK schvaľuje Rada partnerstva, ktorá predstavuje inštitucionálny mechanizmus pre definovanie územných cieľov prostredníctvom IÚS a ich realizáciu v programovom období EÚ 2021 až 2027. Jej autonómnou súčasťou je Kooperačná rada Udržateľného mestského rozvoja (UMR). Rada partnerstva pre integrovaný územný rozvoj je flexibilná komunikačná a rozhodovacia platforma pre trvalú spoluprácu sociálno-ekonomických partnerov v danom území Košického kraja.

Rada partnerstva koordinuje prípravu a implementáciu IÚS Košického kraja a slúži na zabezpečenie participatívneho riadenia integrovaného územného rozvoja v Košickom kraji.

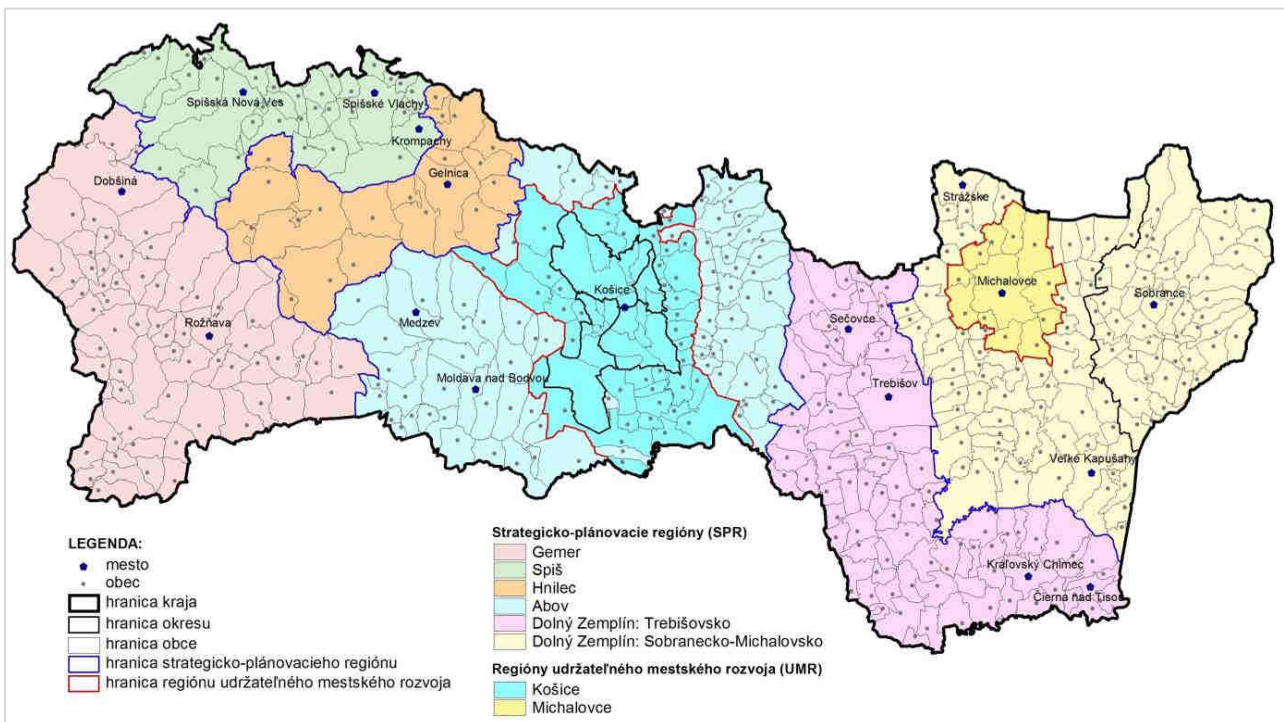
Vymedzenie územia

V rámci Košického kraja boli pre potreby spracovania Integrovannej územnej stratégie Košického kraja stanovené nasledujúce strategicko-plánovacie regióny (SPR):

1. SPR Gemer – okres Rožňava
2. SPR Spiš – okres Spišská Nová Ves
3. SPR Hnilec – okres Gelnica
4. SPR Abov – okres Košice – okolie a okresy Košice I-IV
5. SPR Dolný Zemplín: Trebišovsko – okres Trebišov
6. SPR Dolný Zemplín: Sobranecko-Michalovsko – okresy Sobrance a Michalovce

Regióny udržateľného mestského rozvoja (UMR) na území Košického kraja budú spracované samostatne jednotlivými centrami mestských funkčných regiónov:

1. UMR Košice
2. UMR Michalovce

Cieľom strategického dokumentu je pripraviť návrh obsahu, ktorý je určený na prerokovanie najmä s aktérmi územnej spolupráce v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Zabezpečiť najmä vyššiu mieru integrácie rozvojových aktivít a tým aj ich výsledný dopad na zvýšenie kvality života obyvateľov, zvýšenie kvality životného prostredia, zvýšenie kvality služieb verejného sektora a zvýšenie kvality podnikateľského prostredia.

IÚS Košického kraja podlieha konaniu podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 24/2006 Z. z.“).

6.1. Obsah strategického dokumentu

Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030 je štruktúrovaná do častí: vykonávacej, analytickej a strategickej, ktoré sú definované podľa sektorových politík, ktorými sa IÚS zaoberá.

Základné východiská procesu tvorby a obsahu IÚS KSK

A Úvod

- A.1 Vzťah medzi PHR SR a IÚS
- A.2 Metodika spracovania integrovanej územnej stratégie

B Vykonávacia časť

- B. 1 Implementačný plán IÚS v Košickom kraji
- B. 2 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie – Rada partnerstva pre Integrovaný územný rozvoj Košického kraja
- B. 3 Vymedzenie riešeného územia

C Analytická časť

- C.1 Udržateľná mobilita
- C.2 Kvalitné a udržateľné životné prostredie
- C.3 Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie
- C.4 Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby
- C.5 Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť
- C.6 Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť
- C.7 Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov

D SWOT analýza jednotlivých SPR

- D.1 SPR Hnilec – okres Gelnica
- D.2 SPR Abov – okres Košice – okolie
- D.3 SPR Dolný Zemplín: Sobranecko-Michalovsko – okresy Michalovce a Sobrance
- D.4 SPR Gemer – okres Rožňava
- D.5 SPR Spiš – okres Spišská Nová Ves
- D.6 SPR Dolný Zemplín: Trebišovsko – okres Trebišov

E Strategická časť

- E.1. Udržateľná mobilita
- E.2. Kvalitné a udržateľné životné prostredie
- E.3. Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie
- E.4. Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby
- E.5. Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť
- E.6. Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť
- E.7. Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov
- E.8. Prierezové témy

F Integrované územné investície

- F.1. Procesné zabezpečenie realizácie – tvorba IÚI

G Realizačno – finančný rámec

H. Monitorovanie a hodnotenie

6.2. Hlavné ciele strategického dokumentu

Vízia rozvoja do roku 2030:

Do roku 2030 byť sociálnejší, zelenší, dostupnejší, inteligentnejší a pracovne atraktívnejší kraj.

Hlavný cieľ IÚS KSK:

Hlavným cieľom je zvýšenie životnej úrovne obyvateľov Košického samosprávneho kraja. IÚS predstavuje podmnožinu PHRSR, ako komplexnej rozvojovej stratégie územia integrujúcej všetky aspekty rozvoja v území a rozvojové aktivity. IÚS vychádza z analytickej, strategickej a programovej časti PHRSR KSK (základný rámec pre prípravu IÚS), ktorá predstavuje implementačný nástroj PHRSR KSK vo vzťahu k využitiu európskych štrukturálnych a investičných fondov, prípadne iných externých zdrojov.

V novom programovom období je v rámci PHRSR KSK zadaných 8 priorít rozvoja kraja, z ktorých nasledovných 7 tvorí klúčové piliere IÚS KK:

- Udržateľná mobilita
- Kvalitné a udržateľné životné prostredie
- Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie
- Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby
- Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť
- Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť
- Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov

Pre implementáciu strategického dokumentu budú k jednotlivým kľúčovým pilierom / prioritám prispievať integrované investičné balíčky. Integrovaný investičný balík je súbor vzájomne prepojených a súvisiacich projektov, ktorého realizácia ako celku je potrebná pre naplnenie niektorej z priorít IÚS. Jadrom integrovaného projektového balíka je spravidla kľúčový projekt integrovanej územnej investície (IÚI), ktorého efekt je podporený doplnkovými projektmi. Integrovaný investičný balík je financovaný komplementárne aj z iných zdrojov ako fondov EÚ, implementovaných napríklad v rámci Plánu obnovy a odolnosti, Plánu spravodlivej transformácie alebo Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ 2023 – 2027 a pod.

Strategické a špecifické ciele IÚS KK:

1. UDRŽATEĽNÁ MOBILITA

Strategický cieľ 1: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému

Špecifický cieľ 1.1: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 1.2: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 1.3: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 1.4: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

Špecifický cieľ 1.5: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobranecko - Michalovsko

Špecifický cieľ 1.6: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko

2. Kvalitné a udržateľné životné prostredie

Strategický cieľ 2: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy

Špecifický cieľ 2.1: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 2.2: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 2.3: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 2.4: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

Špecifický cieľ 2.5: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobrancecko – Michalovsko

Špecifický cieľ 2.6: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko

3. Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie

Strategický cieľ 3: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou

Špecifický cieľ 3.1: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 3.2: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 3.3: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 3.4: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

Špecifický cieľ 3.5: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít

a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín:
Sobranecko – Michalovsko

Špecifický cieľ 3.6: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín:
Trebíšovsko

4. Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby

Strategický cieľ 4: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu

Špecifický cieľ 4.1: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 4.2: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 4.3: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 4.4: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

Špecifický cieľ 4.5: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín:
Sobranecko – Michalovsko

Špecifický cieľ 4.6: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín:
Trebíšovsko

5. Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť

Strategický cieľ 5: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov

Špecifický cieľ 5.1: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 5.2: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 5.3: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 5.4: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

Špecifický cieľ 5.5: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobranecko – Michalovsko

Špecifický cieľ 5.6: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebíšovsko

6. Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť

Strategický cieľ 6: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania

Špecifický cieľ 6.1: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

- Špecifický cieľ 6.2: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Abov
- Špecifický cieľ 6.3: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Spiš
- Špecifický cieľ 6.4: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec
- Špecifický cieľ 6.5: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobranecko – Michalovsko
- Špecifický cieľ 6.6: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko

7. Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť

Strategický cieľ 7: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia

- Špecifický cieľ 7.1: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Gemer
- Špecifický cieľ 7.2: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Abov
- Špecifický cieľ 7.3: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Spiš
- Špecifický cieľ 7.4: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec
- Špecifický cieľ 7.5: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobranecko – Michalovsko
- Špecifický cieľ 7.6: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko

K špecifickým cieľom budú zostavované Integrované investičné balíčky na základe platného uznesenia z Rady partnerstva Košického kraja.

Integrované investičné balíčky reflektujú na:

- potrebu zvyšovania kvality verejných služieb v oblasti dopravy, kultúry, vzdelávania, športu, cestovného ruchu a sociálnych služieb. Navrhované kľúčové a podporné opatrenia odrážajú najmä aktuálnu potrebu rozvoja integrovaných dopravných systémov / modernizácie cestnej a železničnej infraštruktúry, rozvoja cyklistickej infraštruktúry, zvýšenia kvality verejnej dopravy tak, aby sa stala vyhľadávanou alternatívou individuálnej osobnej dopravy motorovými vozidlami, atď.,
- alarmujúce problémy súvisiace so znižovaním kvality životného prostredia (ochrana podzemných a povrchových vôd, vodné hospodárstvo, protipovodňová ochrana, výstavba a obnova verejných vodovodov, verejnej kanalizačnej siete a ČOV, obnova a modernizácia zariadení tepelného hospodárstva, ochrana a obnova krajiny, zvýšenie opatrení na zmenu klímy, znižovanie emisií, podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie a energetická transformácia, zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, odstraňovanie starých environmentálnych záťaží, podpora prechodu na obehové hospodárstvo, environmentálne vzdelávanie, obnova a zachovanie tradičných poľnohospodárskych kultúr regiónu a rozvoja vidieka, atď.),

- potrebu budovania kapacít na rozvoj vzdelávania, športu, výskumu a inovácií, ekologicky udržateľná a "SMART" obnova kultúrneho dedičstva, inovácie kultúrnych služieb, vytváranie podmienok pre trvalo udržateľný rozvoj infraštruktúry a zlepšenie kvality sociálnych služieb a cestovného ruchu, dostupná a kvalitná komplexná zdravotná starostlivosť,
- rozvoj a rozširovanie informačno-komunikačných technológií a zabezpečenie digitálnej bezpečnosti, modernizácia zariadení civilnej ochrany a ďalších zariadení pre účely ochrany zdravia, životov a majetku, obnova a modernizácia zariadení pre distribúciu elektriny, plynu, vodíka, ropovodov a produktovodov, rozvoj infraštruktúry pre alternatívne typy dopravy,
- potrebu vytvárania nových a udržateľných pracovných miest a dynamickejší rozvoj miestnych ekonomík založený na užšej spolupráci jednotlivých aktérov miestneho ekonomického rozvoja (prenos znalostí z centra regiónu Košice do ďalších miest a oblastí, napr. na podporu inovácií, kreatívnych odvetví, či sociálnej ekonomiky).

Z dôvodu zabezpečenia väčšej flexibilitosti v celom procese implementácie IÚS sú projektové balíky definované len cez špecifické ciele a indikatívne opatrenia. Konkrétne projektové zámery, ktoré sa premietnu do tematických projektových balíkov, sa budú vyberať zo zásobníka projektov IÚS priebežne, podľa vopred zadefinovaných kritérií reflektujúcich vlastnú stratégiu.

Zásobník projektov

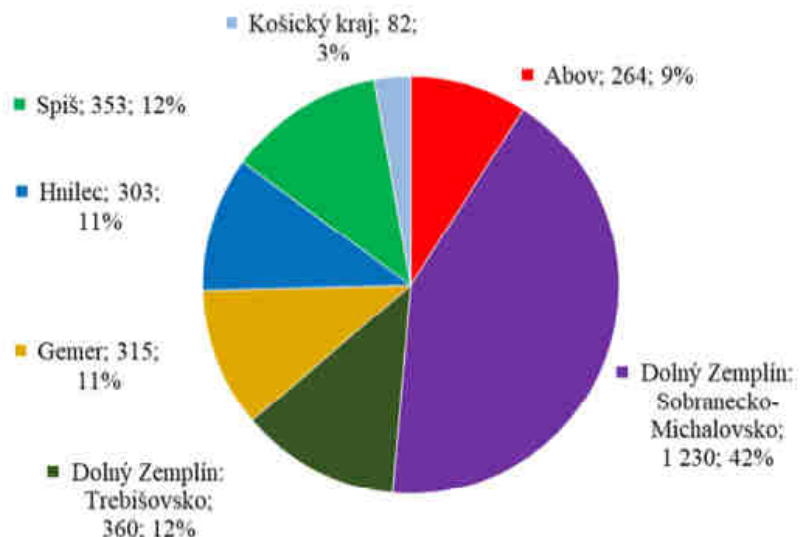
Na území Košického kraja bolo ku koncu novembra 2023 zozbieraných spolu 4 076 projektových zámerov, z čoho bolo pre ďalšie spracovanie v území relevantných 2 914 projektových zámerov (71,5% z celkového počtu zozbieraných projektových zámerov).

Tab.: Prehľad počtu projektových zámerov a požadovanej výšky alokácie v rámci strategicko - plánovacích regiónov Košického kraja k 30.11.2023

Strategicko-plánovací región (SPR)	Počet projektových zámerov	Požadovaná výška alokácie
Abov	264	876 870 738 €
Dolný Zemplín: Sobranecko-Michalovsko	1 230	409 211 456 €
Dolný Zemplín: Trebišovsko	360	179 728 409 €
Gemer	315	126 404 604 €
Hnilec	303	166 274 579 €
Spiš	353	231 075 922 €
Košický kraj	82	3 692 661 137 €
SPOLU	2 914	5 701 591 845 €

(Zdroj: PHRSR KSK)

Počet projektových zámerov v rámci strategicko-plánovacích regiónov Košického kraja:

Z územného hľadiska na úrovni strategicko-plánovacích regiónov (SPR) bolo najviac projektových zámerov v SPR Dolný Zemplín: Sobrancecko-Michalovsko (1 230 projektových zámerov, t.j. 42,2%).

6.3. Vzťah k iným strategickým dokumentom

IÚS KK ako podmnožina PHRSR KSK vychádza z rámcov nadradených plánovacích dokumentov a plánov a zámerov rozvoja aktérov regionálneho rozvoja v zmysle princípu subsidiarity:

Nadnárodné dokumenty

- Agenda OSN pre udržateľný rozvoj 2030 (Agenda 2030)

Životné prostredie

- Parížska dohoda o zmene klímy
- Kjótsky protokol
- Európska zelená dohoda
- Protokol a vode a zdraví
- Dohovor o spolupráci pri ochrane a trvalom využívaní Dunaja
- Dohovor o ochrane a využívaní hraničných tokov a medzinárodných jazier
- Rámcová smernica o vode
- Bazilejský dohovor
- Dohovor o biologickej diverzite
- Dohovor o mokradiach

Sociálne veci

- Európska sociálna charta
- Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím
- Všeobecná deklarácia ľudských práv
- Charta základných práv Európskej únie
- Dohovor o právach dieťaťa
- Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Európsky dohovor o ľudských právach)
- Európsky pilier sociálnych práv

Vzdelávanie

- OECD Skills Strategy for Slovakia

Strategické dokumenty a politiky SR:

- Národné priority implementácie Agendy 2030
- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 – dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030
- Východisková pozícia Slovenskej republiky k politike súdržnosti Európskej únie po roku 2020
- Národný investičný plán SR na roky 2018 – 2030 (návrh)
- Koncepcie mestského rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030
- Analýza regiónov na úrovni VÚC a na úrovni subregiónov
- Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030

Ľudské zdroje

- Prognóza obyvateľstva Slovenska do roku 2060 – Revízia poznatkov a predpokladov v kontexte pokračujúcej transformácie
- Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035

Energetika

- Koncepcia energetickej efektívnosti SR
- Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030

Inovácie, výskum

- Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3) vrátane príslušného Implementačného plánu
- Podpora inovatívnych riešení v slovenských mestách
- Sprievodca inteligentným rozvojom miest a regiónov

Digitalizácia

- Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030

Elektromobilita

- Stratégia rozvoja elektromobility v Slovenskej republike a jej vplyv na národné hospodárstvo Slovenskej republiky
- Návrh akčného plánu rozvoja elektromobility v Slovenskej republike

Doprava a mobilita

- Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030
- Návrh priorít vo výstavbe cestnej infraštruktúry (2020)
- Nový projekt výstavby diaľnic a rýchlostných ciest
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike

Sociálne veci

- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020
- Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020

Regionálne dokumenty

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2016 – 2022
- Územný plán veľkého územného celku (ÚPN VÚC) Košický kraj v znení zmien a doplnkov
- Regionálna integrovaná územná stratégia (RIÚS) Košického samosprávneho kraja 2014-2020
- Vodíková stratégia Košického kraja

Inovácie, výskum

- Regionálna inovačná stratégia (RIS) Košického kraja 2021 – 2030

Cestovný ruch

- Stratégia udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Košickom samosprávnom kraji do roku 2027
- Stratégia rozvoja ekoturizmu v Košickom samosprávnom kraji do roku 2027

Kultúra

- Koncepcia rozvoja kultúry v Košickom samosprávnom kraji 2020 – 2025 (2030) – Tradície inšpirujú inovácie
- Sociálna starostlivosť
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v Košickom kraji na roky 2016 – 2020 (2022)
- Stratégia aktívneho starnutia Košického kraja na roky 2019 – 2023

Zdravotníctvo

- Priority zdravotnej politiky pre Košický kraj na obdobie 2016 – 2020

Vzdelávanie

- Regionálna stratégia výchovy a vzdelávania v stredných školách v Košickom samosprávnom kraji 2021 – 2025
- Koncepcia podpory pohybových aktivít obyvateľov Košického samosprávneho kraja 2020 – 2025
- Koncepcia rozvoja práce z mládežou na území Košického samosprávneho kraja na roky 2021 – 2025 (2030)

Doprava a mobilita

- Plán udržateľnej mobility Košického samosprávneho kraja (PUM)
- Plán dopravnej obslužnosti KSK
- Stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky Košického kraja 2022 – 2027 – 2030

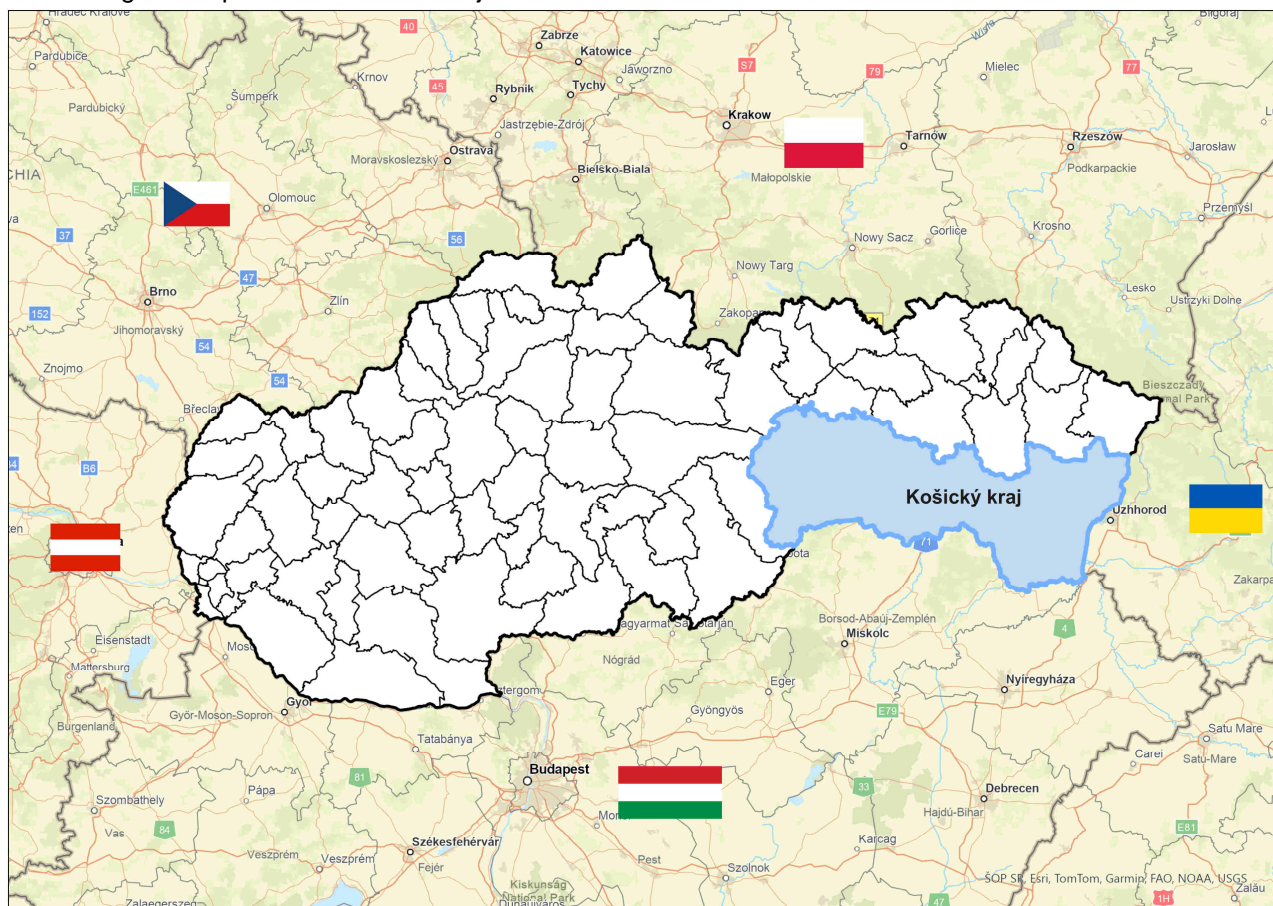
Životné prostredie

- Adaptačná stratégia na dôsledky zmeny klímy v Košickom kraji
- Nízkouhlíková stratégia organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK
- Program obnovy krajiny Košického kraja

III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia

Územie Košického samosprávneho kraja sa nachádza v juhovýchodnej časti Slovenskej republiky. Má spoločné hranice s dvoma samostatnými štátmi – Maďarskom a Ukrajinou a dvoma slovenskými kraji – Prešovským a Banskobystrickým samosprávnym krajom. Celková rozloha kraja je 6 753 km², čo predstavuje 13,8 % z celkovej rozlohy Slovenskej republiky. Podľa rozlohy je štvrtým najväčším krajom na Slovensku. Z hľadiska osídlenia Košický kraj s celkovým počtom 780 288 obyvateľov (r. 2021) predstavuje cca 14,4 % podiel z celkového počtu obyvateľov SR.

Obr.: Geografická poloha Košického kraja

(Zdroj: EKOJET, 2024)

Administratívne územie Košického samosprávneho kraja zahŕňa 440 obcí, z toho 17 so štatútom mesta a 11 okresov: Gelnica, Košice I, Košice II, Košice III, Košice IV, Košice-okolie, Michalovce, Rožňava, Sobrance, Spišská Nová Ves a Trebišov.

Správnym, hospodárskym, politickým, školským a kultúrnym centrom kraja je mesto Košice, ktoré pozostáva z 22 mestských častí s vlastnou miestnou samosprávou. Košice sú druhým najväčším mestom na Slovensku.

1. Informácie o súčasnom stave životného prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobný vývoj, ak sa strategický dokument nebude realizovať

1.1 Geologické, geomorfologické pomery a nerastné suroviny

1.1.1. Geologické pomery

Z geologického hľadiska spadá celé územie Košického kraja do pásma Vnútrotných Západných Karpát. Územie KSK je charakteristické výskytom piatich primárnych horninových prostredí. Prvé horninové prostredie predstavuje jednotka gemerikum, ktorá spolu so silicikom a obalovými útvarmi budujú pohoria Slovenský kras, Volovské vrchy, Revúcku vrchovinu a Rožňavskú kotlinu. Druhé prostredie je tvorené jednotkami neogénnych sedimentov, ktoré tvoria dve panvy - Košickú kotlinu a Východoslovenskú nížinu, medzi ktorými vystupuje na povrch jednotka neovulkanitov tvoriaca pohorie Slanské vrchy. Východnú časť Košického kraja geologicky tvoria pozdĺž vodných tokov kvartérne horniny nivných sedimentov. Ďalej od alúvií riek sa vyskytujú kvartérne sedimenty v podobe spraší a sprašových hĺn. Podobnú geologickú genézu má aj Košická kotlina, v ktorej nájdeme ešte vystupujúce ostrovy jazerných a riečnych sedimentov. Slanské vrchy a Vihorlatské vrchy tvoria pyroxenické andezity a pyroklastiká andezitov. Na juhu Bodvianska pahorkatina je tvorená sprašmi a sprašovými hlinami. Slovenský kras a Veporské pásmo sa vyznačuje kremencami, pestrými bridlicami resp. bielymi a svetlosivými vápencami. Pestré geologické zloženie majú Volovské vrchy, kde sa striedajú horniny fylitov, pieskovcov, kvarcitov (ordovik) s horninami paleovulkanitov a metaruptív (tufy, porfyroidy, kremenné keratofýry) s ostrovčekmi melafýrov, spilitov ich tufov s fylitmi, kvarcitmi rakovskej série (devón). Stolické vrchy tvoria biotické granodiority a kremenné diority, Revúcka vrchovina sa skladá prevažne z fyltizovných vápencov s diabazovými tufmi a tufitmi (karbón). Na severe Hornádska kotlina predstavuje najmä flyšové vývoje s premenlivým podielom pieskovcov, ílovcov, a slieňovcov vo vnútrokarpatskom paleogéne, resp. z prevažne pieskovcových vrstiev vnútrokarpatského paleogénu, miestami so zlepenkami.

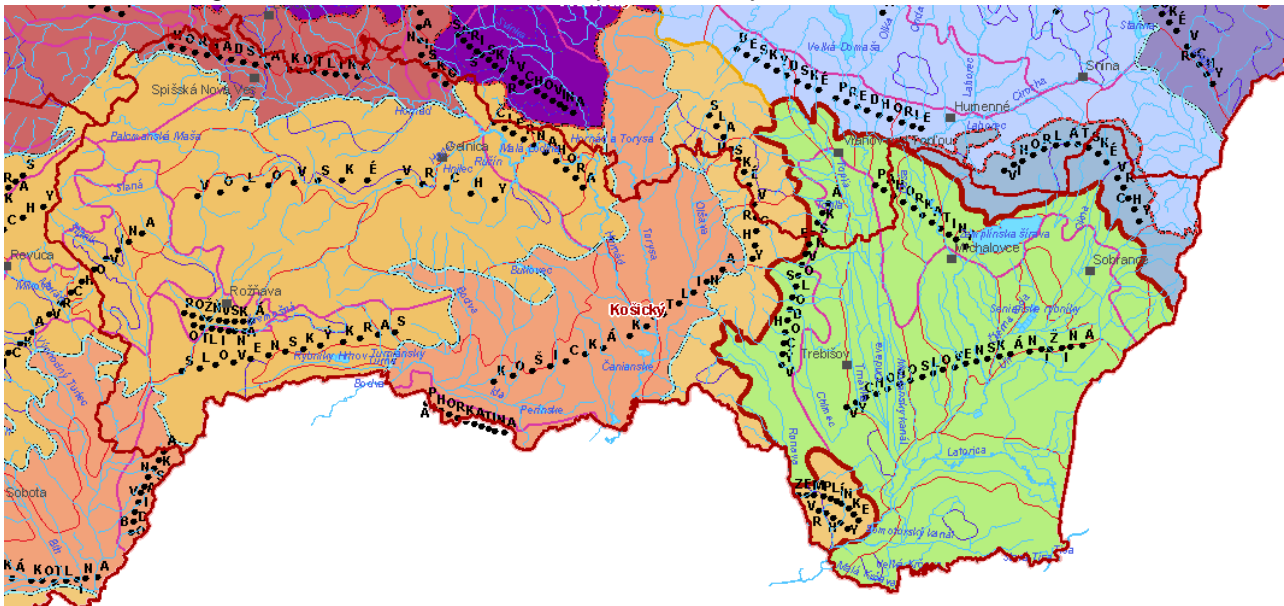
1.1.2. Geomorfologické pomery

Územie Košického kraja zaberá Východoslovenskú nížinu, Zemplínske vrchy, časť Košickej kotliny, Bodvianskej pahorkatiny, Slanských a Vihorlatských vrchov. Stredom kraja sa tiahnu Slanské vrchy. Na západe kraj siaha do celkov Slovenského Rudohoria: Čiernej Hory, Volovských vrchov, Slovenského krasu, Rožňavskej kotliny, Revúckej vrchoviny, Stolických vrchov a Slovenského raja. Na severe preniká do Hornádskej kotliny a Braniska. Najvyšší bod kraja je Stolica (1476 m n. m.). Najnižší bod kraja je Klin nad Bodrogom (94 m n. m.) v okrese Trebišov, ktorý je zároveň najnižšie položeným miestom na Slovensku.

Východná časť kraja – Východoslovenská rovina a Východoslovenská pahorkatina je prevažne nížinná oblasť. Je tvorená erózo-denudačným reliéfom, predovšetkým reliéfom rovín a nív, zvlnených rovín a reliéfom nížinných pahorkatín. Pozdĺž vodných tokov sa nachádzajú proluviálne kužele vysoké, ale aj mokraďové úpätné a medzivalové depresie. Oblasť tvoria výrazne negatívne morfoštruktúry, resp. väčšie celky tvoria aj sprašové tabule. Obdobne Košická kotlina je tvorená pozdĺž vodných tokov reliéfom rovín a nív, severnejšie však reliéfom kotlinových pahorkatín a reliéfom pedimentových podvrchovín a pahorkatín s výraznými negatívnymi morfoštruktúrami (priekopové prepadliny).

Západná časť kraja, ktorá je tvorená vysočinovou oblasťou (Volovské vrchy, Čierna hora, Stolické vrchy, Revúcka pahorkatina, majú typ reliéfu hornatinový až vysočinový, podhľadný reliéf. Južnejšie nachádzajúci sa Slovenský kras je tvorený reliéfom krasových planín s pozitívnymi morfoštruktúrami (hraste). Kotliny nachádzajúce sa medzi vysočinovým reliéfom (Rožňavská kotlina), resp. na severe kraja Hornádska kotlina predstavujú kotlinový typ reliéfu s negatívnymi morfoštruktúrami. Vysočinový reliéf majú aj Slanské vrchy a Vihorlatské vrchy s pozitívnymi morfoštruktúrami.

Obr.: Geomorfologické členenie Košického samosprávneho kraja

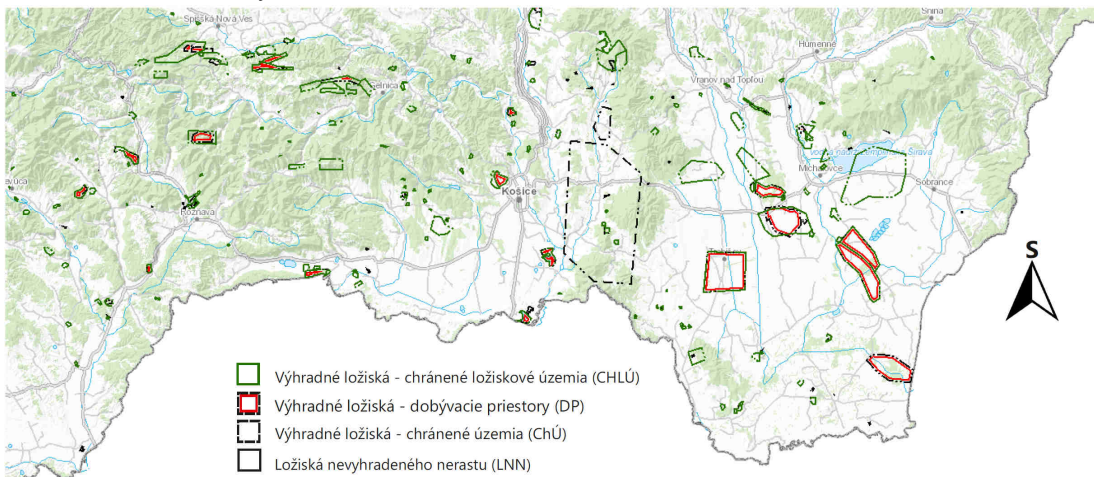
(Zdroj: Atlas krajiny SR)

1.1.3. Nerastné suroviny

Pokiaľ ide o nerastné suroviny územie KSK je bohaté na surovinové zdroje, resp. zásoby rudných surovín. Z výhradných nerastov sa na území KSK ťažia predovšetkým železné a medené rudy. Územie reprezentuje však dôležitú surovinovú základňu zásob energetických aj nerudných surovín a stavebných materiálov, ktoré umožňujú rozvoj stavebného priemyslu. Ku získavaným energetickým surovinám patrí zemný plyn a gazolín. Nerudné suroviny zastupujú prevažne ložiská kremeňa, barytu, bentonitu sadrovca a anhydritu. Ťažba stavebných surovín je významná na celom území KSK – stavebný kameň, tehliarske suroviny, štrkopiesky a piesky.

Realizáciou strategického dokumentu nebudú ovplyvnené existujúce chránené ani výhľadové ložiská nerastných surovín. V prípade realizácie strategických / špecifických cieľov strategického dokumentu v existujúcich chránených a výhľadových ložiskách nerastných surovín, resp. ich bezprostrednom okolí bude potrebné rešpektovať platnú legislatívu v zmysle zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov a zákona č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušnách a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov.

Obr.: Ložiská nerastných surovín

(Zdroj: geology.sk, 2024)

1.1.4. Geodynamické javy

Na území KSK možno z geodynamických javov identifikovať seizmicitu, eróziu, svahové deformácie a zosuvy.

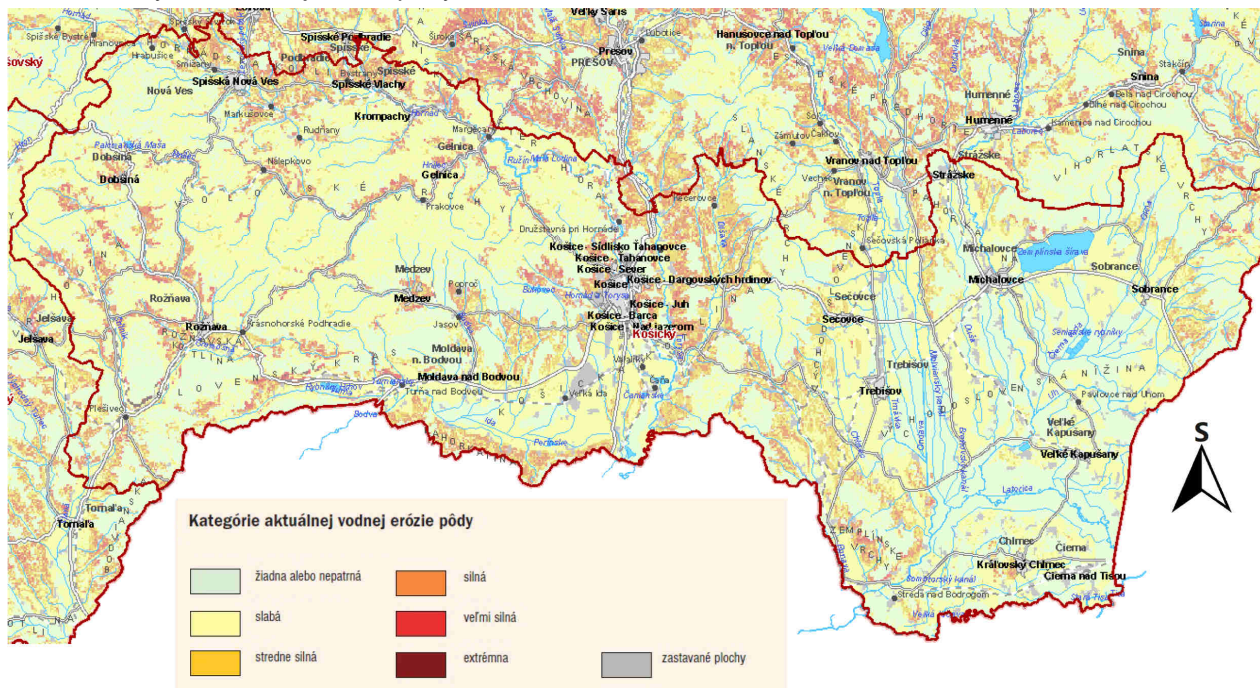
Seizmicita

Seizmické ohrozenie v hodnotách špičkového zrýchlenia je na skalnom podloží v území kraja v závislosti od lokality rôzne. Pohybuje sa v úrovniach od 0,50 m.s⁻¹ v západnej časti KSK v okresoch Rožňava, Gelnica, Košice-okolie až po 1,29 m.s⁻¹ severnej časti okresov Košice-okolie, Trebišov a Michalovce.

Erózia

Erózia poľnohospodárskej pôdy predstavuje úbytok povrchovej najúrodnejšej vrstvy pôdy, úbytok živín, humusu, organickej hmoty, zníženie mikrobiologického života a stratu funkcií pôdy. Najviac sú ňou postihnuté pahorkatiny, kotliny, horské a podhorské oblasti. V roku 2022 bolo v SR aktuálnou vodnou eróziou rôznej intenzity (kategórie erodovanosti od strednej až po extrémnu) ohrozených 233 822,7 ha poľnohospodárskej pôdy čo predstavuje 12,8 % z celkovej výmery poľnohospodárskych pôd evidovaných v registri PPA. Problém vodnej erózie sa dáva do súvisu najmä s vysoko produkčnými pôdami, ako sú černoze a hnedozeme, hlavne na sprašových pahorkatinách.

Obr.: Aktuálny stav vodnej erózie pôdy v KSK

(Zdroj: Atlas krajiny SR, 2024)

Tab.: Ohrozenosť pôd KSK vodnou eróziou podľa stupňov eróznej ohrozenosti

Kategória eróznej ohrozenosti v KSK								Výmera poľnohospodárskej pôdy v KSK (ha)
Žiadna až slabá erózia		Stredná erózia		Silná erózia		Extrémna erózia		
ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
196504,22	59,05	63260,72	19,01	43294,16	13,01	29716,9	8,93	332776

(Zdroj: VUPOP Bratislava, 2019)

Svahové deformácie a zosuvy

Významné prejavy exogénnych geodynamických procesov predstavujú svahové deformácie. Zosuvy sa koncentrujú predovšetkým v oblasti Košickej kotliny, Slanských vrchov a Bodvianskej pahorkatiny, menej v oblasti Vihorlatských vrchov a Popričného v severovýchodnej časti kraja. V ostatných častiach kraja sa zosuvy vyskytujú iba sporadicky a to v dolinách väčších tokov (napr. Hankovský potok, Slaná, Hornád, Bodva, Ondava). V kraji prevládajú potenciálne zosuvy (533) nad stabilizovanými (269) a aktívnymi (92). Z hľadiska tvaru dominujú zosuvy plošné (približne izometrický tvar), menej časté sú zosuvy prúdové (výrazne prevláda dĺžka nad šírkou) a frontálne (výrazne prevláda šírka nad dĺžkou), z hľadiska hĺbky šmykovej plochy majú najväčšie zastúpenie zosuvy stredne hlboké (5 – 10 m), zosuvy plytké (menej než 5 m) a hlboké (viac než 10 m) sa vyskytujú v menšej miere, z hľadiska veku ide takmer výlučne o recentné zosuvy. Prevládajúcim tvarom povrchu zosuvov je zvlnený, členitý a nerovný, menej často stupňovitý reliéf. V telesách zosuvov sa často vyskytujú zamokrené plochy, jazierka a pramene. Z hľadiska sklonu prevládajú svahy v rozmedzí 6° – 12° nad miernejšími (< 6°) a strmšími (> 12°) svahmi. Súčasťou databázy sú aj informácie o využití územia (zastavanosť, trávnatý a lesný porast, úhor, pole, lúka, záhrada, vinica) (Adaptačná stratégia na dôsledky zmeny klímy v Košickom kraji, 2020).

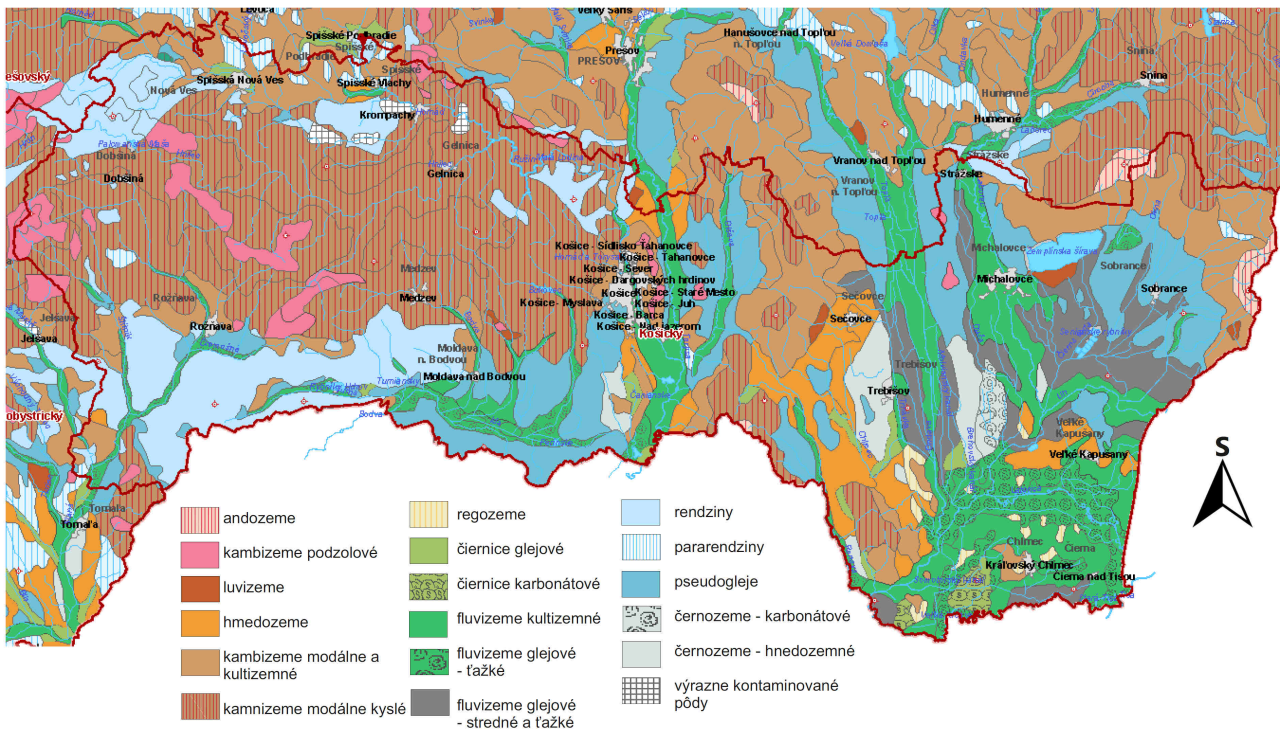
1.2 Pôdne pomery

Na území KSK sa vyskytuje viacero typov pôdy. Ich rozmiestnenie je podmienené predovšetkým výškovou zonálnosťou (nížina / kotlina / pohorie), geologickými a hydrologickými pomermi a pod. Poľnohospodárske pôdy KSK z väčšej časti spadajú do tzv. neogénnej sedimentárnej panvy. Najrozšírenejším pôdnym typom sú fluvizeme (28,89%). Rendziny (3,08%) dominujú v juhozápadnej a severozápadnej časti KSK viazané na geomorfologické jednotky Slovenský kras a Volovské vrchy. V oblastiach Košickej kotliny a Východoslovenskej nížiny prevládajú fluvizeme (28,89%) a pseudogleje (16,86%) pochádzajúce zo sprašových hĺn a svahovín. Aby pôdy poskytovali dobré úrody treba ich predovšetkým vápniť a dostatočne hnojiť. V kraji dominujú pôdy stredne ťažké s vyšším obsahom ílovitej frakcie. Pri lokalitách s výskytom spomínaných ílovitých pôd je nutné venovať zvýšenú pozornosť preventívnym a ochranným opatreniam.

Tab.: Zastúpenie pôdných typov v KSK

Zastúpenie pôdných typov v KSK													
fluvizem		čiernica		černozem		regozem		hnedozem		livizem		kambizem	
ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
96139	28,89	8386	2,52	9284,5	2,79	5324,4	1,60	20665,4	6,21	7154,7	2,15	85290,5	25,63
pseudoglej		rendzina		organozem		slanisko		litozem		glej		zrazy	
ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
56106	16,86	10249,5	3,08	33,3	0,01	465,9	0,14	3094,8	0,93	27520,6	8,27	3094,8	0,93
Celková výmera poľnohospodárskej pôdy v KSK								332 776 ha					

Obr.: Pôdne typy na území Košického kraja

(Zdroj: Atlas krajiny SR)

1.2.1. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo

Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárstvo zohráva kľúčovú rolu v južnej časti kraja. Úrodná pôda Východoslovenskej nížiny je základňou pre pestovanie obilnín a olejnín. Na hornatejšom severe sa pestujú menej náročné poľnohospodárske plodiny.

V Košickom kraji zaberá poľnohospodárska pôda plochu cca 3 328,5 km² (49,3% z celkovej rozlohy kraja) a kraj sa na rozlohe poľnohospodárskej pôdy SR podieľa 14,0%. V rámci výmery poľnohospodárskej pôdy v Košickom kraji zaberá najvyšší podiel orná pôda (61,2% z poľnohospodárskej pôdy) a trvalé trávne porasty (33,2% z poľnohospodárskej pôdy). Nepoľnohospodárska pôda v Košickom kraji zaberá svojou rozlohou polovicu územia kraja (50,7%), z toho najvyšší podiel tvorí lesný pozemok (78,7% z celkovej výmery nepoľnohospodárskej pôdy).

V rámci KSK možno negatívne hodnotiť prevahu veľkoplošnej ornej pôdy s minimálnym zastúpením ekostabilizačných prvkov v krajinnej štruktúre v rámci územia celej Východoslovenskej nížiny a Košickej kotliny. Z hľadiska geografickej diverzifikácie, najvyšší stupeň ekologickej stability charakterizuje kompaktné územie v západnej časti Košického kraja, obmedzené na územia okresov Gelnica a Rožňava. V protiklade k tomu, územia s najnižším stupňom ekologickej stability sa nachádzajú v južnej a východnej časti kraja, ohraničené územia okresov Trebišov a Michalovce. Nízka ekologická stabilita veľkých plôch poľnohospodárskej pôdy vytvára predpoklady pre značnú vodnú, resp. veternú eróziu.

Obr.: Graf podielu základných typov využitia pozemkov v rámci KSK

(Zdroj: www. vucke.sk)

Tab.: Členenie poľnohospodárskej pôdy v jednotlivých okresoch KSK podľa druhov pozemkov

Poľnohospodárska pôda spolu (ha)*								
GL	KE	KS	MI	RV	SO	SN	TV	KRAJ
10816	9017	74834	72135	36487	30158	20660	78670	332776
1,60%	1,34%	11,08%	10,68%	5,40%	4,47%	3,06%	11,65%	49,27%
Orná pôda (ha)**								
GL	KE	KS	MI	RV	SO	SN	TV	KRAJ
801	6000	54299	48147	10483	17705	9329	57010	203773
0,24%	1,80%	16,32%	14,47%	3,15%	5,32%	2,80%	17,13%	61,23%
Záhrady (ha)**								
GL	KE	KS	MI	RV	SO	SN	TV	KRAJ
305	1201	2733	3067	1332	1091	513	3177	13417
0,09%	0,36%	0,82%	0,92%	0,40%	0,33%	0,15%	0,96%	4,03%
Ovocné sady (ha)**								
GL	KE	KS	MI	RV	SO	SN	TV	KRAJ
0	115	452	332	81	304	45	676	2004
0%	0,04%	0,14%	0,1%	0,02%	0,09%	0,01%	0,20%	0,6%
TTP (ha)**								
GL	KE	KS	MI	RV	SO	SN	TV	KRAJ
9710	1700	17292	20263	24444	10417	10773	16009	110608
2,92%	0,51%	5,2%	6,09%	7,35%	3,13%	3,24%	4,81%	33,25%

(Zdroj: Úhrnné hodnoty druhov pozemkov, štatistická ročenka o pôdnom fonde v SR, 2023)

Pozn.: * % z celkovej výmery KSK, ** % z výmery poľnohospodárskej pôdy KSK

Okres Rožňava

Poľnohospodárska pôda (orná pôda 9 % a trávnaté porasty 21 %) má oveľa menšie zastúpenie ako lesné pozemky (62 %). V tomto okrese majú veľké zastúpenie pôdy s veľmi dobrou infiltračnou schopnosťou (43 %), pričom pôdy s malou infiltračnou schopnosťou majú zastúpenie iba 2 %.

Okres Spišská Nová Ves

V okrese majú lesné pozemky (56 %) výraznejšie zastúpenie ako poľnohospodárske pozemky (orná pôda 16 % a trvalé trávne porasty 18 %). Pôdy s malou infiltračnou schopnosťou (11 %) majú menšie zastúpenie oproti pôdam s dobrou infiltračnou schopnosťou (28 %).

Okres Gelnica

V okrese prevládajú lesné pozemky (76 %), kdežto orná pôda predstavuje iba 1 % a trvalý trávny porast 17 % z celkovej plochy územia. Zastavané plochy spolu s ostatnými plochami predstavujú 4 % z celkového využitia pozemkov. Takýto pomer využitia pozemkov kombináci s piesčito hlinitou pôdou (až 85 %), ktorá má dobré infiltračné schopnosti, predstavuje okres Gelnica relatívne najbezpečný okres z hľadiska tvorby povodní v Košickom kraji.

Okresy Košice I až IV

V okresoch sa vyskytujú len pôdy s dobrou infiltračnou schopnosťou (9 %) a strednou infiltračnou schopnosťou (91 %).

Okres Košice - okolie

V okrese je zastúpená prevažne poľnohospodárska pôda (orná pôda 35 % a trávnaté porasty 11 %) a s pomerne hustou infraštruktúrou a zastavanými územiami v okolí Košíc.

Okres Michalovce

V okrese sú zastúpené prevažne poľnohospodárske pozemky (orná pôda 47 % a trávnaté porasty 20 %). Lesy majú v okrese zastúpenie približne 12%.

Okres Trebišov

V okrese prevláda výrazné zastúpenie poľnohospodárskej pôdy (orná pôda 53 %, trávnaté porasty 15 %, vinica 2 %) oproti lesným pozemkom (13 %). Takisto zastavané plochy (6 %) a ostatné plochy (4 %) zaberajú až desatinu územia. Pôdy s malou až veľmi malou infiltračnou schopnosťou zaberajú vyše tretinu územia.

Okres Sobrance

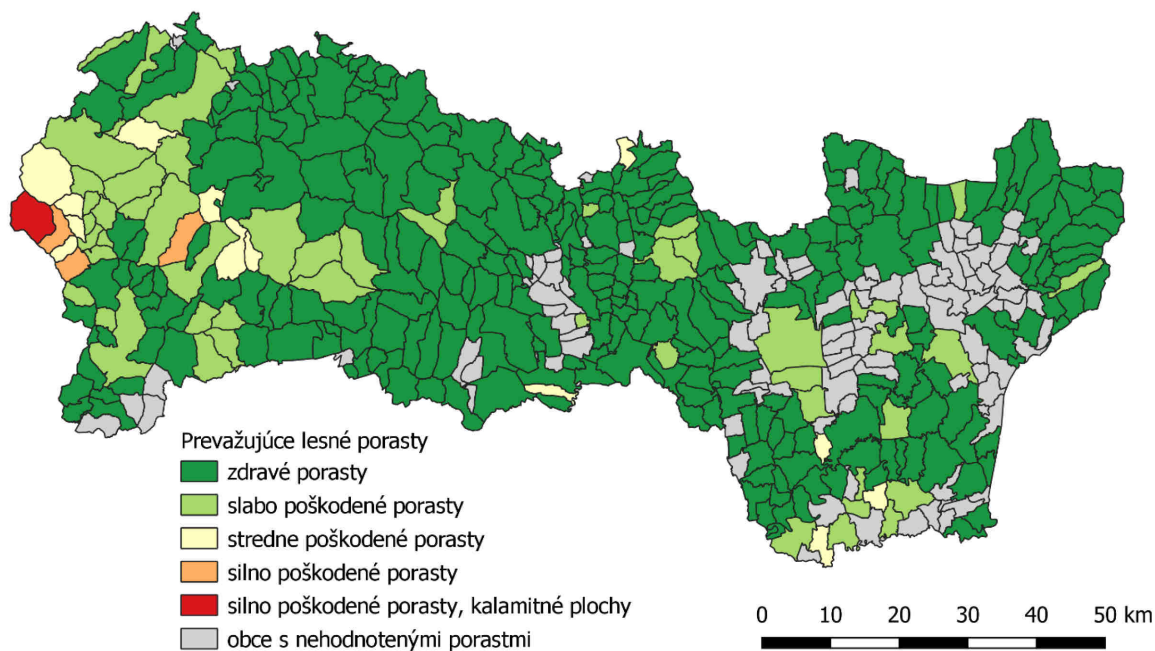
V okrese Sobrance prevláda poľnohospodárska pôda (orná pôda 33 %, trávnaté porasty 19 % a vinica 1 %) nad lesnými pozemkami lokalizovanými najmä v pohorí Vihorlat (35 %).

Lesné hospodárstvo

Celková výmera KSK je 675 433 ha (podľa Štatistická ročenka o pôdnom fonde v SR k 1. januáru 2023, ÚGKaK SR, Bratislava, 2023), pričom poľnohospodárska pôda tvorí 332 561 ha, (49,2 % podiel z celkovej výmery KSK), lesné pozemky sú zastúpené na ploche 269 734 ha (39,9% podiel), zastavaná plocha je na úrovni 34 799 ha, ostatná plocha 21 982 a vodné plochy 16 326 ha.

Prebiehajúca klimatická zmena sa čoraz výraznejšie prejavuje na lesných porastoch. Zdravotný stav porastov bol vyhodnotený prostredníctvom diaľkového prieskumu Zeme a terénneho hodnotenia.

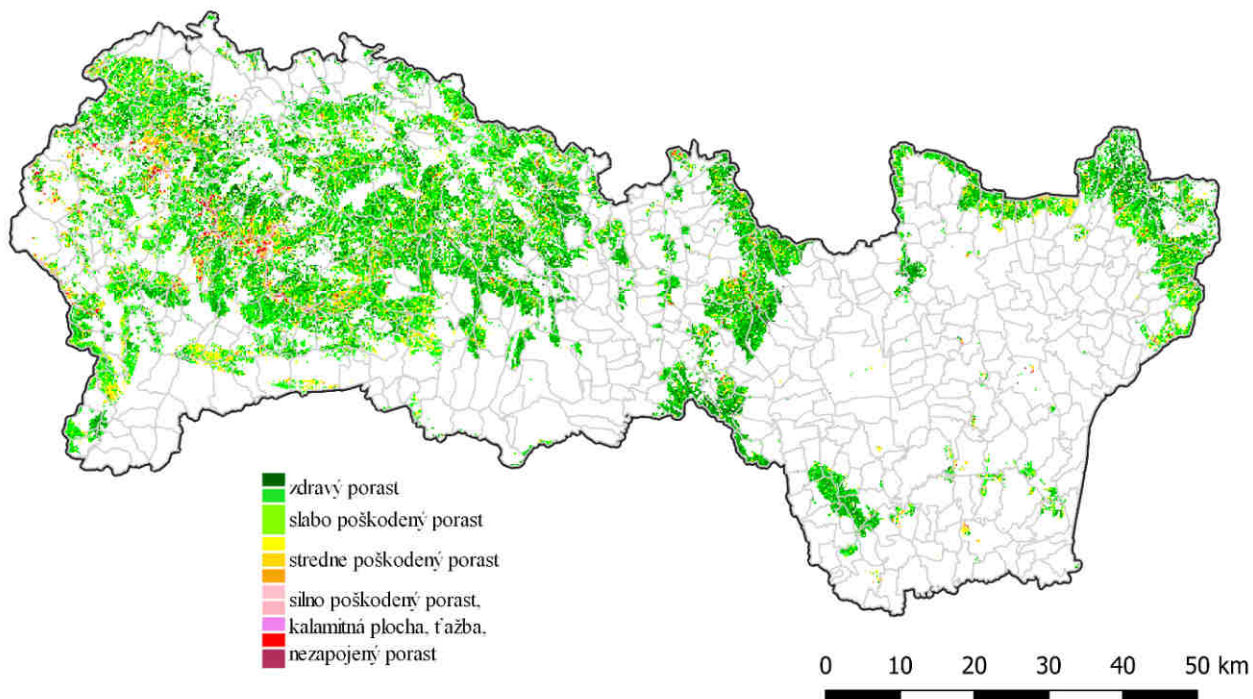
Obr.:Klasifikácia stavu lesov podľa obcí KSK

(Zdroj: [www. vucke.sk](http://www.vucke.sk))

Zvolený metodický postup však neumožňuje odlíšiť plochy náhodných a kalamitných ťažieb od veľmi silno poškodených porastov, preto tak vyťažené ako aj veľmi silno poškodené porasty boli zlúčené do najvyšších kategórií poškodenia. Výrazný vplyv na nárast poškodenia mal zvýšený výskyt najmä vetrových kalamít, v smrekových porastoch nasledovaný zvyčajne gradáciami podkôrneho hmyzu.

Obr.: Zdravotný stav lesných porastov v r. 2018

(Zdroj: [www. vucke.sk](http://www.vucke.sk))

Tab.: Výmera lesných pozemkov v jednotlivých okresoch kraja (ha)

Okres	Výmera celkom ha	Lesné pozemky ha	Lesnatosť %
Gelnica	58431	44383	76
Košice I	8546	5154	60,3
Košice II	8054	1141	14,2
Košice III	1683	924	54,9
Košice IV	6091	286	4,7
Košice-okolie	153460	65624	42,8
Michalovce	101924	12911	12,7
Rožňava	117335	72495	61,8
Sobrance	53816	19135	35,6
Spišská Nová Ves	58746	33101	56,3
Trebišov	107348	14581	13,6
KSK spolu	675433	269735	39,9

(Zdroj: Štatistická ročenka o pôdnom fonde v SR, k 1. januáru 2023)

1.3. Klimatické pomery

Košický kraj je geograficky značne členitý a pestrý. Jeho súčasťou sú nížiny, pahorkatiny, masívy pohorí s rôzne orientovanými chrbtami, kotliny - viac, či menej uzavreté okolitými pohoriami a tiež doliny riek, široké no i úzke a hlboké. Nadmorská výška Východoslovenskej nížiny je okolo 100 m, hrebene najvyšších pohorí akými sú Slanské vrchy a Slovenské Rudohorie presahujú 1000 m. Táto pestrosť reliéfu vplýva na klimatické pomery jednotlivých častí kraja. Územie kraja do nadmorskej výšky asi 400 m n. m. patrí do teplej klimatickej oblasti pričom dobre ventilovaná a na juhu otvorená Východoslovenská nížina patrí do mierne suchého okrsku, zatiaľ čo Košická i Rožňavská kotlina do okrsku mierne vlhkého. Pahorkatiny, pod pohoriami a vyššie položené doliny, zhruba do nadmorskej výšky 800 m n. m. patria do okrsku mierne teplého, ktorý je väčšinou mierne vlhký. Nad touto hranicou začína chladná oblasť, ktorá je vlhovo v priemere veľmi vlhká a zásobuje odtokom nižšie položené oblasti. Územie kraja má väčšiu kontinentalitu, pretože teplé prúdenie od Atlantiku v zime je tu menej časté ako v juhozápadnej časti Slovenska. V dôsledku toho má napr. Trebišov o 2 °C nižšiu priemernú januárovú teplotu oproti Bratislave. Najnižší ročný úhrn zrážok, menej ako 600 mm je v južnej časti Východoslovenskej nížiny, najviac, 700 až 800 mm je v chrbtových polohách pohorí. Východná polovica kraja, je vzhľadom na konfiguráciu pohorí, ležiacich v nej alebo jej tesnom okolí veternejšia.

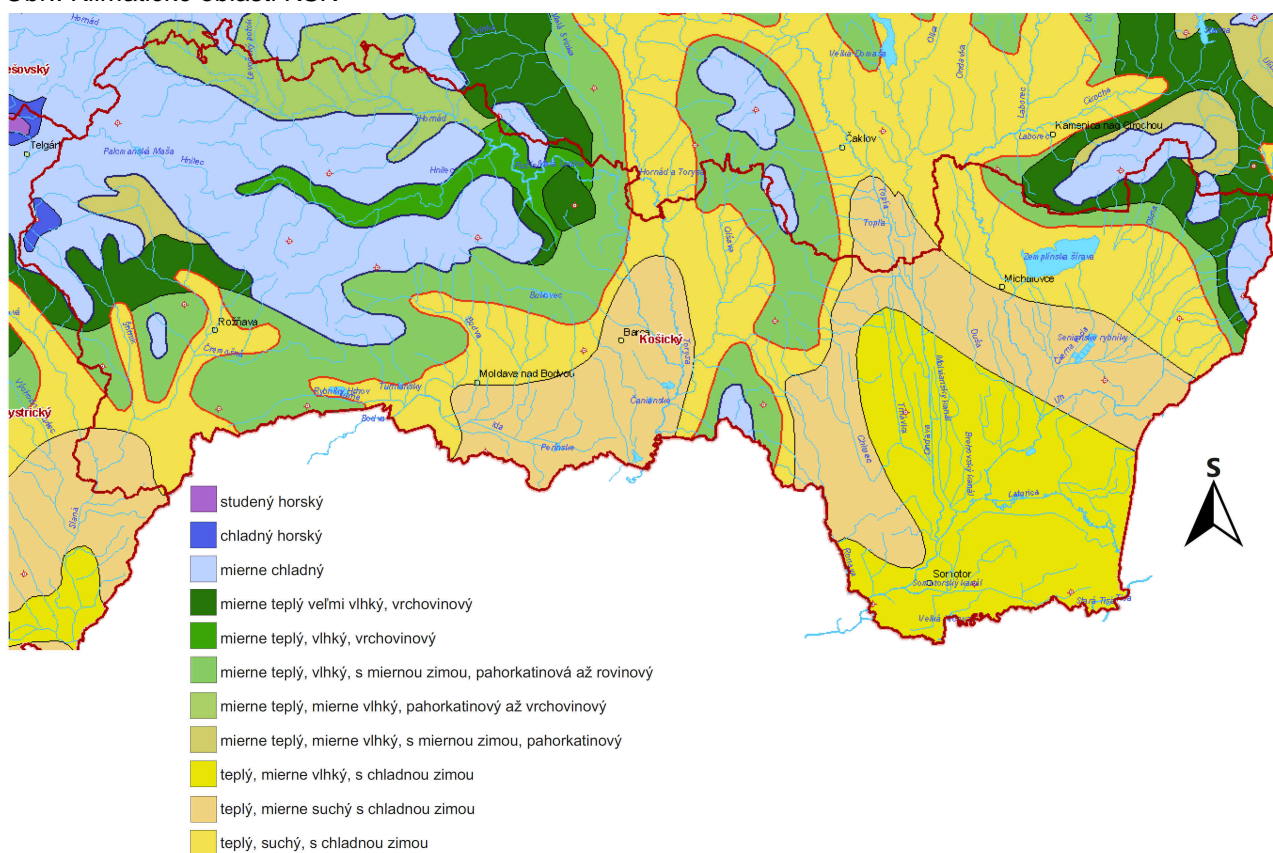
Mesto Košice leží v južnej časti Košickej kotliny v nadmorskej výške okolo 200 m n. m.. Podľa Končekovej klimatickej klasifikácie patrí spolu s blízkym okolím do oblasti teplej, s priemerným počtom letných dní 50 a viac v roku, ktorý je vzhľadom na vlhové zabezpečenie a charakter zimy zahrnutý do klimatického okrsku A6, ktorý je mierne vlhký a má chladnú zimu. V jeho okolí patria svahy Slovenského Rudohoria, či Slanských vrchov od výšky 400 m n. m. do klimatického okrsku B5, mierne vlhkého. Uvedené obidva horské masívy ohraničujú v tejto časti zo západu a východu Košickú kotlinu a takto formujú najmä veterné pomery územia. Prevládajúce výškové prúdenie vzduchu z rozmedzia smerov od severozápadu po juhozápad sa v prízemnej vrstve mení na zreteľne vyjadrené severojužné prúdenie s prevahou severného smeru. Veterný režim na Východoslovenskej nížine je, vzhľadom na podobnosť okolitých orografických pomerov, analogický. Podobnosť v orografických pomeroch je nasledovná:

- Severojužná orientácia chrbta Slanských vrchov a okolitých pohorí - západného okraja Slovenského Rudohoria pre Košickú kotlinu, resp. venca Vihorlatských vrchov pre Východoslovenskú nížinu podporujúcich severojužné prúdenie.
- Otvorenosť územia smerom na juh, umožňujúce výmenu vzduchu medzi uvedenými územiami a Veľkou uhorskou nížinou.

- Prítomnosť vonkajšieho karpatského oblúka – masívu Beskýd, ktorý často chráni územie, ležiace južne od neho, pred vpádmi studeného vzduchu z územia Poľska. Keď však studený vzduch zo severu prenikne, spôsobuje silný nárazový severný vietor. Pri južnom prúdení, najmä v chladnom polroku, bariéra Beskýd bráni prenikaniu vzduchu na sever a môžu sa vyskytnúť rozsiahle prízemné teplotné inverzie.
- Uvedené územia majú za málo oblačného počasia dobre vyvinutý denný chod smeru vetra, keď v noci dnom kotliny (aj nížinou) prúdi severný vietor, cez deň zase južný.

Ostatné údolné a kotlinové polohy v kraji sú menej veterné a majú vyššiu početnosť bezvetria. Pohoria v kraji a jeho okolí spôsobujú zníženie zrážkových úhrnov, tzv. zrážkový tieň a to najmä v Spišskej kotline, no najvýraznejšie v južnej časti Východoslovenskej nížiny, kde sú najnižšie úhrny, pod 600 mm za rok. Naopak zvýšenie úhrnov, tzv. náveterný efekt je najvýraznejší na južných svahoch Vihorlatu a Popričného ako aj na priľahlom území Východoslovenskej nížiny, kde sú ročné úhrny 800 až 1000 mm (Zdroj: Adaptačná stratégia).

Obr.: Klimatické oblasti KSK

(Zdroj: Atlas krajiny SR)

1.4. Hydrologické pomery

Podzemné vody

Podzemné vody sú dôležitým zdrojom využívaným na zásobovanie pitnou vodou, v priemyselnej výrobe a poľnohospodárstve. Z hydrogeologického hľadiska môžeme územie KSK klasifikovať ako veľmi rôznorodé z hľadiska produktivity. Najvyššia produktivita v kraji je vo Východoslovenskej nížine, Košickej kotline, v Slanských vrchoch a v Slovenskom krase. Špecifickými lokalitami sú krasové oblasti, ktoré sa vyznačujú špecifickým zvodnením horninového prostredia. Najnižšia hydrogeologická aktivita je zaznamenaná vo Volovských vrchoch.

Do územia kraja zasahuje 6 významných vodohospodárskych oblastí:

- Riečne náplavy Slanej.
- Riečne náplavy Hornádu od Spišských Vlachov po Družstevnú pri Hornáde.
- Riečne náplavy Hornádu od Družstevnej pri Hornáde po štátnu hranicu.
- Riečne náplavy Bodvy a Slovenský kras.
- Riečne náplavy Ondavy od Domaše po Trebišov.
- Medzibodrožie a riečne náplavy Roňavy.

Hlavnú časť odberov (72,99 %), predstavuje využívanie podzemných vôd pre zásobovanie obyvateľstva formou verejných vodovodov. V roku 2018 z celkového počtu 141 hydrogeologických rajónov Slovenska bol na základe bilančného spracovania hodnotený bilančný stav ako dobrý v 128 rajónoch a uspokojivý bilančný stav v 12 rajónoch. Napätý bilančný stav bol dokumentovaný v 1 hydrogeologickom rajóne.

1.4.1. Povrchové vody

Územie KSK patrí do povodia Čierneho mora a je odvodňované riekami Bodrog, Hornád a Slaná. Reprezentujú typy nížinných, vrchovinných a stredohorských riek. Najväčšou riekou je Bodrog, ktorý vzniká sútokom Latorice a Ondavy. Tvorí vejárovitú riečnu sústavu a odvodňuje najvýchodnejšiu časť kraja. Hornádsku a Košickú kotlinu odvodňujú rieky Bodva a Hornád so svojimi prítokmi. Západnú časť kraja odvodňuje Slaná. Územie kraja nie je bohaté na prírodné jazerá. Na Silickej planine v Slovenskom krase v nadmorskej výške 588 m sa nachádza zanikajúce krasové Jašteričie jazero. Vo Vihorlate je to Morské oko a Vinianske jazero. V južnej Miličskej časti Slanských vrchov je jazero Izra. Z hľadiska hospodárskeho využitia, rekreácie a aktívneho oddychu majú väčší význam umelé vodné nádrže. Medzi najväčšie a najvýznamnejšie nádrže v kraji patrí Zemplínska Šírava (1 567 km²), Ružín (1 907 km²), Palcmanská Maša (84,5 km²), Bukovec (47,3 km²) a Dobšiná (skladá sa z troch vodných nádrží, slúži ako prevod vody z Hnilca do Slanej). V Košickom kraji sú je okrem vodného diela Dobšiná ešte jeden prevod vody, ktorý prevádza vodu z Tople do Manovho kanála (Správa o stave životného prostredia Košického kraja).

Riečna sieť

Územie KSK odvodňuje hustá riečna sieť. Všetky rieky na území KSK pramenia a tečú južným smerom, patria do povodia Dunaja, k úmoriu Čierneho mora. Najväčšou riekou je Bodrog, ktorý spolu so sútokmi odvodňuje najvýchodnejšiu časť kraja. Hornádsku a Košickú kotlinu odvodňuje rieka Hornád s prítokmi, západnú časť rieka Slaná a juhovýchodným cípom územia preteká rieka Tisa. K ďalším významným tokom, ktoré odvodňujú územie KSK patria rieky: Hnilec, Bodva, Torysa, Ondava, Topľa, Laborec, Latorica a rieka Uh.

Tab.: Priemerné úhrny zrážok a odtoku v povodiach Slaná, Hornád a Bodrog

Čiastkové povodie	Slaná	Hornád	Bodrog
Plocha povodia (km ²)	3 217	4 414	7 272
Priemerný úhrn zrážok (mm)	837	878	934
Ročný odtok (mm)	232	218	193

(Zdroj: Hydrologická ročenka, Povrchové vody 2020, SHMÚ, Bratislava, 2022)

Vodné plochy / nádrže

Územie kraja nie je bohaté na prírodné jazerá. Na Silickej planine v Slovenskom krase v nadmorskej výške 588 m sa nachádza zanikajúce krasové Jašteričie jazero. Vo Vihorlate je to Morské oko a Vinianske jazero. V južnej Miličskej časti Slanských vrchov je jazero Izra. Z hľadiska hospodárskeho využitia, rekreácie a aktívneho oddychu majú väčší význam umelé vodné nádrže. Medzi najväčšie a najvýznamnejšie nádrže v kraji patrí Zemplínska Šírava (1 567 km²), Ružín (1 907 km²), Palcmanská Maša (84,5 km²), Bukovec (47,3 km²) a Dobšiná (skladá sa z troch

vodných nádrží, slúži ako prevod vody z Hnilca do Slanej). V Košickom kraji sú je okrem vodného diela Dobšiná ešte jeden prevod vody, ktorý prevádza vodu z Tople do Manovho kanála.

Mokrade a vlhké lúky

Tieto typy stojatých alebo pomaly odtekajúcich povrchových vôd majú neobyčajný význam pri zadržiavaní vody v krajine a pri udržiavacej kvalite biodiverzity. Väčšinou sa jedná o lokality s relatívne malou výmerou na lesných pozemkoch, v prostredí lúk a pasienkov, zostatky mŕtvych ramien riek, v depresiách pozdĺž ciest a podobne. Osobitnú skupinu chránených území tvoria medzinárodne významné mokrade, tzv. Ramsarské lokality. Na území Košického kraja sú vyhlásené 4 ramsarské lokality – Alúvium Tisy, Senné rybníky, Latorica a Domica.

1.4.2. Podzemné vody a vodné zdroje

Pitnú vodu je možné získavať z podzemných a povrchových zdrojov. Z podzemných zdrojov je voda získavaná z prameňov a studní, resp. vrtov. Na vodárenské účely sú využívané aj povrchové zdroje – vodárenské nádrže a povrchové odbery z tokov. Okrem toho sa využívajú odbery vody z tokov a nádrží pre priemyselné účely.

Podzemné vody sú dôležitým zdrojom využívaným na zásobovanie pitnou vodou, v priemyselnej výrobe a poľnohospodárstve. Zisťovanie výskytu a hodnotenie kvantitatívneho stavu podzemných vôd zabezpečuje Ministerstvo životného prostredia SR prostredníctvom Slovenského hydrometeorologického ústavu (SHMÚ), ktorý má na plnenie uvedenej činnosti a získanie odpovedajúcich informácií vybudovanú sieť pozorovacích objektov (sond a prameňov) a prevádzkuje na nich dlhodobé režimové pozorovanie kvantity a kvality podzemných vôd.

Hlavným cieľom monitorovania kvantity podzemných vôd je sledovanie zmien režimu výdatnosti a teplôt prameňov a sledovanie zmien hladinového režimu podzemnej vody a jej teploty. Využívanie podzemných vôd je na Slovensku bilancované v rámci Vodohospodárskej bilancie množstva podzemnej vody za uplynulý rok. Základnou bilančnou jednotkou je hydrogeologický rajón (141 rajónov v SR), rajóny sú vyčlenené na základe geologických a hydrogeologických podmienok. Základným vzťahom vodohospodárskej bilancie množstva podzemnej vody je pomer využiteľných množstiev podzemných vôd a ich využívania (odberov). Bilančný stav ako výsledok tejto jednoduchej rovnice má päť stupňov (dobrý, uspokojivý, napätý, kritický a havarijný). Využiteľné množstvá podzemných vôd predstavujú časť prírodných zdrojov podzemných vôd, ktorú je možné zachytávať a dlhodobo využívať. V roku 2017 predstavoval sumár využiteľných množstiev 76539,25 l.s⁻¹, z toho viac ako 61% tvoria využiteľné množstvá schválené Komisiou pre schvaľovanie množstiev podzemných vôd MŽP.

Najvyššie využiteľné množstvá podzemných vôd na km² sa v rámci kraja nachádzajú v rajónoch Q125 Kvartér Hornádu v Košickej kotline, Q114 Kvartér dolného toku Roňvy, MQ129 Mezozoikum centrálnej a V časti Slovenského krasu, kde sa vyskytujú čiastkové hydrogeologické rajóny s využiteľnými množstvami podzemných vôd nad 5 l/s/km². Pomerne vysoké využiteľné množstvá sú identifikované v rámci priestoru Východoslovenskej nížiny a v rajónoch Mezozoikum Slovenského raja a Havraních vrchov s priľahlým paleozoikom a Mezozoikum Galmusu s priľahlým paleozoikom.

Tab.: Hydrogeologické rajóny zasahujúce do územia KSK

Označenie	Názov hydrogeologického rajónu	Využiteľné množstvá [l.s-1]	Odber [l.s-1]	Koeficient bilančného stavu	Bilančný stav 2018
MG116	Mezozoikum Slovenského raja a Havraních vrchov s príľahlým paleozoikom	578,70	29,52	19,6	dobry
PQ115	Paleogén Hornádskej a časti Popradskej kotliny	820,50	74,01	11,09	dobry
MG117	Mezozoikum Galmusu s príľahlým paleozoikom	117,40	24,05	4,88	dobry
G128	Paleozoikum Revúckej vrchoviny a Volovských vrchov v povodí Slanej	76,10	14,69	5,18	dobry
MQ129	Mezozoikum centrálnej a V časti Slovenského krasu	1282,90	177,63	7,22	dobry
G118	Paleozoikum Slovenského rudohoria v povodí Hornádu	171,00	54,25	3,15	uspokojivy
MG121	Mezozoikum a paleozoikum Braniska	175,70	92,91	1,89	uspokojivy
P122	Paleogén povodia Svinky	147,10	7,23	20,35	dobry
MG124	Mezozoikum a kryštalinikum Čiernej hory	578,00	36,18	15,98	dobry
G137	Paleozoikum Volovských vrchov v povodí Bodvy	43,20	7,79	5,55	dobry
NQ138	Neogén a kvartér Košickej kotliny a Abovskej pahorkatiny v povodí Bodvy	384,80	76,11	5,06	dobry
Q125	Kvartér Hornádu v Košickej kotline	686,62	116,42	5,9	dobry
NQ123	Neogén V časti Košickej kotliny	319,00	7,97	40,03	dobry
VN111	Neovulkanity Slanských vrchov	602,30	56,66	10,63	dobry
N112	Neogén Z časti Východoslovenskej nížiny	100,00	3,16	31,65	dobry
QN106	Kvartér Ondavy a Tople od Slovenskej Kajne po Trebišov	554,50	10,33	53,68	dobry
Q114	Kvartér dolného toku Roňvy	130,00	0,28	464,29	dobry
N-G113	Paleozoikum a mladšie horniny Zemplínskych vrchov	25,00	0,2	125	dobry
QN103	Kvartér dolnej časti tokov Uh, Laborec, Ondava a pravej strany Latorice	530,00	3,53	150,14	dobry
QN104	Kvartér JV časti Východoslovenskej nížiny	784,00	28,35	27,65	dobry
N107	Neogén Pozdišovského chrbta a Malčickej tabule	90,50	0,99	91,41	dobry
Q108	Kvartér Laborca od Strážskeho po Stretavu	742,00	26,54	27,96	dobry
NQ101	Neogén Východoslovenskej nížiny medzi Laborcom a Čiernou vodou	137,00	0,27	507,41	dobry
QN102	Kvartér SV časti Východoslovenskej nížiny pod Vihorlatom a Popričným	253,00	1,85	136,76	dobry
VN100	Neovulkanity Vihorlatských vrchov	454,00	116,01	3,91	dobry
MG 013	Mezozoikum série Veľkého Boku - V časť a príľahlé kryštalinikum SV svahov Nízkyh Tatier	600,00	246,32	2,44	uspokojivy

Podzemné vody sú dôležitým zdrojom pitnej vody a zavlažovania. Výskyt podzemných vôd v KSK je ovplyvnený geologickou štruktúrou a hydrogeologickými pomermi. Individuálne hydrogeologické oblasti sa odlišujú hydrofyzikálnymi atribútmi horninového prostredia, ako aj cirkuláciou, režimom a chemickými vlastnosťami podzemných vôd. Podľa hydrogeologickej klasifikácie Slovenskej republiky KSK zasahuje do 26 hydrogeologických rajónov. Hlavné zásoby využiteľných podzemných vôd sa nachádzajú v kvartérnych aluviálnych sedimentoch pri hlavných tokoch a ich väčších prítokoch (s využiteľným objemom nad 9,99 l/s.km²).

1.4.3. Dostupnosť vody a dopyt po vode

Na základe doterajšieho vývoja zmeny klímy môžeme predpokladať, že v budúcnosti môže dochádzať k závažným zmenám v ročnej a sezónnej dostupnosti vody. Môže dochádzať k obmedzeniu vodných zdrojov, navyše sa očakáva, že vyššie teploty spôsobia zvýšený dopyt po vode, zvlášť na zavlažovanie a zásobovanie miest. To povedie k nárastu konkurencie o dostupné zdroje. Okrem toho je možné očakávať zmeny výdatnosti podzemných zdrojov (EEA, 2008).

Podľa plánu rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie Košického kraja na roky 2020-2027, z hodnotenia súčasného stavu zásobovania obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov vyplýva, že z celkového počtu 800 434 obyvateľstva na území Košického kraja bolo k 31.12.2018 zásobovaných pitnou vodou 84,39 %.

Z hľadiska jednotlivých okresov je najpriaznivejšia situácia v okresoch Košice I-IV, kde zásobovanosť obyvateľov dosahuje 98,64 %.

Tab.: Zásobovanosť vodou v jednotlivých okresoch a vybavenia sídiel verejnými vodovodmi k 31.12.2018

Kraj / Okres	Počet obyvateľov k 31.12.2018		Počet obcí				
	počet obyvateľov celkom	zásobovaní z verejného vodovodu	podiel %	celkom	z toho: s verejným vodovodom	podiel % obcí s verejným vodovodom	z toho: bez verejného vodovodu
Gelnica	31 842	20 531	64,48	20	15	75,0	5
Košice (I, II, III, IV)	239 001	235 740	98,64	1	1	100,0	0
Košice - okolie	128 955	87 150	67,58	114	96	84,2	18
Michalovce	110 662	97 943	88,51	78	78	100,0	0
Rožňava	62 343	48 976	78,56	62	56	90,3	6
Sobrance	22 849	18 410	80,57	47	45	95,7	2
Spišská Nová Ves	99 671	87 008	87,30	36	32	88,9	4
Trebišov	105 111	79 715	75,84	82	77	93,9	5
Kraj spolu	800 434	675 473	84,39	440	400	90,9	40

(Zdroj: Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie Košického kraja na roky 2020-2027)

Úroveň zásobovanosti v jednotlivých okresoch Košického kraja je veľmi rozdielna. Okrem krajského mesta Košice, ktoré dosahuje vysoký stupeň zásobovanosti 98,64% je najvyššia zásobovanosť v okrese Michalovce, kde dosahuje krajský priemer (84,39%). Zásobovanosť nad 70% je aj v okresoch Spišská Nová Ves, Sobrance, Trebišov a Rožňava. Najnižší podiel obyvateľov zásobovaných z verejného vodovodu má okres Košice – okolie (67,58%) a Gelnica (64,48%). Priemerne hodnoty pritom vylepšujú všetky okresné mestá. V obciach mimo okresného sídla je podiel zásobovaných obyvateľov dlhodobo podstatne nižší a väčšina obyvateľov je zásobovaná pitnou vodou z domových studní.

K 31.12.2018 bolo v Košickom kraji evidovaných 440 obcí, z nich v 400 obciach bol vybudovaný aspoň v časti sídla verejný vodovod, čo predstavuje 90,93%. Z tohto pohľadu je najpriaznivejšia situácia v okresoch Michalovce, Rožňava, Sobrance, Trebišov. V ostatných okresoch je podiel obcí s vybudovaným verejným vodovodom pod 90%, pričom najnižší je podiel obcí v okrese Gelnica (75,0 %).

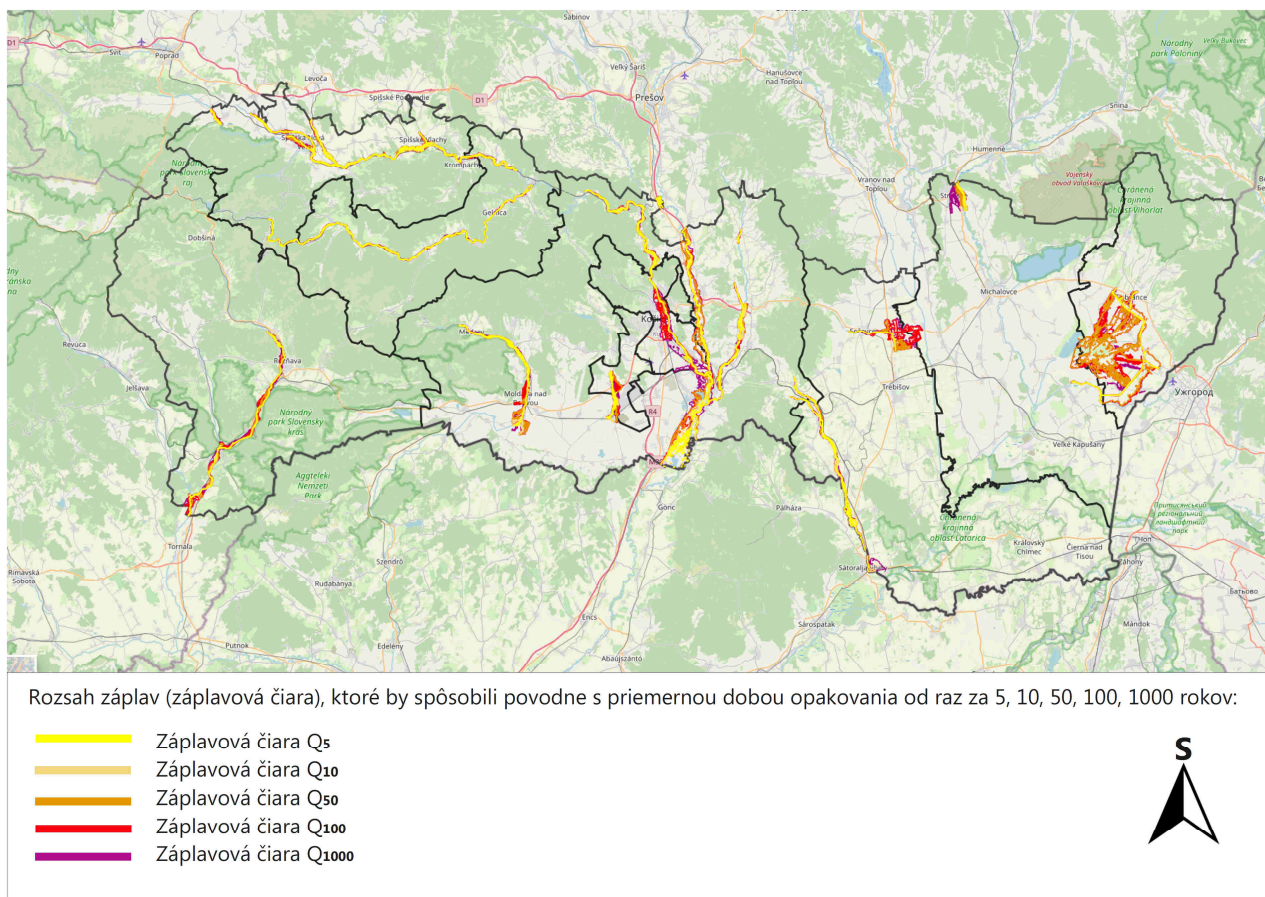
1.4.4. Povodne a povodňové riziko v KSK

Príčinou povodní v KSK je zrážková činnosť, intenzívne zrážky, búrkové lejaky, prudký dážď, prietrž mračien, ľadovec, topenie snehu. Povodne majú za následok zaplavenie ciest, odplavenie cestných panelov, domov, garáží, záhrad, zatarasené koryto toku, poškodenia až odplavenie

mostov, ihrísk, vytvorenie výmoľov, poškodenie brehov, zaplavenie susedných pozemkov. V oblasti vodného hospodárstva spôsobujú povodne škody na vodohospodárskej infraštruktúre, to znamená priame poškodenie čistiarní odpadových vôd, obmedzenie alebo narušenie funkčnosti ich biologického stupňa, zatopenie lokálnych vodných zdrojov, priame škody na vodných dielach, korytách vodných tokov, poškodenie prahov, poškodenie technickej infraštruktúry.

Európska únia v roku 2007 ustanovila spoločný rámec na hodnotenie a manažment povodňových rizík (Smernica EU2007/60/ES). Tento dokument bol transformovaný v SR zákonom č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami. Podľa §5 ods. 3 zákona a §11 ods. 4 a 5 zákona sa vykonalo predbežné hodnotenie povodňového rizika na celom území SR s cieľom určiť oblasti s potenciálne významným povodňovým rizikom. V súčasnosti je vypracované Predbežné hodnotenie povodňového rizika v Slovenskej republike – aktualizácia 2018. V zmysle spomínaného dokumentu sú v KSK záplavové územia viazané na vodné toky – Hornád, Torysa, Olsava, Roňava Ida, Hnilec, Bodva a Slaná. Významnými záplavovými územiami s rizikom povodní s pravdepodobnosťou opakovania raz za 10 a viac rokov sú územia s vybudovanými sieťami kanálov. Medzi takéto lokality patrí územie medzi obcami Hriadky-Vojčice-Horovce, okolie obce Strážske a JZ časť okresu Sobrance.

Obr.: Územia ohrozené povodňami v KSK

(Zdroj: Geoportál, 2024)

1.4.5. Geotermálne zdroje

Využívanie geotermálnej energie zohráva v súčasnosti nezanedbateľnú úlohu v ekonomike mnohých krajín sveta. Geotermálna energia je prítomná všade pod zemským povrchom. Zemské vnútro je obrovským potenciálom tepelných zásob energie, ktorá môže byť pri vhodných geologických podmienkach využitá. Územie Slovenska má na využívanie tepla z malých hĺbok

optimálne podmienky. Väčší geotermický potenciál sa zistil v Podunajskej nížine, v stredoslovenských neovulkanitoch a najmä na Východoslovenskej nížine a v Košickej kotline, kde sa na niektorých miestach zistil najväčší tepelný tok a geotermálny gradient v strednej a východnej Európe. Štruktúry geotermálnej energie predstavujú oblasti vhodné na exploataciu a energetické využívanie a na Slovensku sú zastúpené predovšetkým geotermálnymi vodami. V rámci územia Košického kraja sa nachádza, resp. zasahuje tu 6 štruktúr geotermálnej energie, a to geotermálna oblasť Humenský chrbát, Východoslovenská panva, štruktúra Beša-Čičarovce, Košická kotlina, Levočská panva a Rimavská kotlina.

1.5. Fauna, flóra, vegetácia

Fytogeografické a zoogeografické členenie

Fytogeografické členenie KSK je výsledkom geografického rozdelenia rastlinných spoločenstiev v tomto regióne. Košický kraj sa nachádza v rámci fytogeografickej oblasti Východné Karpaty. V rámci dotknutej lokality sa vyskytujú rôzne vegetačné typy v rámci horských oblastí, lesných porastov, lúk a polí.

Zoogeografické členenie KSK sa zaoberá geografickým rozdelením živočíšnych spoločenstiev v regióne pričom fauna Košického samosprávneho kraja je pomerne rôznorodá. Je možné nájsť rôzne druhy živočíchov, vrátane zástupcov hôr, lesných oblastí, údolí riek a poľnohospodárskych oblastí.

Západná a juhozápadná časť územia Košického kraja patrí do zoogeografického regiónu (provincie) Karpaty, oblasti Západné Karpaty, centrálny okrskok, podokrskok rudohorský a krasový okrskok a cíp v okolí Zemplínskych vrchov spadá do okrsku sopečného, podokrsku zemplínskeho.

Okrajové časti na severe Košického kraja patria do zoogeografického regiónu (provincie) Karpaty, oblasti Západné Karpaty do podtatranského okrsku. Časť strednej a východná časť územia kraja spadajú do zoogeografického regiónu (provincie) Vnútrokarpatské zníženie Panónskej oblasti. Stredná časť (v okolí Košíc) spadá potom do košického okrsku a východná časť (od Trebišova na východ) do potiského okresu, podokresu pahorkatinného a nížinného. Cíp zasahujúci do priestoru medzi strednou a východnou časťou územia zo severu, patrí do zoogeografického regiónu (provincie) Karpaty, oblasti Východné Karpaty, slanský okrskok. Malá časť územia na najvýchodnejšej severnej časti Košického kraja spadá do zoogeografického regiónu (provincie) Karpaty, oblasti Východné Karpaty, do vihorlatského okrsku.

1.6. Obyvateľstvo, jeho aktivity, infraštruktúra

Košický kraj pozostáva z 11 okresov, v ktorých sa nachádza 440 obcí, z toho je 17 miest. Rozlohou najväčším okresom je okres Košice-okolie s rozlohou 1 541,33 km² a najmenším je okres Košice III (16,86 km²). Z hľadiska počtu obyvateľov je Košický kraj s 780 288 obyvateľmi druhým najľudnatejším krajom na Slovensku. Jeho najväčším okresom je okres Košice-okolie s počtom obyvateľov 129 237 (k 31.12.2022) a najmenším okres Košice III s počtom obyvateľov 27 924. Najviac obyvateľov žije v krajskom meste Košice (227 458), ktoré je zároveň druhým najväčším mestom Slovenska. K najhustejšie osídleným patria štyri okresy ležiace na území mesta Košice a okres Spišská Nová Ves, podstatne redšie je osídlenie v okrese Sobrance, Rožňava a Gelnica. Prehľad počtu obyvateľov v SR a dotknutom kraji (KSK) v rokoch 2019 až 2022 je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Tab.: Stav počtu obyvateľstva v SR a dotknutom kraji (KSK) v rokoch 2020 až 2023

Ukazovateľ	Bývajúce obyvateľstvo Rok 2020	Bývajúce obyvateľstvo Rok 2021	Bývajúce obyvateľstvo Rok 2022	Bývajúce obyvateľstvo Rok 2023
Slovenská republika	5 459 781	5 434 712	5 437 412	5 424 687
Bratislavský kraj	677 024	719 537	723 714	732 757
Trnavský kraj	565 324	566 008	565 296	566 114
Trenčiansky kraj	582 567	577 464	573 699	568 102
Nitriansky kraj	671 508	677 900	673 547	668 301
Žilinský kraj	691 136	691 613	689 525	687 174
Banskobystrický kraj	643 102	625 601	620 986	614 356
Prešovský kraj	827 028	808 931	807 657	808 810
Košický kraj	802 092	782 216	780 288	779 073

(Zdroj: datacube.statistics.sk, stav k 31.12.2020 až k 31.12.2023)

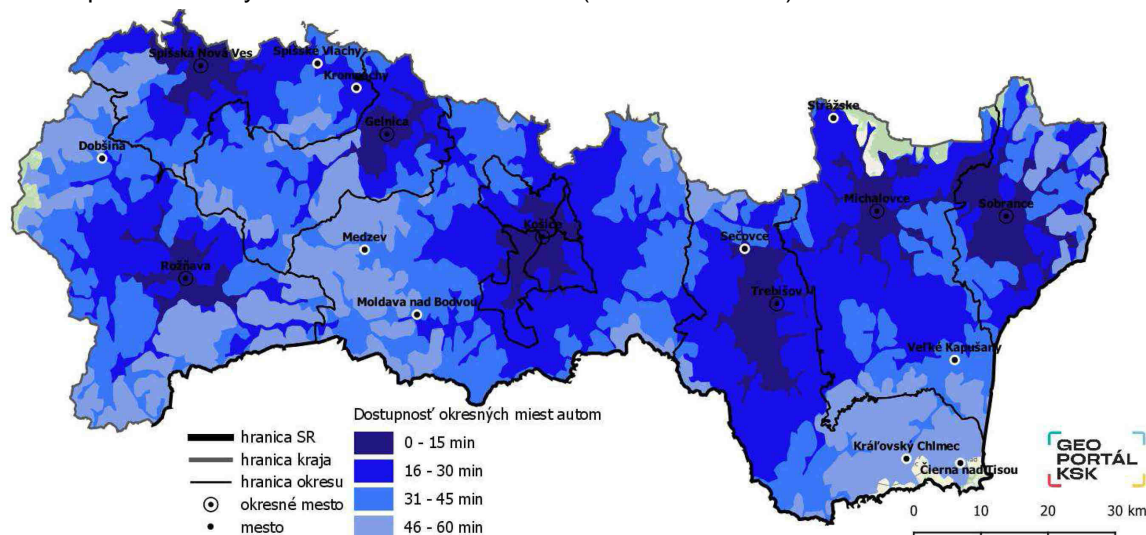
Tab.: Základné kvantitatívne charakteristiky okresov KSK (2023)

Okres	Počet obyvateľov	Rozloha ha	Hustota obyv./km ²
Gelnica	31 721,5	58 432,3	54,29
Košice I	63 186,5	8 545,8	739,38
Košice II	78 562	8 054,3	975,41
Košice III	27 637	1 683,2	1641,95
Košice IV	56 242,5	6 090,4	923,47
Košice-okolie	131 277,5	153 460,1	85,55
Michalovce	108 211,5	101 922,5	106,17
Rožňava	58 558,5	117 334,8	49,91
Sobrance	22 303	53 816	41,44
Spišská Nová Ves	98 519,5	58 746	167,7
Trebišov	103 069,5	107 347,5	96,01

(Zdroj: datacube.statistics.sk, stav k 30.12.2023)

V súlade s vývojom spoločnosti, a najmä úrovni produkčných činností, sa historicky z jednotlivých obcí vyvinuli určité typy obcí. Niektoré z nich špecificky zabezpečovali vybrané činnosti aj pre ostatné obce. Popri vytvorení centier osídlenia sa vyvíjali aj obslužné centrá. V rámci Košického kraja, pôsobí jeho krajské mesto Košice dominantne, ako z ekonomického, tak aj sociálneho hľadiska. Prejavuje sa to sústredením vyššieho počtu obyvateľstva v porovnaní s ostatnými centrami osídlenia v kraji. V tomto kontexte môžeme mesto Košice považovať aj za najvýznamnejšie ťažisko osídlenia v kraji.

Obr.:Dostupnosť okresných miest autom v minútach (stav v roku 2021)

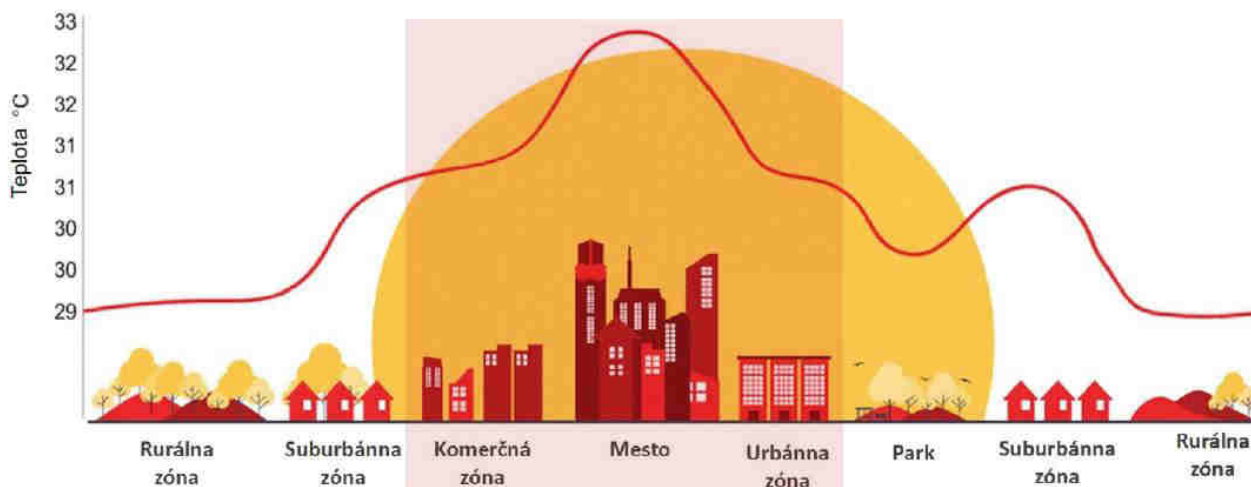
(Zdroj: PHRSR KSK)

Krajina sídiel zahrňuje zastavané plochy vrátane verejných priestorov a plôch verejnej zelene, priemyselných a logistických areálov a rekreačnej zástavby, ale tiež dopravno-technickú infraštruktúru, vodné nádrže a ďalšie ľudskou činnosťou premenené územie. Veľké zastúpenie spevneného územia ovplyvňuje celkovú mikroklimu a spôsobuje prehrievanie povrchu, vyššie teploty vzduchu, zvýšený výpar, prašnosť a rýchly odtok zrážkových vôd.

Tepelné ostrovy

Tepelné ostrovy (ďalej UHI - skratka z anglického termínu - Urban Heat Island) sa prejavujú zvýšenými teplotami mestského prostredia oproti teplotám v okolitej krajine. Tento jav je spôsobený tým, že zastavané oblasti absorbujú viac tepla, než miesta vidieku. Urbanizované plochy mesta sa vyznačujú neschopnosťou odrážať slnečné žiarenie, a tým narastá jeho teplota. V meste je celý rad povrchov, ktoré nie sú schopné viazať a uvoľňovať vodu, absorbujú žiarenie a akumulujú teplo. Do tejto kategórie spadajú väčšina umelých povrchov (asfalt, betón, súvislá zástavba). Maximálna denná teplota týchto povrchov, pokiaľ nie sú zatienené, môže v dotknutom území dosahovať ak viac ako 50 °C. Rozdiel oproti povrchom schopným viazať vodu a uvoľňovať vodu môže presiahnuť niekoľko desiatok °C. V priebehu noci tieto povrchy akumulované teplo uvoľňujú, čo môže viesť k rastu minimálnej nočnej teploty, a tým aj k zvýšeniu počtu tropických nocí. Naopak vegetácia má rolu úplne opačnú. Ďalšími príčinami vzniku tepelného ostrova sú vysoké mestské budovy, ktoré poskytujú väčšie plochy pre absorpciu slnečného žiarenia a zvyšujú tak možnosti jeho pohlcovania (tzv. kaňonový efekt). Budovy tiež bránia priechodu vetra, ktorý by urbanizované plochy mohol ochladzovať.

Obr.: Tepelný ostrov

1.7. Doprava a dopravné plochy

1.7.1. Cestná sieť

Cestná sieť KSK predstavuje dôležitú infraštruktúru, ktorá zabezpečuje plynulú dopravu a spojenie medzi rôznymi obcami a mestami v tomto regióne. Súčasťou cestnej siete sú cesty rôznych kategórií, od diaľnic až po miestne komunikácie. Tieto cesty umožňujú cestujúcim dostupnosť k rôznym cieľom, ako sú pracovné miesta, školy, zdravotnícke zariadenia, obchody a turistické atrakcie. Košický kraj je prepojený s ostatnými regiónmi Slovenska cez dôležité cestné tepny, čo zabezpečuje spojenie medzi miestami na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni. Správa cestnej siete sa snaží udržiavať cesty v dobrom technickom stave a zabezpečiť bezpečnosť cestujúcich. Cestná sieť Košického kraja je neodmysliteľnou súčasťou hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónu a zohráva dôležitú úlohu v podpore mobility a plynulosti dopravy.

Rozsah cestnej siete na území KSK, ktorý je evidovaný v systéme Centrálnej evidencie cestnej siete SR spravovanom SSC predstavuje:

Tab.: Rozsah cestnej siete KSK

Okres	KSK (km)		SR (km)			Celkom
	II. trieda	III. trieda	I. trieda	RC	Diaľnica	
Gelnica	90,417	41,496	-	-	-	131,913
Košice I	16,498	9,443	8,084	-	-	34,025
Košice II	2,891	20,973	11,971	-	-	35,835
Košice III	-	2,549	5,324	-	-	7,873
Košice IV	6,312	4,072	12,302	-	-	22,686
Košice-okolie	104,563	393,540	65,364	14,999	19,280	597,746
Michalovce	114,646	223,397	48,794	-	-	386,837
Rožňava	87,878	138,163	94,616	-	-	320,657
Sobrance	29,693	128,762	21,386	-	-	179,841
Spišská Nová Ves	91,882	117,382	0,443	-	3,001	212,708
Trebišov	38,600	327,694	98,641	-	-	464,935
Celkový súčet	583,380	1 407,471	366,925	14,999	22,281	2 395,056

(Zdroj: SSC, 2023)

1.7.2. Autobusová doprava

Autobusová doprava zabezpečuje dôležitú a nevyhnutnú súčasť verejnej dopravy v dotknutom regióne. Siete autobusových liniek spájajú množstvo miest, obcí a sídiel a tým umožňujú cestujúcim pohodlnú a spoľahlivú dopravu. Prevádzkovatelia autobusových liniek sa snažia poskytovať spoje s primeranou frekvenciou a pokrývajú rôzne trasy, aby pokryli potreby cestujúcich z rôznych častí kraja. Autobusová doprava tak hrá dôležitú úlohu v udržiavaní plynulosti mobility v Košickom kraji. V regionálnej verejnej osobnej doprave rozsahom služieb dlhodobo dominuje prímestská autobusová doprava, ktorú zabezpečujú zmluvní autobusoví dopravcovia (eurobus, a.s. a ARRIVA Michalovce, a.s.).

V roku 2019 došlo k zjednoteniu taríf Košického a Prešovského samosprávneho kraja v prímestskej autobusovej doprave a pribudli nové druhy cestovného pre tehotné ženy, držiteľov zlatého Janského plakety a víkendové cestovné. Počet prepravených cestujúcich v prímestskej autobusovej doprave v roku 2020 bol výrazne ovplyvnený celosvetovou pandémiou Covid-19, čo malo negatívny vplyv na využívanie verejnej osobnej dopravy.

Prímestská autobusová doprava je zabezpečená do 440 sídiel Košického kraja v zmysle požiadaviek na základnú dopravnú obsluhu. Vozidlový park dopravcov v Košickom kraji postupne modernizoval, pričom v roku 2020 pozostával zo 456 autobusov, ktorých priemerný vek je 8,3 rokov.

Tab.: Vozidlový park prímestskej autobusovej dopravy v Košickom kraji

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet autobusov	457	456	459	450	451	452	456
Priemerný vek (roky)	5,86	6,59	6,76	7,31	7,95	7,94	8,3

(Zdroj: PHRSR KSK, 2023)

1.7.3. Železničná doprava

V krajskom meste Košice sa nachádza druhý najväčší železničný uzol v SR. Košický kraj má hustú sieť železničných tratí, ktoré ho spájajú s okolitými štátmi EÚ. Prostredníctvom systému Východoslovenských prekladísk a širokorozchodnej trate je napojený na Ukrajinu a Rusko. Na území Košického kraja sa nachádzajú železničné trate v celkovej dĺžke takmer 580 km. Železničná

doprava obsluhuje 75 zo 440 obcí v Košickom kraji. V 46 obciach Košického kraja sa nachádzajú železničné stanice a zastávky, ktoré nie sú obsluhované železničnou osobnou dopravou. Celkovo je na území kraja situovaných 151 železničných staníc a zastávok, z ktorých je 95 obsluhovaných osobnou dopravou a 56 zastávok je neobsluhovaných.

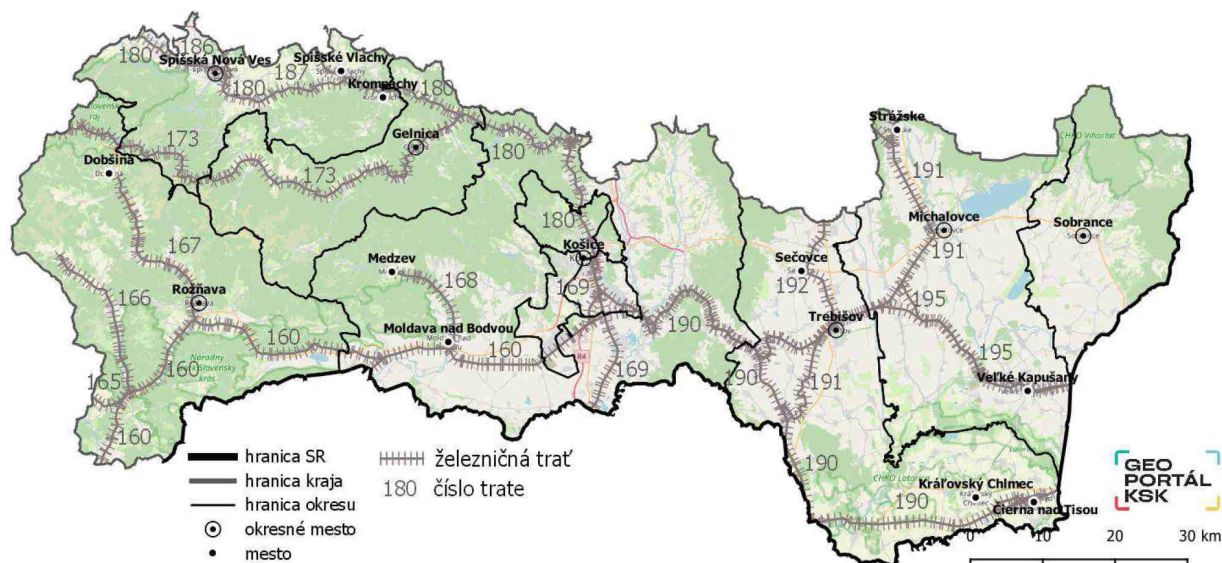
Hlavnými železničnými traťami v Košickom kraji sú trať č. 160 Košice – Plešivec (Zvolen), trať č. 180 Košice – Štrba – Žilina, trať č. 190 Košice – Čierna nad Tisou (číslované trate podľa cestovného poriadku). Medzi hlavné problémy železničnej dopravy patrí: nízka prepravná rýchlosť (veľké množstvo dlhotrvajúcich prechodných obmedzení rýchlosti), zastaraný vozidlový a vozňový park, nevyhovujúci stav železničných zastávok a staníc.

Tab: Zoznam železničných tratí na území Košického kraja (stav v roku 2021)

Trať	Číslo trate podľa cestovného poriadku	Číslo trate podľa traťových pomerov ŽSR	Dĺžka trate na území kraja (km)	Pravidelná prevádzka osobných vlakov	Rok ukončenia pravidelnej prevádzky
Košice – Čierna nad Tisou – Čop (UŽ)	190	101	95	áno	
Košice – Hidasnémeti (MÁV)	169	109	23	iba diaľková doprava	
Košice – Žilina	180	105	88	áno	
Košice – Plaveč – Muszyna (PKP)	188	107	20	áno	
Margecany – Červená Skala	173	110	78	áno	
Michal'any – Medzilaborce – Łupków (PKP)	191	103	59	áno	
Košice – Plešivec – Zvolen	160	109	92	áno	
Moldava nad Bodvou – Medzev	168	111	15	nie	2003
Plešivec – Slavošovce	166	111	23	iba sezónna doprava	2003
Rožňava – Dobšiná	167	111	26	iba sezónna doprava	2003
Spišská Nová Ves – Levoča	186	110	5	nie	2003
Trebišov – Vranov nad Topľou	192	104	15	nie	2003
Plešivec – Muráň	165	111	8	iba sezónna doprava	2011
Bánovce nad Ondavou – Veľké Kapušany	195	104	26	nie	2021
Spišské Vlachy – Spišské Podhradie	187	110	5	iba sezónna doprava	2012
Spolu			578		

(Zdroj: PHRSR KSK, 2023)

Obr.: Železničné trate na území Košického kraja (stav k roku 2021)

(Zdroj: PHRSR KSK, 2023)

1.7.4. Letecká doprava

Dopravný potenciál kraja zvyšuje Letisko Košice – Airport Košice a.s., ktoré patrí do I. kategórie ako verejné letisko s medzinárodným významom. Na území Košického kraja sa nachádza aj verejné vnútroštátne letisko Spišská Nová Ves, dva heliporty pre leteckú záchranú službu a 16 letísk pre letecké práce v poľnohospodárstve.

V rámci plánovanej výstavby a ďalších aktivít na území KSK je potrebné rešpektovať ochranné pásma a územia letísk / osobitných letísk (podľa predpisov platných od 01.01.2021 sa letiská pre letecké práce v poľnohospodárstve bez platného povolenia na prevádzkovanie považujú za osobitné letiská) a leteckých pozemných zariadení.

1.7.5. Cyklistická doprava

Cyklistika je rozvíjajúci sa druh novodobej dopravy. V súčasnosti sa v našich podmienkach silno rozvíja najmä rekreačná cyklistika, nastupuje však aj obdobie renesancie „dopravnej“ cyklistiky, t. j. každodenného využívania bicykla ako výhodného dopravného prostriedku v mestách a obciach na vzdialenosti do 5 až 10 km. Rozvoj nemotoristickej dopravy je jednou zo základných úloh dopravnej politiky podporovanej Európskou úniou v rámci stratégie trvalo udržateľného rozvoja. Európske i národné politiky ohľadom klimatických zmien, kvality vzduchu, cestnej bezpečnosti, rozvoja turizmu, ako aj mnohé ďalšie, svorne uvádzajú potrebu rozvoja príležitosti pre rozvoj a propagáciu cyklistiky ako jedného zo základných druhov dopravy najmä v urbanizovaných územiach.

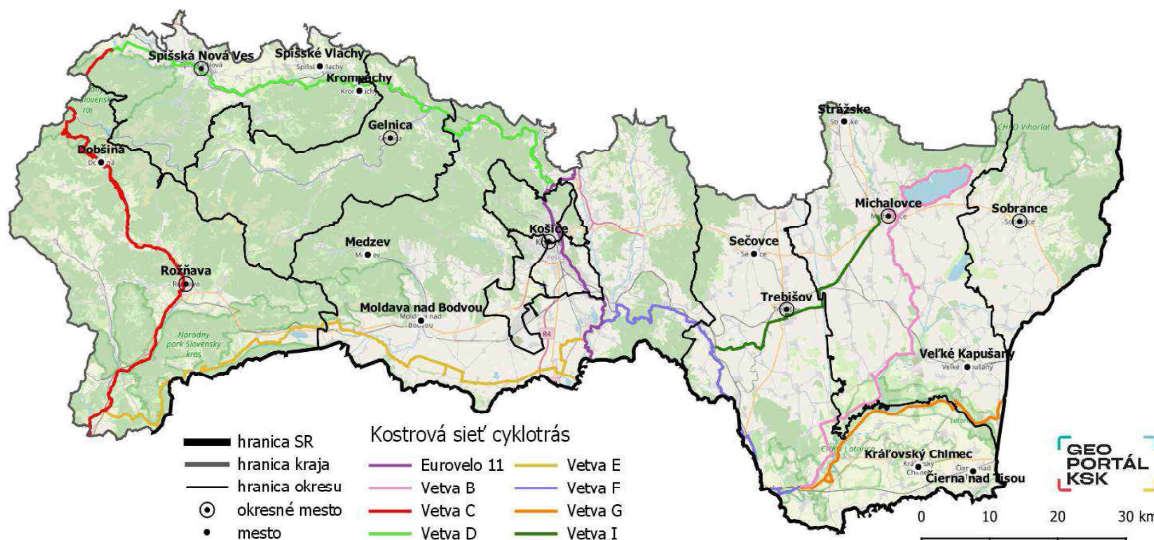
Podpora cyklistiky je na Slovensku zakotvená v Národnej stratégii rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike, schválenej uznesením vlády č. 223/2013 dňa 7. mája 2013. Rozvoj cyklistickej infraštruktúry aj v Košickom kraji, rovnako ako na celom Slovensku nie je konzistentný. Do značnej miery bol závislý od aktivity miestnych iniciatív záujmových združení a mimovládnych organizácií a od prístupu a možností jednotlivých samosprávnych orgánov. Existujúca cyklistická infraštruktúra je veľmi rozmanitá od samostatných cyklistických cestičiek prevažne v zastavanom území obcí a miest po sieť cyklistických trás vedených po rôznych typoch komunikácií, s veľmi rôznou kvalitou, náročnosťou, vybavením a údržbou. V kraji je cca 1936 km cyklistických trás, ale ich hustota, kvalita a dostupnosť v jednotlivých častiach (regiónoch) je veľmi

rozdielna a rozdielna je aj miera ich využitia. Súčasné poznatky jednoznačne ukazujú, že čím je kvalita cyklotrasy nižšia, tým je menšia aj miera jej využívania cyklistami.

Rozvoj cykloturistických trás v zmysle ich rozsahu postupne narastá. Na základe posledného sčítania bol v roku 2021 rozsah cykloturistických trás 1 818,2 km. Oproti roku 2011 však pribudli náučné cykloturistické trasy a singletraily v okolí miest Košice a Rožňava v rozsahu 118,3 km. Celkový rozsah cykloturistických trás v Košickom kraji tak dosiahol dĺžku 1936,45 km. Pomerne veľký nárast rozvoja cykloturistických trás nastal v období 2011 – 2017, kedy stúpla ich dĺžka o 339,3 km, v období medzi rokmi 2017 – 2021 to bolo 290,3 km. Údaje z roku 2017 boli získané len dopytovaním, nebol vykonaný pasport v teréne. Celkový nárast dĺžky cykloturistických trás za sledované obdobie 2011 – 2021 vzrástol o 32% čo predstavuje 629,55 km. Tento údaj započítava aj singletraily a náučné cyklotrasy (Stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Košickom kraji, Cycling Planning Studio s.r.o, 2021).

V Košickom kraji postupne pribúdajú aj úseky siete cyklistických komunikácií EuroVelo11, ktoré spájajú významné európske destinácie v rámci celého kontinentu. Na cyklotrase alebo v jej blízkom okolí je množstvo prírodných, historických a kultúrnych zaujímavostí, ktoré priblížia históriu a tradície Košického kraja.

Obr.: Kostrová sieť cyklotrás na území Košického kraja (stav v roku 2021)

(Zdroj: PHRSR KSK)

1.8 Priemysel a energetika

Oblasti priemyslu a energetiky sú a do budúcnosti budú ohrozené dopadom klimatickej zmeny, ako je zrejmé z novo formulovanej klimaticko-energetickej politiky EÚ, tak z koncepcií a programov Slovenskej republiky formulovaných v Integrovanom energetickom a klimatickom pláne na roky 2021–2030.

Priemysel

Košický kraj je jedným z ekonomicky najvýznamnejších regiónov na Slovensku. Jeho ekonomickú základňu tvorí predovšetkým priemysel, ktorý má pestrú štruktúru odvetví. Rozvoj priemyslu v kraji ovplyvnili rôzne faktory, ako sú zdroje nerastných surovín, zachovanie výrobných tradícií, rozhodnutia o umiestnení výroby v minulosti (zdroje železnej rudy na východ od hraníc SR), chemický a energetický sektor a dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily.

Problémom však zostáva nedostatočná konečná fáza výroby. Štruktúra priemyselnej základne sa mení v prospech sekundárneho a terciárneho sektora, často z dôvodu vyčerpania zdrojov nerastných surovín.

Priemyselné aktivity sú koncentrované najmä v mestských aglomeráciách ako Košice, Michalovce a Spišská Nová Ves. Košický priemyselný uzol, predovšetkým vďaka dominancii v spracovaní železa, hrá dôležitú úlohu v ekonomike Slovenska. Okrem hutníckeho priemyslu sa v regióne nachádza aj energetika, strojárstvo, elektrotechnika, potravinárstvo, pripravuje sa priemyselný park pre automobilový priemysel.

Energetika

Energetická infraštruktúra je súčasťou tzv. kritickej infraštruktúry, ktorou sa rozumejú výrobné a nevýrobné služby významné pre bezpečnosť, životy a zdravie obyvateľov, ekonomiku a verejnú správu. Energetická infraštruktúra zahŕňa zásobovanie elektrickou energiou, teplom, plynom a ropou. Odvetvie energetiky je zastúpené v okresoch Michalovce (Slovenské elektrárne, a.s. lokalita Vojany; Nafta Východ, a.s. Michalovce; SPP závody vo Veľkých Kapušanoch a Michalovciach), v Spišskej Novej Vsi (Východoslovenská energetika, a.s. Košice, prevádzka v Spišskej Novej Vsi), v Rožňave (SPP, a.s. závod v Jablonove), v Košiciach I. (Východoslovenská energetika, a.s. Košice; Tepelné hospodárstvo, s.r.o.) a v Košiciach IV. (Tepláreň, a.s. Košice; Slovenský plynárenský priemysel, a.s. v oblasti Košíc). Slovenský plynárenský priemysel sa spravuje prevádzku vysokotlakových, strednotlakových a nízkotlakových plynovodov, tranzit zemného plynu a prevádzku kompresorových staníc pre tranzitný plynovod.

Prenos elektrickej energie zabezpečuje Slovenská elektrizačná prenosová sústava a.s. Elektroenergetické zdroje v KSK sú naviazané na systém rozvodní a prenosovej sústavy 400kV a 220 kV. Územie KSK je zásobované elektrickou energiou z nadriadenej prenosovej sústavy z uzlov Spišská Nová ves 400/110 kV, Lemešany 400/220/110 kV a Voľa 220/110 kV. Rozvod el. energie do centier jednotlivých regiónov sa prevádza vzdušnými elektrickými vedeniami 110 kV.

1.9 Cestovný ruch

V minulosti boli Košice vďaka svojej polohe významnou obchodnou križovatkou a ich geografická poloha hrá významnú rolu v rozvoji kraja, a teda aj cestovného ruchu dodnes. Z hľadiska turizmu sú dôležité národné parky, ktoré sa v kraji nachádzajú. Sú nimi Slovenský raj a Slovenský kras. Košický kraj sa môže ďalej pochváliť 6 sprístupnenými jaskyňami ako aj Vihorlatským pralesom, Spišským hradom, Spišským Podhradím, kostolom Duchu Svätého v obci Žehra a chrámom Prenesenia ostatkov sv. Mikuláša v Ruskej Bystrej zapísanými na Zozname svetového dedičstva UNESCO. V kraji sú ďalej aj 2 chránené krajinné oblasti – Latorica a Vihorlat, 29 národných prírodných rezervácií, 49 prírodných rezervácií, 23 národných prírodných pamiatok, 24 prírodných pamiatok a 11 chránených areálov (ŠOP SR, 2022). Košický kraj ďalej ponúka spolu 3 449 km označených turistických chodníkov a 1 307 km cykloturistických trás.

Košický kraj je atraktívny zvlášť pre domáci turizmus. Na tržbách z aktívneho turizmu (tržby plynuce od zahraničných turistov), sa Košický kraj v roku 2019 podieľal čiastkou 3,75 %. Naopak, Košický kraj je pomerne silný, čo sa týka tržieb z domáceho cestovného ruchu. Slovenský občania v Košickom kraji v roku 2019 minuli za služby a aktivity spojené s organizovaným cestovným ruchom cca 3 milióny EUR, čo predstavuje takmer 16 % z tržieb v rámci celého Slovenska. Košický kraj sa teda umiestňuje na treťom mieste po krajoch, kde sú najväčšími atraktivitami hlavné mesto a Tatry (Stratégia udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Košickom samosprávnom kraji do roku 2027).

Na území KSK rozhodujú o rozvoji cestovného ruchu prírodné a spoločenské podmienky. Medzi prírodné podmienky sa zaraďujú klimatické a hydrologické pomery, reliéf krajiny, vegetácia a fauna. Spoločenské podmienky sú dané bohatou históriou územia kraja. Potenciál územia regiónu charakterizujú rozvinuté podmienky pre kúpeľný cestovný ruch, letný pobyt pri vode, horskú turistiku a rekreáciu, vidiecky turizmus. Prvky cestovného ruchu sa sústreďujú v rámci nasledujúcich strategicko - plánovacích regiónov (SPR) a regiónov udržateľného mestského rozvoja (UMR):

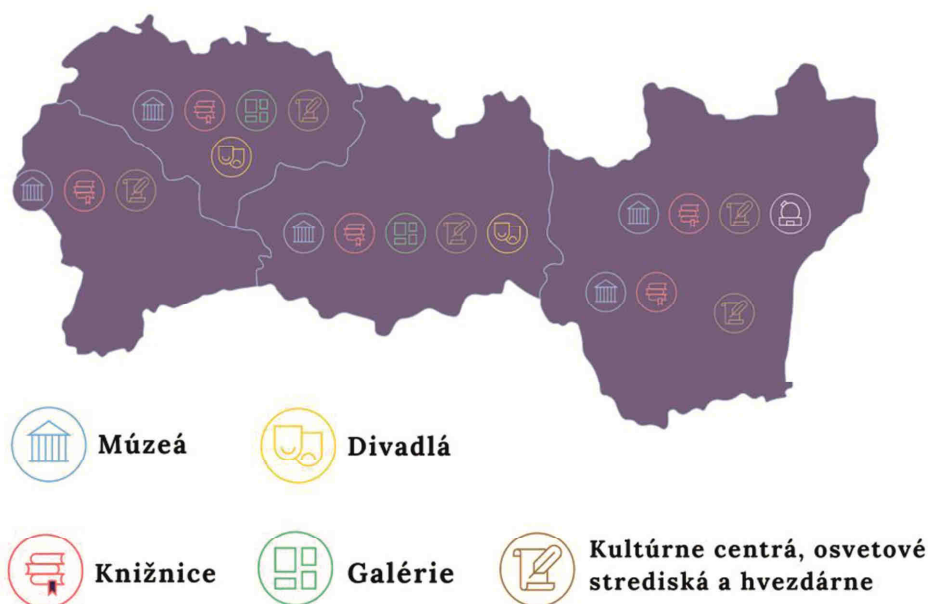
- Strategicko-plánovacie regióny (SPR): územie okresu Rožňava (SPR Gemer), územie okresu Spišská Nová Ves (SPR Spiš), územie okresu Gelnica (SPR Hnilec), územie okresov Košice I – IV a Košice – okolie (SPR Abov), územie okresu Trebišov (SPR Dolný Zemplín: Trebišovsko) a územie okresov Sobrance a Michalovce (SPR Dolný Zemplín: Sobranecko-Michalovsko);
- Udržateľný mestský rozvoj (UMR): funkčná oblasť mesta Košice – územie mesta Košice a príľahlých obcí (UMR Košice) a funkčná oblasť mesta Michalovce – územie mesta Michalovce a príľahlých obcí (UMR Michalovce).

1.10. Kultúrne pamiatky

V Košickom kraji sa nachádza viac ako 1900 kultúrnych pamiatok, medzi ktoré patria hrady, kaštiele, kúrie, sakrálne stavby a pod. Jedinečnosť prírodných a kultúrnych atraktivít bola potvrdená zapísaním vybraných pamiatok do zoznamov prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO. Medzi prevládajúce formy cestovného ruchu patrí poznávací cestovný ruch, letný a zimný pobytový cestovný ruch a vidiecky cestovný ruch.

Košický samosprávny kraj poskytuje služby v oblasti kultúry za pomoci kultúrnych organizácií v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti. KSK je v súčasnosti zriaďovateľom 20 kultúrnych organizácií, s právnou subjektivitou (5 múzeí, 2 galérie, 4 divadlá, 4 knižnice, 2 regionálne osvetové strediská, 1 kultúrne centrum, 1 knižnica spojená s kultúrnym centrom, 1 kultúrne centrum spojené s hvezdárňou). Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK sa nachádzajú skôr vo väčších mestách regiónu, aby boli ich služby dostupné pre všetkých obyvateľov kraja. Kultúrne služby v kraji poskytujú aj iné subjekty napr. z mimovládneho sektora.

Obr.: Mapa kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK.

(Zdroj: www.vucke.sk, 2024)

Múzeá

Návštevnosť múzeí sa v posledných rokoch mierne zvyšuje, aj keď možno badať odchýlky návštevnosti, čo je dôsledkom rekonštrukčných prác, keďže počas nich prevádzka nebola v plnom prúde. Zvyšujúca sa návštevnosť hovorí o vhodne zvolenom smere rozvoja a o dobrej správe týchto kultúrnych zariadení, ako aj o prítlačivosti kultúrnych zariadení, ktoré prešli rekonštrukciou.

Galérie

Dve galérie v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK uskutočnili v roku 2018 celkom 39 výstav a pripravili 294 aktivít pre širokú verejnosť napr. tvorivé dielne, kurzy, semináre s počtom vyše 60 tisíc návštevníkov.

Kultúrno-osvetová činnosť

V roku 2018 pripravili osvetové zariadenia a kultúrne centrá v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK vyše 1000 podujatí (prednášky, kurzy, krúžky, tvorivé dielne apod.), ktorých sa zúčastnilo spolu takmer 117 tisíc návštevníkov. Realizovali 113 súťaží a prehliadok s návštevnosťou takmer 20 tisíc divákov a 53 festivalov s návštevnosťou takmer 90 tisíc divákov (mimo účinkujúcich).

Divadlá

KSK má v zriaďovateľskej pôsobnosti 4 divadlá. V roku 2018 naštudovali štyri divadlá celkom 19 premiérových predstavení (o 1 viac ako v roku 2017), odohrali spolu 713 divadelných predstavení. Návštevnosť bola na úrovni 100 548 divákov.

Pamiatky UNESCO

Na území kraja sa nachádzajú aj historické pamiatky zapísané do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO: Kostol Ducha Svätého v obci Žehra, ktorý poskytuje ukážku stredovekej sakrálnej architektúry, drevený gréckokatolícky Kostol sv. Mikuláša – biskupa v Ruskej Bystrej, ktorý je ukážkou dobových vidieckych sakrálnych stavieb cirkví východného obradu a najväčší hrad na Slovensku Spišský hrad a podhradie.

Hrady a kaštiele

Medzi najznámejšie hrady a kaštiele v Košickom kraji patria: Kaštieľ Betliar, Hrad Krásna Hôrka, Hrad Slanec, Hrad Vinné, Hrad Veľký Kamenec, Turnianský hrad, Kaštieľ Markušovce a Kaštieľ v Budimíri.

Pamiatkové zóny a rezervácie

Pamiatková zóna je územie s historickým sídelným usporiadaním, územie kultúrnej krajiny s pamiatkovými hodnotami alebo územie s archeologickými nálezmi a archeologickými náleziskami, ktoré možno topograficky vymedziť. Na území kraja sa nachádzajú nasledovné pamiatkové zóny: Gelnica, Lúčka, Rožňava, Štítnik, Smolník, Veľká Tŕňa, Vyšný Medzev, Nižný Medzev, Spišská Nová Ves, Spišské Vlachy, Markušovce, Turnianska Nová Ves.

Pamiatková rezervácia je územie s uceleným historickým sídelným usporiadaním a s veľkou koncentráciou nehnuteľných kultúrnych pamiatok alebo územie so skupinami významných archeologických nálezov a archeologických nálezísk, ktoré možno topograficky vymedziť. Na území kraja sa nachádza iba 1 pamiatková rezervácia: Košice - Staré Mesto.

1.11. Súčasný zdravotný stav obyvateľstva a celková kvalita životného prostredia pre človeka

1.11.1. Zdravotný stav obyvateľstva

Na celkovej kvalite životného prostredia a zdravotného stavu obyvateľstva sa podieľajú viaceré zložky pôsobiace v rámci širšieho okolia obytných celkov, ako aj samotného obytného prostredia obyvateľov. Kvalita životného prostredia je jedným z faktorov, ktorý má vplyv na celkový zdravotný stav obyvateľstva. Celkové zhoršenie kvality životného prostredia negatívne vplyva na zdravotný stav obyvateľstva. Škodlivé emisie z dopravy sa podieľajú na vzniku akútnych respiračných ochorení horných dýchacích ciest, ktoré sú jednou z najčastejších skupín ochorení v detskom veku.

Kvalita životného prostredia v oblastiach výskytu zdrojov znečistenia – priemyselné, ťažobné oblasti, zaťažené oblasti SR a pod. sa nepriaznivo odzrkadľuje na celkovom zdravotnom stave obyvateľstva žijúceho v daných oblastiach.

Základným ukazovateľom úrovne životných podmienok obyvateľov a úmrtnostných pomerov je stredná dĺžka života. Ide o priemerný počet rokov, ktorý pravdepodobne prežije osoba za predpokladu, že sa úmrtnostné pomery v území nezmenia. V poslednom období stredná dĺžka života slovenských mužov a žien stúpa, ale stále nedosahuje priemer obyvateľov Európskej únie.

Prirodzený pohyb a stredný stav obyvateľstva v SR a v dotknutom samosprávnom kraji (KSK) v roku 2023 je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Tab.: Prirodzený pohyb a stredný stav obyvateľstva v SR a v dotknutom samosprávnom kraji (KSK) v roku 2023

Územie	Rok	Počet obyvateľov	Živonarodení	Zomretí	Prirodzený prírastok (úbytok) obyvateľ.
Slovenská republika	2023	5 426 853	48 627	54 133	- 5 506
Bratislavský kraj		730 568	6 523	6 344	+ 179
Trnavský kraj		565 902	4 636	5 786	- 1 152
Trenčiansky kraj		569 456	4 104	6 253	- 2 149
Nitriansky kraj		669 691	5 119	7 507	- 2 388
Žilinský kraj		687 698	6 177	6 583	- 406
Banskobystrický kraj		616 048	5 063	7 114	- 2 051
Prešovský kraj		808 362	9 099	6 924	+ 2 175
Košický kraj		779 128	7 908	7 622	+ 286

(Zdroj: datacube.statistics.sk)

Na území KSK prevládajú z hľadiska najčastejších príčin úmrtia obyvateľstva choroby obehovej sústavy, nádorové ochorenia, choroby tráviacej sústavy, dýchacej sústavy a vonkajšie príčiny chorobnosti a úmrtnosti.

1.11.2. Zaťažené oblasti

Environmentálna regionalizácia

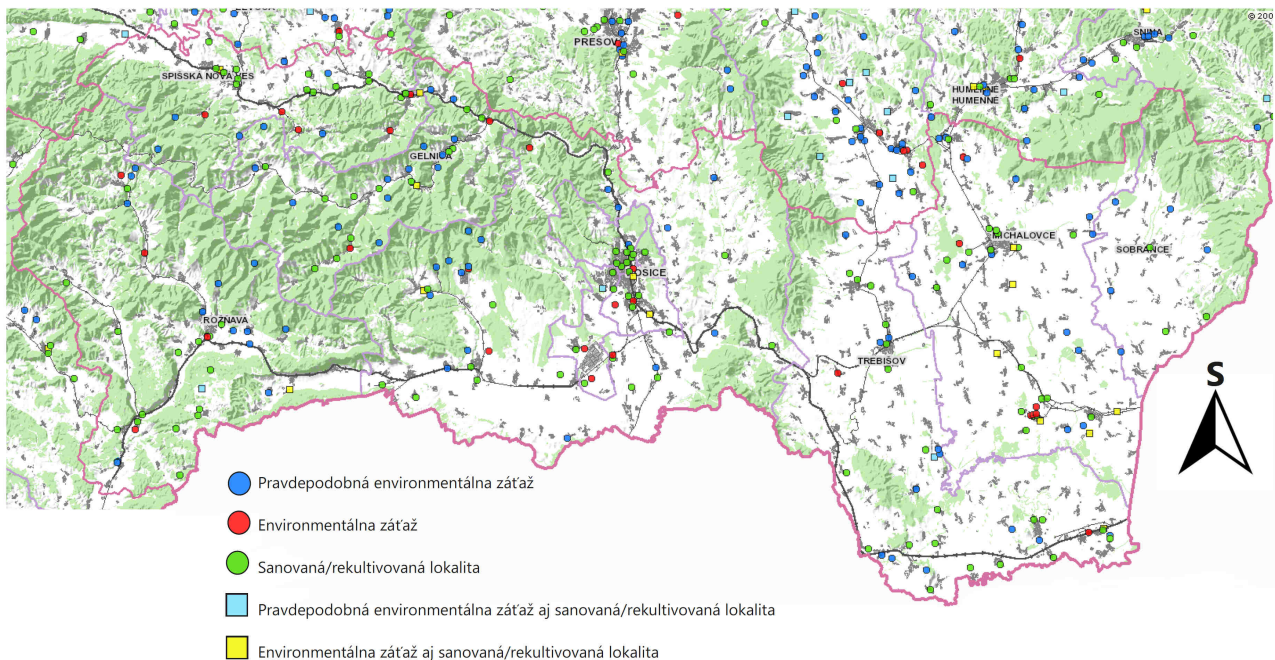
Environmentálna regionalizácia Slovenska predstavuje prierezový zdroj informácií o stave životného prostredia a odráža jeho diferencovaný stav v rôznych častiach územia SR. Regióny SR vykazujú rôzny stav zaťaženia jednotlivých zložiek životného prostredia a v rôznej miere sa v nich uplatňujú rizikové faktory.

Z aspektu zaťaženia kvality životného prostredia sa v KSK nachádzajú prevažne regióny s nenarušeným prostredím, ďalej s mierne narušeným prostredím, v rámci ktorého sa vyskytujú rajóny so značne narušeným prostredím – Rudniansky a Košický okrskok. Nachádzajú sa tu aj regióny so silne narušeným prostredím, v tomto prípade ide o južnú časť kraja, kde zasahuje Košický a Zemplínsky región.

Environmentálne záťaž

Podľa Informačného systému o environmentálnych záťažach MŽP SR sa v roku 2021 na území Košického kraja nachádzalo 261 environmentálnych záťaží, z toho 87 pravdepodobných, 42 potvrdených a 132 sanovaných / rekultivovaných environmentálnych záťaží. Silne až extrémne narušené životné prostredie je v Rudniansko – gelnickej, Košicko –prešovskej a Zemplínskej oblasti.

Obr.: Environmentálne záťaž v Košickom kraji

(Zdroj: IS EZ, 2024)

1.11.3 Znečistenie ovzdušia

Znečistenie ovzdušia predstavuje jedno z najvýznamnejších environmentálnych rizík – najmä z toho dôvodu, že sa vyskytuje predovšetkým v urbanizovaných husto zaľudnených oblastiach. Najvýznamnejšími látkami zapríčiňujúcimi znečistenie ovzdušia sú oxidy síry, dusíka, oxid uhoľnatý, tuhé znečisťujúce látky a ťažké kovy.

Kvalitu ovzdušia vo všeobecnosti určuje obsah znečisťujúcich látok vo vonkajšom ovzduší. Hodnotenie kvality ovzdušia sa uskutočňuje v zmysle zákona č. 146/2023 Z. z. o ovzduší. Kritériá kvality ovzdušia (limitné a cieľové hodnoty, medze tolerancie, horné a dolné medze na hodnotenie a ďalšie) sú uvedené vo vyhláske MŽP SR č. 250/2023 Z. z. o kvalite ovzdušia. Môžeme konštatovať, že na znečistenie ovzdušia výraznou mierou vplývajú veľké a stredné zdroje znečistenia.

Množstvo znečisťujúcich látok emitovaných do ovzdušia v rámci Košického kraja je najvyššie v oblasti mesta Košice a v jeho zázemí. Tu sa dlhodobo produkuje v rámci ostatných oblastí SR najviac emisií základných znečisťujúcich látok, skupiny plyných anorganických znečisťujúcich

látok a ťažkých kovov. V oblasti Zemplína okrem základných znečisťujúcich látok zostávajú závažné emisie sírovodíka, chlóru, merkaptánov, organických látok a ďalších látok vplyvom zdrojov situovaných v okrese Michalovce. Rizikové sú aj lokality kde sa na vykurovanie domácností používa nevhodné palivo, poprípade oblasti s veľkým dopravným zaťažením. Na základe meraní SHMÚ súkaždoročne vyhlasované oblasti riadenia kvality ovzdušia, pre ktoré sú vypracované a schválené Programy na zlepšenie kvality ovzdušia, ktoré pravidelne odpočítované a aktualizované. V Košickom kraji sú aktuálne vyhlásené dve oblasti riadenia kvality ovzdušia. Ide o aglomeráciu Košice, ktorá zahŕňa územie mesta Košice a obcí Bočiar, Haniska, Sokolany a Veľká Ida a oblasť riadenia kvality ovzdušia, ktorou je územie mesta Krompachy. Stav v rokoch 2020 – 2022 z hľadiska tvorby emisií v KSK a jednotlivých okresoch je vyjadrený v nasledovnej tabuľke:

Tab.: Množstvo emisií zo stacionárnych zdrojov v okresoch KSK za roky 2020-2022

Okres	Rok	Tuhé znečisťujúce látky	Oxidy síry (SO ₂)	Oxidy dusíka (NO ₂)	Oxid uhoľnatý (CO)	Organické látky – (COÚ)
Gelnica	2020	6,021	0,471	6,691	11,140	1,928
	2021	6,392	0,499	6,974	11,925	2,010
	2022	6,151	0,668	6,334	12,069	2,088
Košice I	2020	1,598	0,216	9,158	3,058	9,547
	2021	2,976	0,289	10,540	3,293	9,630
	2022	4,778	0,352	11,410	4,984	10,171
Košice II	2020	293,680	3284,147	4551,806	67697,416	463,727
	2021	482,646	4096,210	6806,911	104570,260	652,226
	2022	423,384	2537,748	5484,910	81396,630	474,140
Košice III	2020	0,017	0,002	0,334	0,135	2,026
	2021	0,019	0,002	0,363	0,147	2,003
	2022	0,017	0,002	0,336	0,136	2,221
Košice IV	2020	12,941	127,078	361,947	73,616	47,526
	2021	19,659	108,590	360,455	78,613	51,337
	2022	11,734	88,384	345,588	71,581	49,536
Košice-okolie	2020	75,616	48,274	752,457	677,236	278,800
	2021	80,188	49,399	830,216	720,972	273,138
	2022	81,115	33,093	919,434	408,302	241,378
Michalovce	2020	59,184	57,530	276,851	389,158	38,031
	2021	51,771	160,086	314,163	504,945	41,212
	2022	47,240	152,524	225,055	444,309	34,071
Rožňava	2020	14,922	4,013	46,022	36,504	8,636
	2021	18,522	3,471	50,497	28,533	10,235
	2022	11,879	2,916	76,315	28,805	10,477
Sobrance	2020	0,865	5,646	17,852	17,392	33,196
	2021	0,774	5,739	14,506	13,444	29,048
	2022	0,674	4,261	5,321	5,410	14,229
Spišská Nová Ves	2020	12,936	34,762	127,462	1622,112	32,993
	2021	12,346	52,567	100,504	998,156	39,434
	2022	11,076	49,236	78,573	951,786	29,099
Trebišov	2020	12,126	16,216	58,765	45,558	107,821
	2021	10,780	16,292	61,007	44,327	101,500
	2022	9,601	15,721	57,769	45,832	109,454
KSK spolu	2020	489,907	3578,354	6209,346	70573,327	1024,230
	2021	686,074	4493,143	8556,134	106974,616	1211,773
	2022	607,651	2884,906	7211,043	83,369,843	976,865

(Zdroj: NEIS, SHMU)

Stav ovzdušia je taktiež ovplyvňovaný okrem bodových zdrojov znečistenia aj líniovými zdrojmi znečistenia ovzdušia – automobilovou dopravou. Znečisťujúce látky z dopravy sa vyskytujú prevažne v blízkosti najzaťaženejších cestných komunikácií. Množstvo emisií znečisťujúcich látok v cestnej doprave bezprostredne súvisí so spotrebou pohonných látok v cestnej doprave pri realizovaní jazdných výkonov, s prevádzkovaným vozidlovým parkom (jeho rozsahom, štruktúrou, vekom, technickým stavom), ale aj stavom vozoviek, od ktorých sa odrážajú jazdné vlastnosti a rýchlosti, spotreba pohonných látok, ako i s ďalšími rôznymi vplyvmi.

Skleníkové plyny

V KSK sa vyskytuje niekoľko odvetví, ktoré prispievajú k produkcii skleníkových plynov a tým pádom k zvyšovaniu skleníkového efektu atmosféry. Priemyselné aktivity, najmä výroba a spracovanie surovín, prispievajú k zvyšovaniu emisií skleníkových plynov v atmosfére. Ďalším podstatným zdrojom emisií skleníkových plynov v kraji je energetický sektor. Spaľovanie fosílnych palív na výrobu elektrickej energie a tepla produkuje CO₂ a iné skleníkové plyny, ktoré prispievajú ku globálnemu otepľovaniu. Sektor dopravy patrí medzi ďalšie významné zdroje emisií skleníkových plynov (emisie pochádzajúce z vozidiel s vnútorným spaľovacím motorom, vrátane osobných áut, nákladných áut a verejnej dopravy). K produkcii skleníkových plynov prispieva taktiež poľnohospodárstvo, najmä chov hospodárskych zvierat a poľnohospodárska výroba. Emisie metánu (CH₄) z chovu dobytka a oxidu dusného (N₂O) z používania hnojív na poliach sú hlavnými skleníkovými plynmi produkovanými v tomto sektore.

1.11.4. Znečistenie územia hlukom

Hluk v životnom prostredí je v súčasnosti považovaný za jeden z významných environmentálnych problémov väčších sídelných útvarov nielen na území SR, ale aj v Európe. Hluk má priamy vplyv na kvalitu životného prostredia a na zdravotný stav obyvateľov krajiny. Hlukové zaťaženie prostredia je sprievodným javom mnohých aktivít človeka a je produkované najmä v priemyselných prevádzkach, v energetickom, v ťažobnom priemysle a v neposlednom rade aj v doprave (cestné komunikácie – cesty I. triedy, diaľnice, mestské komunikácie, železničné trate) a v polohe existujúcich vzletových, resp. pristávacích dráh letísk.

1.11.5. Tvorba odpadov

Vyprodukované množstvá všetkých druhov odpadov v samosprávnych krajoch v rámci SR, rok 2020 (t) sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:

Tab.: Vyprodukované množstvá všetkých druhov odpadov v samosprávnych krajoch v rámci SR, rok 2020 (t)

Územie / kraj	Spolu [t]	Zhodnocov. materiálové [t]	Zhodnocov. energetické [t]	Zhodnocov. ostatné [t]	Zneškod. skládkov. [t]	Zneškod. spaľovaním bez energ. využitia [t]	Zneškod. ostatné [t]	Iný spôsob nakladania [t]
BB	1 543 286,07	861236,87	90264,40	60749,49	313838,55	1429,35	19508,48	196258,92
BA	2 101 580,97	1514296,35	148337,80	9749,80	226563,73	3806,63	30715,81	168110,86
KE	1 401 325,62	576549,34	88306,18	2818,38	517470,51	361,08	14083,81	201736,33
NR	776 480,70	412483,48	11998,40	2328,93	244917,36	1349,33	6665,60	96737,60
PO	1 630 477,87	972676,84	22674,64	8218,46	243503,77	712,55	6035,35	376656,25
TN	1 590 303,16	649080,32	67593,06	32158,82	598433,13	1797,12	45167,74	196072,97
TT	1 189 756,97	607593,44	2047,03	1713,74	355875,27	1178,17	26124,85	195224,46
ZA	2 612 652,57	1407605,91	194772,41	4576,01	514673,28	1119,83	40067,85	449837,28
SR	12 845863,93	7001522,54	625993,91	122313,64	3015275,60	11754,04	188369,51	1880634,68

(Zdroj:cms.enviroportal.sk)

Objem komunálneho odpadu, ako aj vyprodukovaný komunálny odpad na 1 obyvateľa v Košickom kraji sa každoročne zvyšuje, v rámci krajov SR však Košický kraj dosahuje druhé najnižšie množstvo komunálneho odpadu na obyvateľa. Najväčšie množstvo komunálneho odpadu na obyvateľa produkujú obyvatelia mesta Košice a okresu Spišská Nová Ves, najmenej v okrese Sobrance. Podiel zhodnocovaného komunálneho odpadu z celkového komunálneho odpadu dosahuje druhý najvyšší podiel v rámci krajov SR a presahuje priemer SR o 15%. Najväčší objem zhodnocovaných komunálnych odpadov je v meste Košice, kde dosahuje hodnotu až 98,7% z celkového množstva komunálneho odpadu.

Zhodnocovanie komunálnych odpadov medziročne rastie v závislosti od dopytu po komoditách materiálového zhodnocovania odpadu (kovy, papier, sklo, plasty, pneumatiky, elektroodpad). Zároveň rastie aj miera energetického zhodnotenia komunálnych odpadov. Vďaka výstavbe zberných dvorov v jednotlivých sídlach dochádza k vysokej miere separácie odpadu a následnému zhodnoteniu. V rámci zberných dvorov sú vytvárané aj kompostoviská, kde sú spracovávané, zhodnocované biologicky rozložiteľné odpady hlavne z komunálnej sféry a ich objem je každoročne vyšší. V rámci okresov bol v roku 2020 najväčší objem zhodnocovaných komunálnych odpadov v okresoch mesta Košice (98,7% z celkového množstva komunálneho odpadu) a v okrese Košice – okolie (75,6%). Najmenej zhodnocovaného komunálneho odpadu je v okresoch Sobrance (23,4%) a Rožňava (28,5%).

V Košickom kraji je spolu 17 skládok, z toho 10 skládok odpadov na odpad, ktorý nie je nebezpečný, 4 skládky odpadov na inertný odpad a 3 skládky odpadov na nebezpečný odpad. Väčšia časť skládok, ktoré sú v súčasnosti v prevádzke, má platné povolenia maximálne do roku 2035, ich plánovaná kapacita by mala byť v danom čase naplnená. Skládky na odpad, ktorý nie je nebezpečný a skládky na nebezpečný odpad majú v súčasnosti vydané integrované povolenia a dozor nad nimi vykonávajú inšpektori inšpektorátu životného prostredia. Celková kapacita skládok v Košickom kraji bola v roku 2019 spolu 375 090 m³, voľná kapacita dosiahla hodnotu 95 795 m³. Celkovo bolo v roku 2019 na skládkach v Košickom kraji uložených 10 350 ton odpadu (Zdroj: PHRSR KSK, 2023).

1.11.6. Znečistenie povrchových a podzemných vôd a pôd

Znečistenie povrchových vôd

V roku 2022 boli požiadavky na kvalitu povrchovej vody uvedené v prílohe č. 1 NV SR č. 269/2010 Z. z. splnené vo všetkých hodnotených miestach. Povrchové vody boli hodnotené podľa všeobecných ukazovateľoch (časť A), hydrobiologických a mikrobiologických ukazovateľoch (časť E) a na prítomnosť syntetických (časť B) a nesyntetických znečisťujúcich látok (časť C). Najviac prekročení limitných hodnôt bolo zaznamenaných v ukazovateli dusitanový dusík a adsorbovateľné organicky viazané halogény (AOX) vo všetkých čiastkových povodiach Košického kraja. Nepolárne extrahovateľné látky (NELUV) boli prekročené v čiastkových povodiach Bodrogu, Hornádu a Bodvy.

Tab.: Počet monitorovaných miest a ukazovatele nespĺňajúce všeobecné požiadavky na kvalitu povrchovej vody podľa prílohy č. 1 NV SR č. 269/2010 Z. z., časť A a časť E (2022)

Čiastkové povodie	Počet hodnotených miest v čiastkovom povodí		Ukazovatele, ktoré nespĺňajú požiadavky na kvalitu povrchovej vody	
	sledované	nesplňajúce požiadavky	Všeobecné ukazovatele (A)	Hydrobiologické a mikrobiologické ukazovatele (E)
Bodrog	39	39	O ₂ , CHSK _{Cr} , EK (vodivosť), N-NH ₄ , N-NO ₂ , N-NO ₃ , N _{org.} , N _{celk.} , P _{celk.} , TOC, Ca, NELUV, Cl ⁻ , RL ₁₀₅ , RL ₅₅₀ , Al, AOX	abundancia fytoplanktónu, chorofyl-a, sapróbny index biosestónu, črevné enterokoky, koliformné baktérie, termotolerantné kol. baktérie, kultivovateľné mikroorganizmy pri 22 °C

Bodva	9	8	BSK ₅ , CHSK _{Cr} , N-NO ₂ , TOC, Ca, NELUV, AOX	abundancia fytoplanktónu, chorofyl-a, sapróbny index biosestónu, črevné enterokoky, koliformné baktérie, termotolerantné kol. baktérie, kultivovateľné mikroorganizmy pri 22 °C
Hornád	25	24	CHSK _{Cr} , EK (vodivosť), N-NH ₄ , N-NO ₂ , N-NO ₃ , N _{celk.} , P _{celk.} , Ca, NELUV, F ⁻ , AOX	sapróbny index biosestónu, črevné enterokoky, koliformné baktérie, termotolerantné kol. baktérie, kultivovateľné mikroorganizmy pri 22 °C
Slaná	11	10	pH, N-NO ₂ , Ca, AOX	črevné enterokoky, koliformné baktérie, termotolerantné kol. baktérie, kultivovateľné mikroorganizmy pri 22 °C

(Zdroj: Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2022)

Tab.: Ukazovatele nespĺňajúce všeobecné požiadavky na kvalitu povrchovej vody podľa prílohy č. 1 NV SR č. 269/2010 Z. z., časť B a časť C (2022)

Ukazovatele, ktoré nespĺňajú požiadavky na kvalitu povrchovej vody		
Čiastkové povodie	<i>nesyntetické látky (B)</i>	<i>syntetické látky (C)</i>
Bodrog		B(b)fluórantén (NPK/NPK*), Antracén (NPK), B(ghi) perylén (NPK*), FLU (NPK,RP/RP*), PCB a jeho kongenéry (28, 52, 101,138,153) (RP), CN celkové (RP), 4-m-2,6-tBTP (RP), B(a)P (RP)*, 4-(terc)-oktylfenol (RP*)
Bodva		B(a)P (RP)*
Hornád	Zn (RP)	FLU (RP), CN (RP), B(a)P (RP)*
Slaná		4-(terc)-oktylfenol (RP*), FLU (RP),B(a)P (RP)*, B(ghi) perylén (NPK)

(Zdroj: Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2022)

Znečistenie podzemných vôd

Sledovanie kvality podzemných vôd predstavuje systematické zhromažďovanie údajov a hodnotenie ich stavu podľa predpisov Ministerstva životného prostredia SR, konkrétne podľa Zákona č. 384/2009 Z. z. o vodách a Vyhlášky MPŽPRR SR č. 418/2010 Z. z., ktoré stanovujú požiadavky na kvalitu vôd. MŽP SR zabezpečuje zisťovanie a hodnotenie stavu podzemných vôd s pomocou Slovenského hydrometeorologického ústavu (SHMÚ). Kvalita niektorých zdrojov vody odráža dlhodobé vplyvy poľnohospodárskej a priemyselnej činnosti. V regiónoch s intenzívnym poľnohospodárstvom, ako je Košický kraj, sa často prekračujú limity dusičnanov, amoniaku a dusitanov. Niektoré zdroje pitnej vody boli už vyňaté z používania, ďalšie sa postupne nahrádzajú.

V niektorých oblastiach kraja je voda znečistená priemyselnou činnosťou, najmä v okolí Michaloviec (Strážske) a v alúviu Hornádu, kde sa zistilo výrazné prekračovanie limitných hodnôt síranov, dusičnanov, sírovodíka a v niektorých prípadoch aj chloridov, hliníka a špecifických organických látok. Tieto znečistenia sú výsledkom ľudských aktivít. V okrese Košice - mesto a Košice - okolie je kvalita vôd najviac ovplyvnená mestskými aktivitami, priemyselnou činnosťou a poľnohospodárskou činnosťou. Verejná kanalizácia mesta patrí medzi hlavné zdroje znečistenia vôd.

2. Informácia vo vzťahu k environmentálne obzvlášť dôležitým oblastiam, akými sú navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, európska sústava chránených území (Natura 2000), chránené vodohospodárske oblasti a pod.

2.1. Sústava chránených území Natura 2000

2.1.1. Chránené vtáčie územia

Národný zoznam navrhovaných chránených vtáčích území bol schválený Uznesením vlády č. 636/2003 Z. z., zo dňa 9.7. 2003 (zoznam obsahoval 38 CHVÚ). Uznesením vlády SR č. 345 zo dňa 25. mája 2010 bol Národný zoznam CHVÚ zmenený, vylúčené boli z neho 2 územia (Boheľovské rybníky a Trnavské rybníky) a na pokyn Európskej komisie bolo doplnených 5 nových území (Levočské vrchy, Chočské vrchy, Čergov, Slovenský raj a Špačince - Nižná). Zoznam obsahuje v súčasnosti 41 vyhlásených chránených vtáčích území s výmerou 1 284 806 ha, čo predstavuje 26,16 % rozlohy SR.

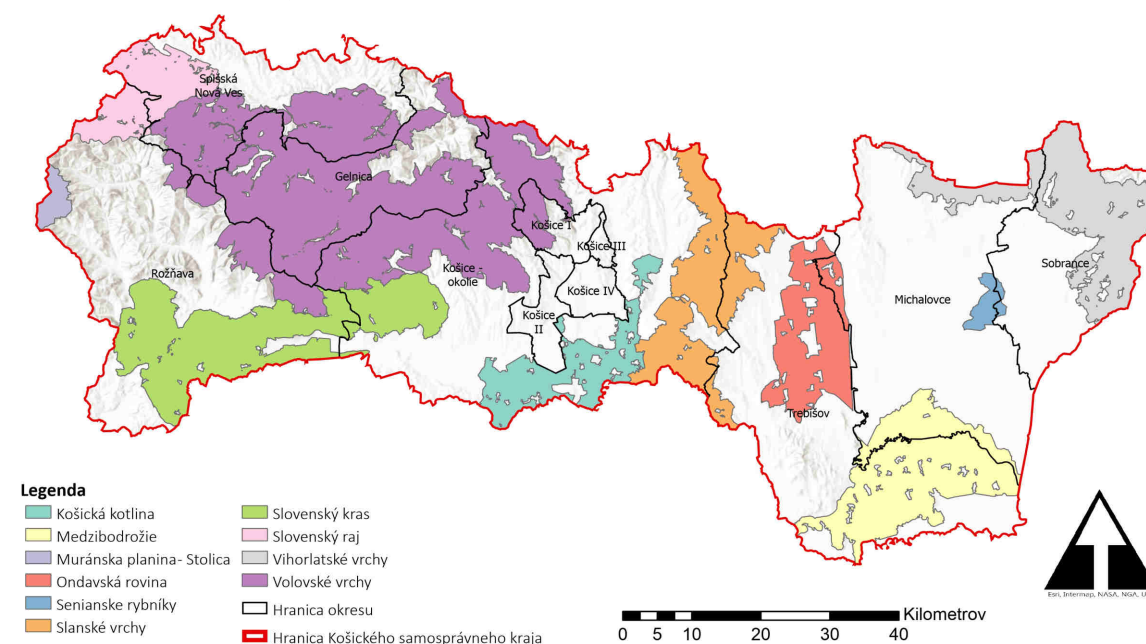
Tab.: Chránené vtáčie územia v KSK

P. č.	Názov CHVÚ	Výskyt v okresoch	Výmera CHVÚ		
			Celková (ha)	v kraji (ha)	v kraji (%)
SKCHVU017	Muránska planina - Stolica	Rožňava	25787,03	2951,85	11,45
SKCHVU037	Ondavská rovina	Trebišov, Michalovce	20473,96	20473,96	100,00
SKCHVU024	Senianske rybníky	Michalovce, Sobrance	2718,13	2718,13	100,00
SKCHVU035	Vihorlatské vrchy	Sobrance, Michalovce	47893,36	32855,61	68,60
SKCHVU036	Volovské vrchy	Spišská Nová Ves, Rožňava, Gelnica, Košice I, Košice okolie	121854,40	119781,13	98,30
SKCHVU027	Slovenský kras	Rožňava, Košice okolie	44794,41	44794,41	100,00
SKCHVU009	Košická kotlina	Košice okolie	17968,53	17968,53	100,00
SKCHVU025	Slanské vrchy	Košice okolie, Trebišov	60381,94	30471,63	50,46
SKCHVU053	Slovenský raj	Spišská Nová Ves, Rožňava	25239,92	16305,42	64,60
SKCHVU015	Medzibodrožie	Michalovce, Trebišov	34426,82	34426,82	100,00

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

V rámci európskej siete chránených území (Natura 2000) sa v Košickom kraji nachádza 10 chránených vtáčích území s celkovou rozlohou 401 538,5 ha.

Obr.: Prehľad chránených vtáčích území v rámci KSK

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

Programy starostlivosti o CHVÚ sú dokumentáciou ochrany prírody podľa § 54 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, ktorá sa spracúva v horizonte na cca 30 rokov. Programy starostlivosti obsahujú popis územia a hodnotenie stavu druhov vtáctva, pre ktoré bolo dané CHVÚ vyhlásené. Obsahujú tiež ochrannárske ciele a opatrenia pre tieto druhy, vrátane určenia zodpovedností, odhadu výšky finančných prostriedkov a predpokladaných zdrojov financovania. Do súčasnosti vláda Slovenskej republiky vypracovala spolu 20 programov starostlivosti o chránené vtáčie územia, ďalšie sú v štádiu prípravy, resp. dopracovania.

2.1.2. Územia európskeho významu

Územia európskeho významu boli navrhnuté za chránené územia na základe kritérií stanovených v smernici Rady č. 92/43 EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín. Národný zoznam týchto území schválila vláda SR uznesením č. 239/2004, dňa 17.3.2004. S účinnosťou od 1.8.2004 bola predbežná ochrana území európskeho významu ustanovená výnosom MŽP č. 3/2004 - 5.1. Územia sa navrhujú z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu a druhov európskeho významu.

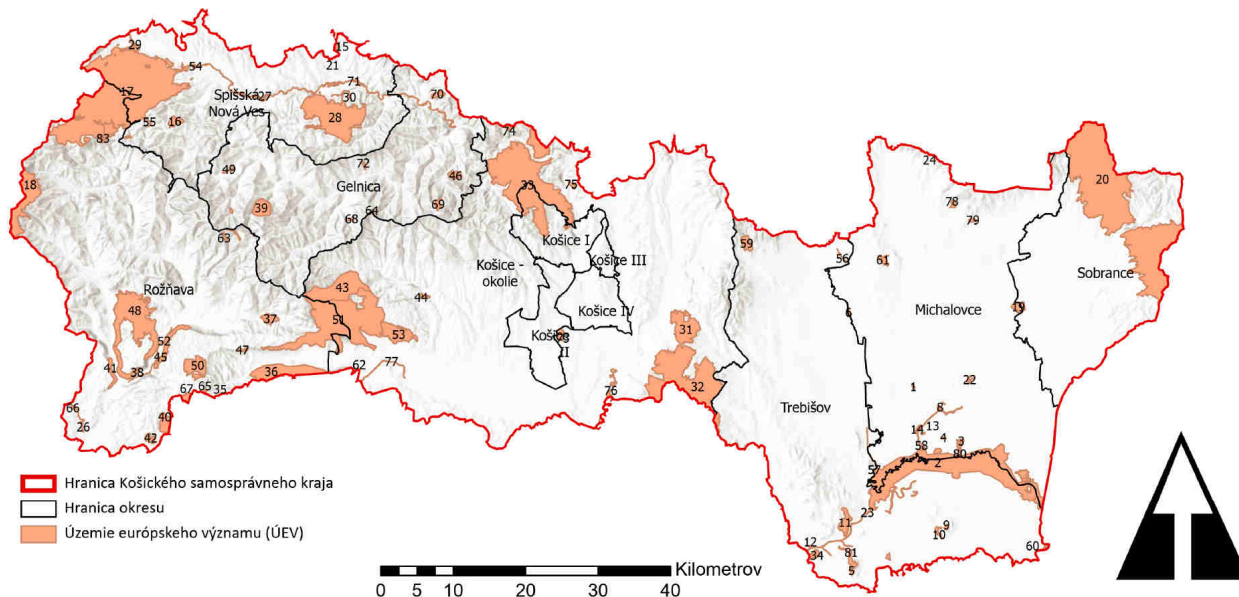
Následne schválením rozhodnutia pre panónsku biogeografickú oblasť (rozhodnutie Komisie 2008/26/ES z 13.11.2007, ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín prijíma zoznam lokalít európskeho významu v Panónskej biogeografickej oblasti) a alpskú biogeografickú oblasť (rozhodnutie Komisie 2008/218/ES z 25. januára 2008, ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín prijíma aktualizovaný zoznam lokalít európskeho významu v alpskom biogeografickom regióne) sa Európskou komisiou pre SR ukončil proces schvaľovania území európskeho významu. V roku 2011 došlo na základe požiadaviek EU v zmysle výsledkov biogeografických seminárov a uznesenia vlády SR č. 577, zo dňa 31.8.2011 k rozšíreniu zoznamu ÚEV s tým, že národný zoznam lokalít európskeho významu bol doplnený o 97 nových lokalít a zároveň došlo k vylúčeniu 6 pôvodných území. V roku 2020 bolo navrhnutých a prerokovaných 30 nových území najmä pre ochranu rýb, čiastočne pre biotopy európskeho významu 6510 a 9110 a iné. V roku 2020 územia európskeho významu dosahovali 12,5 % výmery SR, prekryv so sieťou chránených vtáčích území predstavoval 9,4 % (Správa o stave ŽP SR, 2020, MŽP SR, 2022 a ŠOP SR 2022).

Tab.: Prehľad počtu území európskeho významu (ÚEV) nachádzajúcich sa, resp. zasahujúcich do jednotlivých okresov KSK

Okres	Výmera okresu (km ²)	Počet ÚEV	Výmera ÚEV v rámci okresu	
			(km ²)	(%)
Gelnica	584,32	10	9,96	1,70
Košice I	85,46	1	70,92	82,99
Košice II	80,54	0	-	-
Košice III	16,83	0	-	-
Košice IV	60,90	0	-	-
Košice - okolie	1534,60	14	182,51	11,89
Michalovce	1019,22	19	31,34	3,07
Rožňava	1173,35	22	169,13	14,41
Sobrance	538,16	2	134,11	24,92
Spišská Nová Ves	587,46	12	108,66	18,50
Trebišov	1073,48	15	64,19	5,98

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

Obr.: Prehľad území európskeho významu v rámci KSK

1. Kopčianske slanisko, 2. Latorica, 3. Čičarovský les, 4. Bešiansky polder, 5. Tarbucka, 6. Bisce, 7. Vihorlat, 8. Raškovský luh, 9. Veľký kopec, 10. Horešské lúky, 11. Ladmovské vápence, 12. Boršiansky les, 13. Oborínsky les, 14. Oborínske jamy, 15. Spišskopodhradské travertíny, 16. Muráň, 17. Slovenský raj, 18. Stolica, 19. Senianske rybníky, 20. Morské oko, 21. Jereňaš, 22. Stretavka, 23. Bodrog, 24. Krivoštianka, 25. Teplické stráne, 26. Alúvium Muráňa, 27. Hornádske vápence, 28. Galmus, 29. Horný tok Hornádu, 30. Svätajánsky potok, 31. Strahuľka, 32. Milič, 33. Stredné Pohornádie, 34. Kováčske lúky, 35. Český závrť, 36. Dolný vrch, 37. Drieňovec, 38. Plešivské stráne, 39. Starovodské jedliny, 40. Kečovské škrapy, 41. Pod Strážnym hrebeňom, 42. Domicke škrapy, 43. Čierna Moldava, 44. Jasovské dubiny, 45. Brzotínske skaly, 46. Folkmarská skala, 47. Hrušovská lesostep, 48. Plešivská planina, 49. Hnílecke rašeliniská, 50. Fabiánka, 51. Horný vrch, 52. Slaná, 53. Palanta, 54. Mašianske sysľovisko, 55. Havrania dolina, 56. Dolný tok Tople, 57. Dolný tok Ondavy, 58. Dolný tok Laborca, 59. Bačkovská dolina, 60. Tisa, 61. Pozdišovský chrbát, 62. Dlhý vrch, 63. Volovské bučiny, 64. Kloptaň, 65. Sokolia skala, 66. Meliatsky profil, 67. Bubeník, 68. Zbojnická dolina, 69. Abod', 70. Prostredná dolina, 71. Stredný tok Hornádu, 72. Helcmanovská bučina, 73. Haništiansky les, 74. Hornádske lúky, 75. Trebejovské skaly, 76. Hornádske meandre, 77. Stredný tok Bodvy, 78. Viniansky hradný vrch, 79. Vinianska stráň, 80. Čičarovský les, 81. Tarbucka, 82. Spišskopodhradské travertíny, 83. Slovenský raj, 84. Alúvium Muráňa

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

2.2. Chránené územia a ochranné pásma

V súčasnosti je na území SR spolu 1 089 MCHÚ a 23 VCHÚ národnej sústavy klasifikovanej stupňami ochrany (2. – 5. stupňa) s celkovou rozlohou 1 147 582 ha (bez vzájomných prekryvov), čo tvorí 23,4 % rozlohy SR.

Veľkoplošné chránené územia

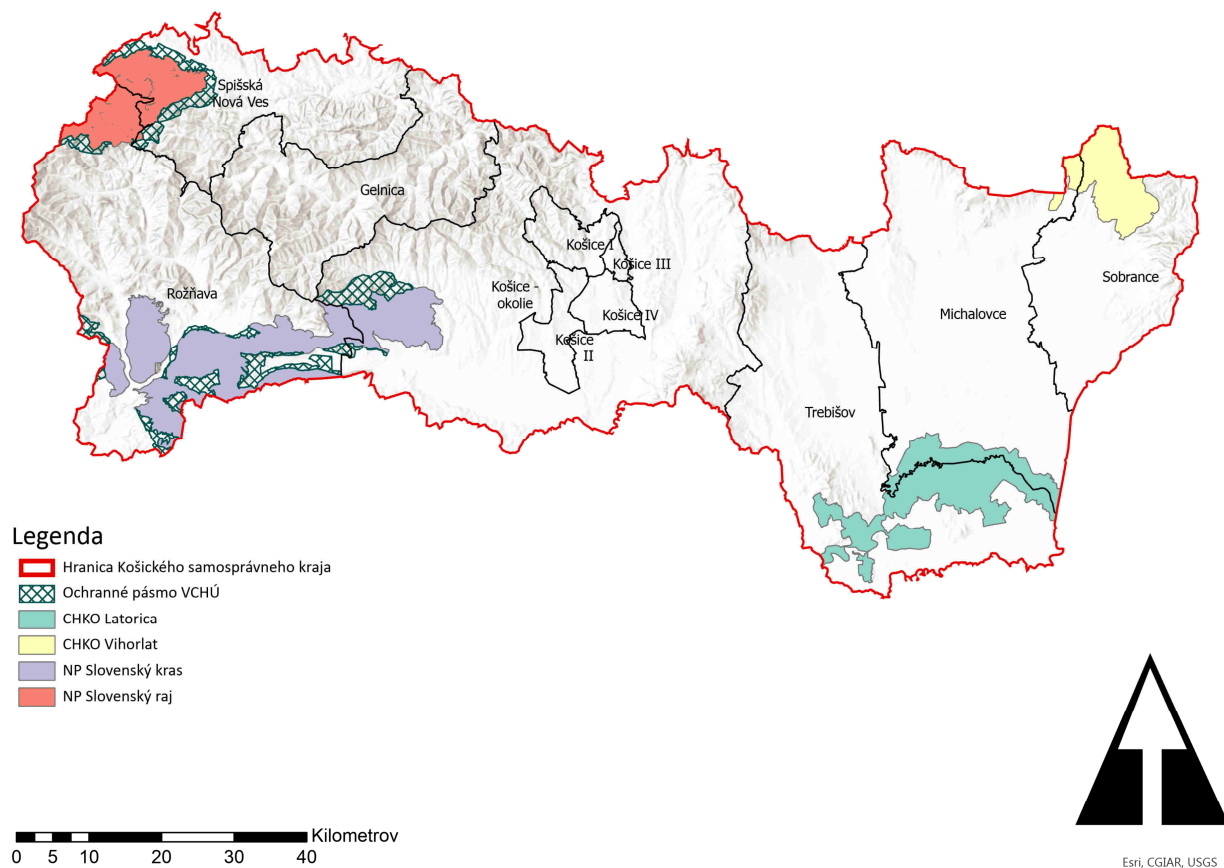
V rámci územia KSK sa nachádza, resp. do neho zasahujú 4 nasledovné veľkoplošné chránené územia: CHKO Vihorlat, CHKO Latorica, NP Slovenský kras a NP Slovenský raj.

Tab.: Údaje o veľkoplošných chránených územiach nachádzajúcich sa v KSK

P. č.	Názov	Výskyt v okresoch	Výmera veľkoplošných chránených území		
			Celková (ha)	v kraji (ha)	v kraji (%)
1.	CHKO Latorica	Trebišov, Michalovce	23 703,42	23 703,42	100,00
2.	CHKO Vihorlat	Michalovce, Sobrance	16 789,25	10 938,13	65,15
3.	NP Slovenský raj	Rožňava, Spišská Nová Ves	19 329,33	13 850,49	71,66
4.	NP Slovenský kras	Rožňava, Košice - okolie	34 348,09	34 348,09	100,00

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2024)

Obr.: Prehľad veľkopošných chránených území a ochranných pásiem NP v rámci KSK

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

Maloplošné chránené územia

V rámci územia KSK sa nachádza, resp. do neho zasahuje 136 maloplošných chránených území. Prehľad maloplošných chránených území nachádzajúcich sa v KSK zobrazuje nasledovná tabuľka a obrázok.

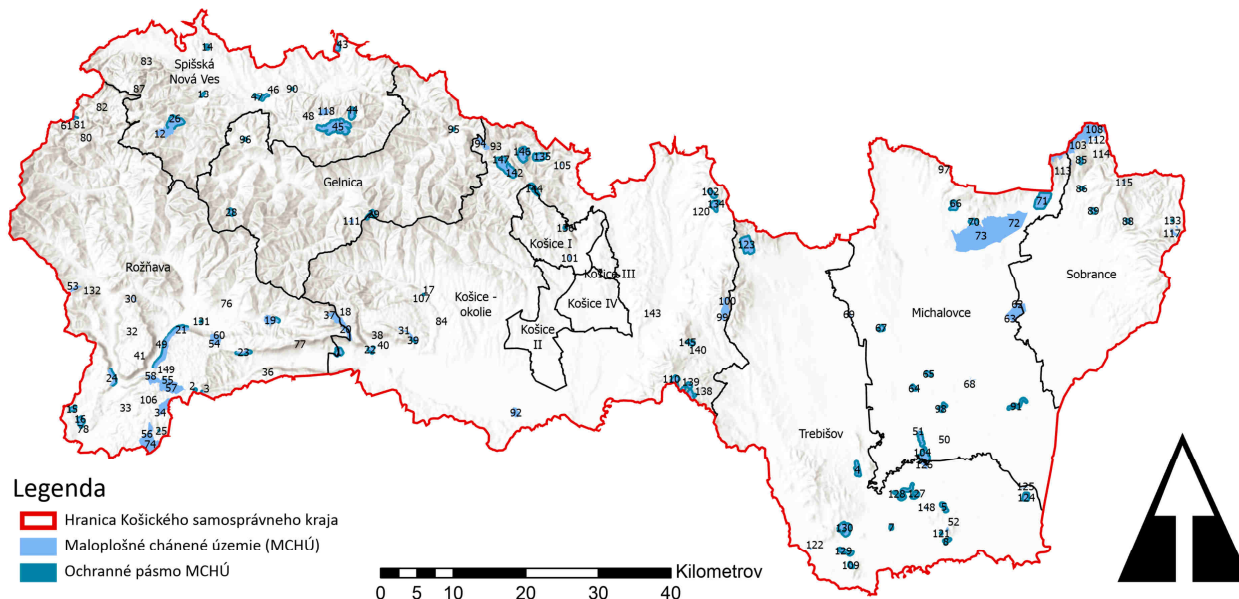
Tab.: Prehľad maloplošných chránených území v kategóriách NPP, PP, NPR, PR, CHA a ich ochranných pásiem nachádzajúcich sa, resp. zasahujúcich KSK podľa okresov

Okres	Kategória chráneného územia					Spolu
	NPP	PP	NPR	PR	CHA	
Gelnica	-	2	1 (*1)	3	-	6 (*1)
Košice I	-	1	-	1	1	3
Košice II	-	-	-	-	-	-
Košice III	-	-	-	-	-	-
Košice IV	-	-	-	-	-	-
Košice-okolie	5	3 (*1)	10 (*2)	10 (*1)	2	30 (*4)
Michalovce	-	-	3 (*1)	12 (*1)	4 (*1)	19 (*3)
Rožňava	15 (*5)	10	9	5	1	40 (*5)
Sobrance	-	1	1 (*1)	11 (*1)	-	13 (*2)
Spišská Nová Ves	3	7	3	3	1	17
Trebišov	-	-	5	12 (*2)	2	19 (*2)

Pozn.: * - ochranné pásmo MCHÚ

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

Obr.: Prehľad maloplošných chránených území v rámci KSK

1. PR Zemné hradisko, 2. PR Pod Fabiankou, 3. PR Sokolia skala, 4. PR Zemplínska jelšina, 5. PR Boľské rašelinisko, 6. PR Veľké jazero, 7. PR Bielé jazero, 8. PR Horešské lúky, 9. PR Kráľova studňa, 10. NPP Spišský hradný vrch, 11. PP Ostrá hora, 12. CHA Knola, 13. PP Hutníanske, 14. PR Čintky, 15. PP Meliatsky profil, 16. PP Prielom Muráňa, 17. NPR Jasovské dubiny, 18. NPR Havrania skala, 19. NPR Drieňovec, 20. NPR Zádielska tiesňava, 21. NPR Brzotínske skaly, 22. NPR Turniansky hradný vrch, 23. NPR Hrušovská lesostep, 24. NPR Pod Strážnym hrebeňom, 25. NPR Kečovské škrapy, 26. PR Muráň, 27. PP Travertínová kopa Sobotisko, 28. PR Polianske rašelinisko, 29. PR Kloptaň, 30. PR Gerlašské skaly, 31. PR Palanta, 32. NPP Zvonivá jama, 33. NPP Ardovská jaskyňa, 34. NPP Milada, 35. NPP Hrušovská jaskyňa, 36. NPP Obrovská priepať, 37. NPP Snežná diera, 38. NPP Kunia priepať, 39. NPP Drienovská jaskyňa, 40. NPP Skalistsý potok, 41. NPP Diviacia priepať, 42. NPP Stratenská jaskyňa, 43. NPR Dreveník, 44. NPR Galmuská tšina, 45. NPR Červené skaly, 46. NPP Markušovské steny, 47. PP Markušovská transgresia paleogénu, 48. PP Šarkanova diera, 49. CHA Slaná, 50. CHA Beňiansky polder, 51. CHA Oborinské jamy, 52. CHA Veľký kopec, 53. NPP Ochtinská aragonitová jaskyňa, 54. OP NPP Krásnohorská jaskyňa, 55. OP NPP Gombasecká jaskyňa, 56. OP NPP Domica, 57. NPP Sliacká ľadnica, 58. NPP Gombasecká jaskyňa, 59. NPR Domicke škrapy, 60. NPP Krásnohorská jaskyňa, 61. NPR Hnilecká jelšina, 62. NPR Senianske rybníky, 63. OP NPR Senianske rybníky, 64. NPR Kopčianske slanisko, 65. PR Slavkovské slanisko, 66. PR Viniansky hradný vrch, 67. PR Olchov, 68. CHA Stretavka, 69. PR Biseč, 70. PR Farská skala, 91. PR Ortov, 92. CHA Perínske rybníky, 93. NPR Bujanovská dubina, 94. OP CHA Zemplínska širava, 74. NPP Domica, 75. PP Malá pivnica, 76. PP Veľká pivnica, 77. PP Oltár, 78. PP Peško, 79. PP Hutníanska jaskyňa, 80. PP Zelená jaskyňa, 81. NPP Dobšinská ľadová jaskyňa, 82. PP Jaskyňa v Havranej skale, 83. PP Biela jaskyňa, 84. PP Hatinská jaskyňa, 85. PR Lysák, 86. PR Machnatý vrch, 87. NPP Medvedia jaskyňa, 88. PR Lysá, 89. PR Drieň, 90. PP Farská skala, 91. PR Ortov, 92. CHA Perínske rybníky, 93. NPR Bujanovská dubina, 94. OP NPR Bujanovská dubina, 95. PP Margecianska línia, 96. PP Závadské skalky, 97. PR Chlmecká skalka, 98. PR Raškovský luh, 99. PR Krčmárka, 100. OP PR Krčmárka, 101. CHA Košická botanická záhrada, 102. PR Rankovské skaly, 103. OP PR Vihorlatský prales, 104. PR Oborinský luh, 105. OP PP Kysacká jaskyňa, 106. OP NPP Milada, 107. NPP Jasovská jaskyňa, 108. PR Vihorlatský prales, 109. PR Tarbucka, 110. PR Pralesy Slovenska-Marocká hofa, 111. PR Pralesy Slovenska-Zbojnická dolina, 112. PR Pralesy Slovenska-Krúvec, 113. PR Pralesy Slovenska-Múr, 114. PR Pralesy Slovenska-Fedkov, 115. PR Pralesy Slovenska-Diel, 116. PR Pralesy Slovenska-Berdo, 117. PR Pralesy Slovenska-Beňatinský les, 118. PR Pralesy Slovenska-Domková, 119. NPP Herlianský gejzír, 120. OP NPP Herlianský gejzír, 121. PR Poniklecová lúčka, 122. CHA Boršiansky les, 123. NPR Bačkovská dolina, 124. NPR Botiansky luh, 125. NPR Latorický luh, 126. PR Zaťinský luh, 127. PR Krátke Tice, 128. PR Dlhé Tice, 129. NPR Tajba, 130. NPR Kašvár, 131. PP Jovické rašelinisko, 132. OP NPP Ochtinská aragonitová jaskyňa, 133. PP Beňatinský travertín, 134. PR Malé brdo, 135. NPR Humenec, 136. PP Kavečianska stráň, 137. NPR Malý Milič, 138. PR Malá Izra, 139. PP Miličská skala, 140. PR Slanský hradný vrch, 141. NPR Veľký Milič, 142. NPR Vožarský hradný vrch, 143. CHA Nizovčianska piesoň, 144. PR Vysoký vrch, 145. PP Trstinové jazero, 146. NPR Bokšov, 147. NPR Sívec, 148. OP PR Veľké jazero, 149. NPP Brázda

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

2.3. Územný systém ekologickej stability

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších zmien a doplnkov definuje územný systém ekologickej stability (ÚSES) ako celopriestorovú štruktúru navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu.

Pod pojmom biocentrum rozumieme ekosystém alebo skupinu ekosystémov, ktorá vytvára trvalé podmienky na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich spoločenstiev. Biokoridor je priestorovo prepojený súbor ekosystémov, ktorý spája biocentrá a umožňuje migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev, na ktorý priestorovo nadväzujú interakčné prvky. Pojmom interakčný prvok označujeme určitý ekosystém, jeho prvok alebo skupinu ekosystémov, najmä trvalá trávna plocha, močiar, porast, jazero, prepojený na biocentrá a biokoridory, ktorý zabezpečuje ich priaznivé pôsobenie na okolité časti krajiny pozmenenej alebo narušenej človekom.

Na zabezpečenie územného systému ekologickej stability sa vyhotovuje:

- Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability Slovenskej republiky (GNÚSES) ako dokument určený na stratégiu ochrany rozmanitosti podmienok a foriem života v štáte. Predstavuje priestorové usporiadanie ekologicky najvýznamnejších zachovalých prírodných území (najmä lesov, mokradí, brál, sprievodných porastov vodných tokov a pod.) a vyjadruje vzťah a postavenie ekologicky stabilných území Slovenska v prepojení na európsky systém ekologicky stabilných území, čím vytvára významný

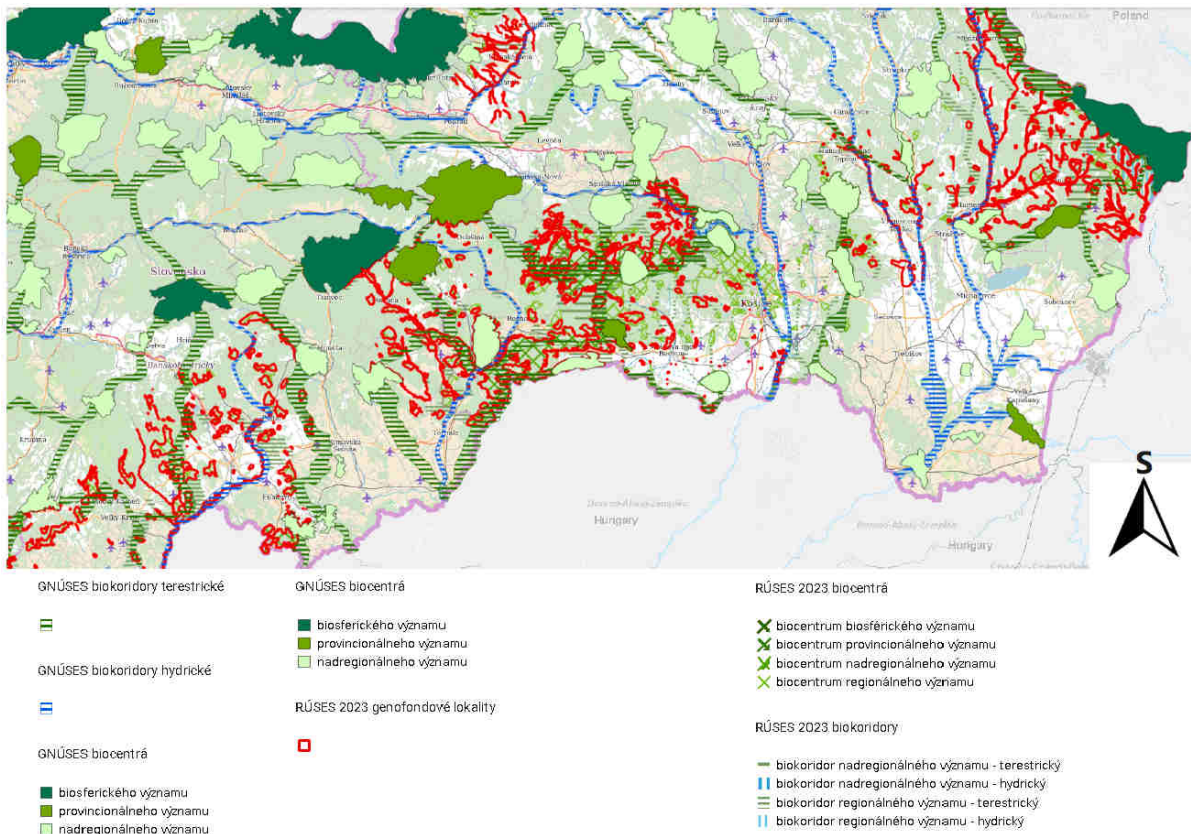
dokument pre stratégiu ochrany ekologickej stability, biodiverzity a genofondu Slovenskej republiky.

- Dokument regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES) ako dokument určený na ochranu rozmanitosti podmienok a foriem života v určitom regióne. Dokument RÚSES v zmysle zákona obstaráva a schvaľuje Okresný úrad. Dokument RÚSES ako dokumentáciu ochrany prírody a krajiny vyhotovuje organizácia ochrany prírody alebo fyzická osoba alebo právnická osoba zapísaná ministerstvom v osobitnom zozname (odborne spôsobilá osoba).
- Dokument miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES) ako dokument určený na ochranu rozmanitosti podmienok a foriem života na miestnej úrovni. Dokument v zmysle zákona obstaráva a schvaľuje obec. Územné systémy ekologickej stability lokálnej úrovne sa riešia v SR v dvoch procesoch a to v rámci územného plánovania a v rámci projektov pozemkových úprav.

Vzhľadom na rozsiahlosť dotknutého územia KSK sa na území dotknutého kraja nachádzajú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho, ako aj miestneho významu navrhnuté v rámci schválenej dokumentácie GNÚSES (Slovenská republika) a jednotlivých dotknutých dokumentácií RÚSES (regióny / okresy) a MÚSES (Obce).

Územné plánovanie v KSK a dotknutých obciach zohľadňuje zistenia z dokumentácií ÚSES a zabezpečuje, aby pri rozvoji územia boli dodržané environmentálne aspekty a ochrana prírody. To môže zahŕňať obmedzenia výstavby alebo iných ľudských aktivít v oblastiach s vysokou ekologickou stabilitou.

Obr.: Mapa Územného systému ekologickej stability, Košický kraj

(Zdroj: Geoportal, 2024)

2.4. Vodohospodárske oblasti a pásma hygienickej ochrany podzemných vôd

Na území Slovenska sa nachádza 12 chránených vodohospodárskych oblastí (CHVO). Chránená vodohospodárska oblasť (alebo chránená oblasť prirodzenej akumulácie vôd) je územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd. V CHVO možno plánovať a vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových vôd a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a obnovy ich zásob, čo musí byť zohľadňované pri všetkých výrobných, dopravných a iných záujmoch. CHVO vyhlasuje vláda nariadením (sú súčasťou registra chránených území podľa zákona o vodách).

Do územia KSK zasahujú štyri chránené vodohospodárske oblasti. Ide o CHVO Horné povodie Hnilca, CHVO Slovenský kras – Plešivská planina, CHVO Slovenský kras – Planina Horného vrchu a CHVO Vihorlat.

Podzemné a povrchové vodárenské zdroje na území KSK určené na zásobovanie pitnou vodou majú vyhlásené ochranné pásma I., II. a III. stupňa.

3. Charakteristika životného prostredia vrátane zdravia v oblastiach, ktoré budú pravdepodobne významne ovplyvnené

Informácie o stave životného prostredia Slovenskej republiky sú uvedené v časti III./1.

Vzhľadom k charakteru posudzovaného strategického dokumentu konštatujeme, že väčšina plánovaných aktivít má indikatívny charakter a preto nie je možné ich premietnuť do konkrétneho, známeho a presne vyšpecifikovaného územia, resp. lokality, ktorú by sme mohli hodnotiť. Pri realizácii investičných zámerov vyplývajúcich z implementácie jednotlivých strategických a špecifických cieľov strategického dokumentu je určité riziko negatívneho zásahu do životného prostredia, toto však bude eliminované dôsledným posudzovaním zámerov stavieb a činností na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z.z. a následnou realizáciou navrhnutých opatrení na jednotlivé zložky životného prostredia a dotknuté obyvateľstvo. Realizáciou opatrení v premietnutí cez príslušné k nim priradené rámcové aktivity nedôjde k významnému negatívnemu ovplyvneniu jednotlivých zložiek životného prostredia vrátane zdravia obyvateľstva.

IÚS KSK navrhuje v rámci špecifických cieľov súbory opatrení, pričom ich implementáciou možno predpokladať prioritne priame pozitívne vplyvy, ale i nepriame pozitívne vplyvy na životné prostredie a obyvateľstvo, dopad ktorých bude závislý priamo od charakteru a rozsahu implementovaných návrhov opatrení a aktivít. Významné negatívne vplyvy strategického dokumentu na obyvateľstvo a jednotlivé zložky životného prostredia sa nepredpokladajú.

4. Enviromentálne problémy vrátane zdravotných problémov, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu

4.1 Významné environmentálne problémy vrátane zdravotných problémov

IÚS KK má za cieľ významným spôsobom prispieť k udržateľnému environmentálnemu, sociálnemu a hospodárskemu rozvoju KSK a tým aj skvalitneniu kvality života a zdravia jeho obyvateľov. KSK ako aj celé Slovensko má problémy s kvalitou ovzdušia, nízkou mierou triedenia odpadu, ale aj s ochranou ekosystémov, starostlivosťou o krajinu a nízkym environmentálnym vedomím obyvateľstva, pričom environmentálne problémy majú pritom stále väčší vplyv na ekonomiku, zamestnanosť, ale aj komfort života či zdravie dotknutého obyvateľstva.

V procese tvorby strategického dokumentu boli identifikované nasledovné okruhy environmentálnych problémov vrátane zdravotných problémov:

Ohrozenie ochrany prírody v dôsledku klimatických zmien

Meniace sa prírodné podmienky v dôsledku zmeny klímy:

Obdobne ako na území SR aj na území KSK už v súčasnosti zasahuje zmena klímy s dopadmi, ktoré sa môžu v budúcnosti vážne prejavovať v podobe environmentálnych, ekonomických a zdravotných problémov. K významným dôsledkom klimatickej zmeny patrí jej potenciálny vplyv na ľudské zdravie. Výkyvy teploty ako extrémne vysoké teploty, veľmi nízke teploty, zvýšenie frekvencie ich výskytu, trvanie vln horúčav, zvýšenie počtu horúcich dní predstavujú záťaž a stres pre organizmus, ktorého dôsledkom môže byť zvýšený výskyt ochorení hlavne u staršej populácie. Vzhľadom k vyššiemu priemernému veku populácie je zrejmé, že starší ľudia s chronickým ochorením predstavujú skupinu zvlášť citlivú na prudké zmeny počasia, resp. na jeho extrémne prejavy (výskyt tropických dní s teplotou nad 30°C). Súčasné zmeny klímy predstavujú riziká i pre samotné mestá a urbanizovanú krajinu. Extrémne poveternostné javy, ako sú vlny horúčav, záplavy a sucho, sú zreteľne sprevádzané so socioekonomickými zmenami.

Prejavy klimatickej zmeny nemajú dopad a vplyv len na populáciu a urbanizovanú krajinu, ale predstavujú i významný negatívny dopad na prírodné prostredie (horninové prostredie, svahové deformácie, vodná erózia, biodiverzita, ohrozenie biotopov a druhov, zmeny v poľnohospodárstve, ohrozenie lesného a vodného hospodárstva, atď.).

Nedocenenie významu ekosystémov pre klimatickú rovnováhu, narušením prírodných ekosystémov, nízkou akceptáciou potrieb zmien v oblasti hospodárstvo založeného prevažne na fosílnych palivách, nedostatočnými aktivitami v oblasti výskumu a inovácií môže spôsobiť ohrozenie plnenia prijatých medzinárodných záväzkov v boji s klimatickou zmenou, silné narušenie biotopov, ohrozenie miestnej fauny a flóry, ako aj ohrozenie obyvateľstva výkyvmi počasia: povodne, suchá, vysoké teploty s negatívnym dopadom na ich zdravotný stav.

Nedosiahnutie klimatických cieľov v energetike

Nedostatočná energetická efektívnosť budov a zvyšovanie spotreby energií

Nedostatočné využívanie OZE v systémoch zásobovania energiou

Územie KSK má potenciál využívať vodné toky, geotermálnu vodu, solárnu či veternú energiu ako energiu obnoviteľných zdrojov energie. Avšak problémom je nedostatočne využitý potenciál v súvislosti s nedostatočným zmapovaním a zhodnotením územia, nastavením politiky štátu, ako aj s nevhodným využívaním obnoviteľných zdrojov predovšetkým v oblastiach kde na to nie sú podmienky: fotovoltaické elektrárne umiestnené na ornej pôde, malé vodné elektrárne - negatívne ovplyvnenie vodných ekosystémov a vodnatosti tokov, prechod na vykurovanie biomasou – zhoršená kvalita ovzdušia vo vykurovacom období.

Cieľom KSK je podpora prechodu na účinné systémy centrálnych zdrojov tepla prostredníctvom využívania OZE pri zásobovaní teplom a chladom, podpora zvyšovania podielu OZE v energonosičoch prostredníctvom technológií úpravy bioplynu na biometán, výstavba zariadení na výrobu zeleného vodíka s využitím OZE a biometánu a ich využitie v energetických systémoch, zavádzanie systémov monitorovania, optimalizácia a riadenie spotreby energie vrátane uskladňovania energie z OZE, atď.

Nasadzovanie OZE prispieva k znižovaniu emisií skleníkových plynov a iných škodlivín, k ochrane biodiverzity, t.j. sú neoddeliteľnou súčasťou boja proti klimatickým zmenám, zároveň prinášajú benefity vo forme podpory vzdelávania, rozvoja vidieka, medziregionálnej i medzinárodnej

spolupráce, podporujú tiež vedu a výskum. Intenzívnejšie využívanie OZE v Košickom kraji bude mať svoje opodstatnenie nielen v legislatíve, ale aj z pohľadu environmentálnych činností potrebných pre rozvoj Košického kraja a jeho dlhodobú stabilitu.

Najvyšší nevyužitý potenciál využívania geotermálnej energie na Slovensku

Nedostatočne vybudovaná vodohospodárska a technická infraštruktúra

V rámci využívania geotermálnej energie sa z hľadiska svojho potenciálu najperspektívnejšou lokalitou na Slovensku ukazuje Košická kotlina, ktorá je charakteristická prítomnosťou geotermálnych podzemných vôd s teplotou 120-160°C, a to v hĺbke menšej ako 3 000 metrov. Celkový energetický potenciál východoslovenských využiteľných zdrojov aj s vodami s nízkou teplotou (okolo 30°C) je odhadovaný na 3 500 MW termálneho výkonu. Potenciál geotermálnych vôd s teplotou vôd 75 – 95°C predstavuje asi 500 – 600 MW.

Rozvoj verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd v Košickom kraji zaostáva za rozvojom verejných vodovodov, ako aj za celoslovenským priemerom. Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov dosahuje len 85,8%, čím kraj nedosahuje priemer SR a v rámci krajov SR ide o druhú najnižšiu napojenosť obyvateľov. Na verejnú kanalizáciu je napojených len 66,0% obyvateľov, čo je tretia najnižšia hodnota v rámci krajov SR.

Následkom pretrvávajúceho stavu budú chýbajúce verejné vodovody a kanalizácie v obciach, finančné zaťaženie obyvateľstva v obciach s chýbajúcou infraštruktúrou a znečistenie životného prostredia, čo sa prejaví na zníženej kvalite životných podmienok a zdravia obyvateľov dotknutého kraja.

Zhoršená kvalita ovzdušia, nadpriemerná produkcia emisií

Výskyt environmentálnych záťaží (EZ) bez sanácie

Zhoršená kvalita a úbytok povrchových a podzemných vôd, ohrozenie prítokovými povodňami
Znečistenie ovzdušia predstavuje jedno z najvýznamnejších environmentálnych rizík – najmä z toho dôvodu, že sa vyskytuje predovšetkým v urbanizovaných husto zaľudnených oblastiach. Najvýznamnejšími látkami zapríčiňujúcimi znečistenie ovzdušia sú oxidy síry, dusíka, oxid uhoľnatý, tuhé znečisťujúce látky a ťažké kovy. Produkcia tuhých emisií v kraji predstavuje takmer 40% z objemu tuhých emisií v SR. Produkcia oxidu uhoľnatého na 1km² je 5-násobne vyššia ako je celoslovenský priemer. Množstvo znečisťujúcich látok emitovaných do ovzdušia v rámci Košického kraja je najvyššie v oblasti mesta Košice a v jeho zázemí.

K vzniku uvedených problémov prispieva existencia lokálnych kúrenísk, vysoká intenzita dopravy, nevhodné palivo pre vykurovacie telesá/vysoký podiel zastaraných vykurovacích telies, nedostatočne obnovený fond rodinných domov, a pod. Následkom pretrvávajúceho stavu bude znížená dostupnosť ku kvalitnej – čistej vode, negatívny vplyv na ľudské zdravie a kvalitu životného prostredia.

Významným problémom v kraji je výskyt starých environmentálnych záťaží. Na území Košického kraja je evidovaných 247 environmentálnych záťaží, z toho 36 s vysokou prioritou. Sanovaných, rekultivovaných lokalít je spolu 115 (46,5%).

Nedostatok poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v primárnom kontakte

Nedostatočná dostupnosť zdravotnej starostlivosti vo vybraných špecializáciách

Absencia komplexného prepojenia zdravotnej a sociálnej starostlivosti s dôrazom na princíp dlhodobej zdravotnej starostlivosti

Zdravotný stav obyvateľstva je výsledkom pôsobenia viacerých faktorov, či už ekonomických, alebo sociálnych. Okrem stavu jednotlivých zložiek životného prostredia, ktoré sú popísané v predošlých kapitolách, má na zdraví obyvateľstva svoj podiel aj úroveň poskytovania zdravotnej starostlivosti. Výrazným problémom v dotknutom Košickom kraji je nedostatočný počet lekárskejších miest poskytujúcich zdravotnú starostlivosť v primárnom kontakte, chýbajúca podpora pre obsadenie zdravotných obvodov mladými lekármi v odľahlejších oblastiach kraja (vysoký priemerný vek lekárov primárnej aj špecializovanej zdravotnej starostlivosti - priemerný vek všeobecných lekárov je 57 rokov, priemerný vek všeobecných lekárov pre deti a dorast je 59 rokov, v dôchodkovom veku je ¼ všeobecných lekárov a viac ako 1/3 pediatrov), zastaraná infraštruktúra zdravotníckych zariadení a vysoký investičný dlh nehnuteľností využívaných na zdravotné strediská, resp. prenajímaných poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, atď.

Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva, únik mozgov, slabá podpora environmentálneho vzdelávania, výchovy a osvedy

Problémom nízkej vzdelanostnej úrovne obyvateľstva je v školskej infraštruktúre výrazný modernizačný dlh a potreba materiálne - technického dovybavenia na všetkých stupňoch vzdelávania, rastie potreba v oblasti inkluzívneho vzdelávania, spôsobená rastúcim počtom žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, pretrvávajúce slabé prepojenie vzdelávacieho systému s aktuálnymi potrebami trhu práce a pod. Neriešením uvedenej situácie dôjde k zvyšovaniu počtu obyvateľov v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia z dôvodu nízkej vzdelanostnej úrovne a nezačlenenia sa na trh práce, k nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily a zníženiu atraktívnosti kraja pre možných investorov s vyššou pridanou hodnotou, atď.

Pri realizácii investičných zámerov vyplývajúcich z implementácie jednotlivých strategických a špecifických cieľov strategického dokumentu je určité riziko negatívneho zásahu do životného prostredia, toto však bude eliminované dôsledným posudzovaním zámerov stavieb a činností na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z. z. a následnou realizáciou navrhnutých opatrení na jednotlivé zložky životného prostredia a dotknuté obyvateľstvo. Realizáciou opatrení v premietnutí cez príslušné k nim priradené rámcové aktivity nedôjde k významnému negatívne mu ovplyvneniu jednotlivých zložiek životného prostredia vrátane zdravia obyvateľstva.

5. Environmentálne aspekty vrátane zdravotných aspektov zistených na medzinárodnej, národnej a inej úrovni, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu, ako aj to, ako sa zohľadnili počas prípravy strategického dokumentu

IÚS Košického kraja predstavuje komplexnú strednodobú stratégiu územia, integrujúcu všetky aspekty rozvoja a rozvojové aktivity v území. Je základnou stratégiou pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi EÚ.

IÚS Košického kraja reflektuje všetky relevantné nadnárodné, národné, ako aj regionálne strategické a koncepčné dokumenty (Agenda 2030, národné sektorové stratégie, atď.). Strategický dokument je základným nástrojom pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi EÚ, vrátane integrovaných územných investícií. Spracovaný je tak, aby jeho implementácia bola realistická, viazaná na rozpočtové programovanie verejného sektora a reálnu dostupnosť zdrojov.

Vzhľadom k účelu a charakteru dokumentu IÚS KSK boli zohľadnené všetky relevantné dokumenty, na medzinárodnej, európskej, národnej a krajskej úrovni uvedené v časti II. / 6.3. Vzťah k iným strategickým dokumentom.

IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch strategického dokumentu vrátane zdravia

1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne aj negatívne)

Vzhľadom na charakter predkladaného strategického dokumentu je možné predpokladať priame a nepriame vplyvy na obyvateľstvo, prírodné prostredie (vplyvy na horninové prostredie, geologické pomery, podzemné a povrchové vody, pôdu, genofond, biodiverzitu, infraštruktúru...), krajinu a na urbánny komplex, využívanie krajiny a prvky pamiatkového záujmu.

Pre zhodnotenie pravdepodobne významných environmentálnych vplyvov na životné prostredie a vplyvov na zdravie obyvateľstva sú v nasledujúcej tabuľke uvedené / definované jednotlivé zložky životného prostredia. Hodnotenie vplyvov bolo vykonané primerane vzhľadom na charakter strategického dokumentu na úrovni jeho strategických a špecifických cieľov.

Stupnica vyhodnotenia vplyvov

- 3 významný negatívny vplyv
- 2 významný negatívny vplyv, zmierniteľný príslušnými opatreniami
- 1 mierne negatívny vplyv
- 0 nulový alebo zanedbateľný vplyv
- +1 mierne pozitívny vplyv
- +2 pozitívny vplyv
- +3 významný pozitívny vplyv

Tab.: Hodnotenie pravdepodobne významných environmentálnych vplyvov na životné prostredie a vplyvov na zdravie obyvateľstva

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
Strategický cieľ 1: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému <u>Špecifický cieľ:</u> Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Gemer, Abov, Spiš, Hnilec, Dolný Zemplín: Sobrancecko – Michalovsko, Trebišovsko <u>Oprávnené aktivity:</u> <ul style="list-style-type: none"> - podpora rozvoja inteligentného riadenia/správy miest a regiónov, najmä zavádzania a zvyšovania kvality a odolnosti systémov a optimalizácie procesov verejnej správy - podpora rozvoja tvorby, spracovania, využívania a prepájania dát v rámci verejnej správy, najmä rozvoja dátových platforiem - podpora aktivít a inovatívnych riešení pre zvyšovanie kvality života, ekologickosti, bezpečnosti, odolnosti a udržateľnosti obcí, miest a regiónov, ako aj podpora behaviorálnych a sociálnych inovácií - podpora pri budovaní otvorených riešení ekosystémov inteligentných miest a regiónov vrátane súvisiacej infraštruktúry - podpora vytvárania a rozvoja inovačných ekosystémov, platforiem a partnerstiev pre aktivity experimentovania s novými technológiami - podpora budovania administratívnych, technických a analytických kapacít pre rozvoj inteligentných miest a regiónov - podpora aktivít medzi-obecnej, resp. medzi-regionálnej či cezhraničnej spolupráce v oblasti rozvoja inteligentných miest a regiónov - výstavba a modernizácia tratí dráhovej MHD vrátane prvkov preferencie MHD - obnova a modernizácia mobilných prostriedkov dráhovej MHD (električky a trolejbusy) a vozidiel zabezpečujúcich MHD a prímestskú dopravu (autobusy na 	+3	0	+1	+1	0	0	-1	+1	0	+3	+2	+1	0	*

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
alternatívny pohon vrátane súvisiacej plniacej a nabíjacej infraštruktúry) <ul style="list-style-type: none"> - výstavba a modernizácia infraštruktúry verejnej osobnej dopravy (napr. prestupných terminálov, zastávok a záchytných parkovísk, zavádzanie opatrení preferencie verejnej osobnej dopravy) - vybudovanie a modernizácia technickej základne na opravu a údržbu vozidlového parku MHD - zabezpečenie tarifných, informačných a dispečerských systémov - výstavba a modernizácia ciest II. a III. triedy - zvýšenie kapacity ciest na exponovaných úsekoch - zníženie časových strát a prevádzkových nákladov - zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky a zníženie nehodovosti, zlepšenie dopravného prepojenia medzi krajinami, okresmi - znižovanie negatívnych vplyvov na životné prostredie v intraviláne miest a obcí (zníženie hlukovej záťaže a znečistenia ovzdušia) - vytváranie predpokladov pre zvýšenie konkurencieschopnosti regiónov, zlepšenia mobility obyvateľstva a potenciálu rastu zamestnanosti, vrátane rastu zamestnanosti u obyvateľov MRK - výstavba a modernizácia miestnych komunikácií - zlepšenie životných podmienok v obciach s prítomnosťou MRK - zlepšenie mobility obyvateľstva 	+3	0	+1	+1	0	0	-1	+1	0	+3	+2	+1	0	

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
Strategický cieľ 2: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy <u>Špecifický cieľ:</u> Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Gemer, Abov, Spiš, Hnilec, Dolný Zemplín: Sobrancecko – Michalovsko, Trebišovsko <u>Oprávnené aktivity:</u> <ul style="list-style-type: none"> - podpora zlepšovania energetickej hospodárnosti a obnovy bytových a verejných budov - realizácia zelených opatrení ako napr. zelené strechy, zelené steny, zadržiavanie a využívanie dažďovej vody - podpora prechodu na účinné systémy centrálnych zdrojov tepla prostredníctvom využívania OZE pri zásobovaní teplom a chladom, vrátane vyvedenia odpadového tepla a tepla z existujúcich bioplynových staníc pomocou výstavby tepelných rozvodov do miesta spotreby - rekonštrukcia a výstavba zdrojov tepla a zariadení KVET z biomasy - podpora zvyšovania podielu OZE v energonosičoch prostredníctvom: technológií úpravy bioplynu na biometán a výstavby prípojok na plynovú infraštruktúru a výstavby zariadení na výrobu zeleného vodíka s využitím OZE a biometánu a ich využitie v energetických systémoch, vrátane diaľkového vykurovania a chladenia - adaptačné opatrenia na zmenu klímy (opatrenia na zachytávanie a zadržiavanie zrážkovej vody prostredníctvom zelene infraštruktúry - zadržiavanie zrážkovej vody, dažďové záhrady, zberné jazierka a pod.) v kombinácii s prvkami technického 	+3	0	+2	0	+3	+2	+2	+3	+2	0	+2	+2	+1	**

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
charakteru – opatrenia prírodného charakteru s využitím prvkov zelenej infraštruktúry, ako napr. vytváranie a obnova prírodných vodných nádrží, inundačných území, vytváranie podmienok pre meandrovanie a bezpečné vybrežovanie (riadené záplavy) vybraných vodných tokov – opatrenia na výstavbu a rozšírenie obecných verejných vodovodov len v prípadoch existencie alebo súbežnej výstavby infraštruktúry na nakladanie s komunálnymi odpadovými vodami v aglomeráciách nad 2000 obyvateľov podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice 91/271/EHS – opatrenie na výstavbu, intenzifikáciu alebo modernizáciu úpravni vôd – podpora predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov prostredníctvom nákupu kompostérov pre domácnosti alebo komunity napr. bytových domov opatrenia na budovanie zberných dvorov, zefektívňovanie systémov triedeného zberu odpadov, ako aj rozširovanie systémov triedeného zberu o ďalšie zložky, napr. kuchynské odpady, drobný stavebný odpad, jedlé oleje a tuky, nebezpečné odpady z domácností, atď. – podpora realizácie prvkov zelenej a modrej infraštruktúry na miestnej úrovni, najmä ako súčasť spoločných zariadení a opatrení v projektoch pozemkových úprav – odstraňovanie bariér na vodných tokoch, opatrenia na zabezpečenie revitalizácie vodných tokov, najmä na elimináciu narušenia pozdĺžnej kontinuity tokov a biotopov, ako aj na zabezpečenie laterálnej spojitosti mokradí/inundácií s tokom (napr. prepojenie mŕtvych ramien s tokmi) pri zohľadnení potreby realizácie spojených s prevenciou a manažmentom invázných nepôvodných druhov	+3	0	+2	0	+3	+2	+2	+3	+2	0	+2	+2	+1	

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
Strategický cieľ 3: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou <u>Špecifický cieľ:</u> Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Gemer, Abov, Spiš, Hnilec, Dolný Zemplín: Sobranecko – Michalovsko, Trebišovsko <u>Oprávnené aktivity:</u> <ul style="list-style-type: none"> - podpora posilnenia koordinačnej a podpornej roly regiónov vo vedeckovýskumnom a inovačnom ekosystéme s prihliadnutím na regionálne špecifiká a na výstupy a odporúčania iniciatívy Európskej komisie Cathing-up Regions - podpora rozvoja inteligentného riadenia/správy miest a regiónov, najmä zavádzania a zvyšovania kvality a odolnosti systémov a optimalizácie procesov verejnej správy - podpora rozvoja tvorby, spracovania, využívania a prepájania dát v rámci verejnej správy, najmä rozvoja dátových platforiem - podpora aktivít a inovatívnych riešení pre zvyšovanie kvality života, ekologickosti, bezpečnosti, odolnosti a udržateľnosti obcí, miest a regiónov, ako aj podpora behaviorálnych a sociálnych inovácií - podpora vytvárania a rozvoja inovačných ekosystémov, platforiem a partnerstiev pre aktivity experimentovania s novými technológiami 	+3	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	+3	+2	+1	

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
<ul style="list-style-type: none"> - podpora budovania administratívnych, technických a analytických kapacít pre rozvoj inteligentných miest a regiónov - podpora aktivít medzi-obecnej, resp. medzi-regionálnej či cezhraničnej spolupráce v oblasti rozvoja inteligentných miest a regiónov - celoživotné vzdelávanie pracovníkov na všetkých úrovniach verejnej správy potrebnými zručnosťami a ich adekvátne ohodnotenie - tvorba politík na základe dát a hodnotenia dopadov miestnych a regionálnych politík, resp. hodnotenia kvality poskytovania a dostupnosti verejných služieb, implementáciu prístupov k tvorbe politík na základe princípov otvoreného vládnutia na miestnej a regionálnej úrovni a tam, kde je to potrebné v spolupráci s centrálnou úrovňou, začleňovanie princípov politík trvalo udržateľného rozvoja z centrálnej na regionálnu a miestnu úroveň - zriadenie centier zdieľaných služieb v pilotných okresoch a tie budú po pilotnej fáze financované z úspor, ktoré z tejto investície vyplývú - rekonštrukcia a výstavbu ihrísk, viacúčelových športových areálov a športových a telovýchovných objektov - rekonštrukcia a výstavba športovej infraštruktúry a rekreačných cyklotrás (oddychové miesta, cyklistické stojany, značenie, nabíjacie stanice a pod.) slúžiacej pre širokú verejnosť a voľno-časové aktivity detí a mládeže - rekonštrukcia a tvorba športovo odpychových zón v obciach a mestách - prepojenie regionálnych aktivít cestovného ruchu na existujúce alebo pripravované cykloturistické trasy; sprístupnenie aktivít cykloturistickými a inými trasami, ktoré umožňujú udržateľné športovo-rekreačné využívanie územia a rozvoj tematických kultúrnych trás regionálneho a nadregionálneho významu vrátane ich značenia a výstavby doplnkovej infraštruktúry na trasách v turisticky významných lokalitách 	+3	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	+3	+2	+1	

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
Strategický cieľ 4: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu <u>Špecifický cieľ:</u> Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Gemer, Abov, Spiš, Hnilec, Dolný Zemplín: Sobranecko – Michalovsko, Trebišovsko <u>Oprávnené aktivity:</u> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia výskumno-vývojových a inovačných aktivít v podnikoch v každom stupni inovačného reťazca – dlhodobá strategická medzisektorová výskumno-vývojová spolupráca na národnej a regionálnej úrovni - podpora posilnenia koordinačnej a podpornej roly regiónov vo vedeckovýskumnom a inovačnom ekosystéme s prihliadnutím na regionálne špecifiká a na výstupy a odporúčania iniciatívy Európskej komisie Cathing-up Regions - podpora rozvoja inteligentného riadenia/správy miest a regiónov, najmä zavádzania a zvyšovania kvality a odolnosti systémov a optimalizácie procesov verejnej správy - podpora rozvoja tvorby, spracovania, využívania a prepájania dát v rámci verejnej správy, najmä rozvoja dátových platforiem - podpora aktivít a inováčných riešení pre zvyšovanie kvality života, ekologickosti, bezpečnosti, odolnosti a udržateľnosti obcí, miest a regiónov, ako aj podpora behaviorálnych a sociálnych inovácií - podpora pri budovaní otvorených riešení ekosystémov inteligentných miest a regiónov vrátane súvisiacej infraštruktúry - podpora vytvárania a rozvoja inovačných ekosystémov, platforiem a partnerstiev pre aktivity experimentovania s novými technológiami 	+3	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	+3	0	+3	

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
<ul style="list-style-type: none"> - podpora budovania administratívnych, technických a analytických kapacít pre rozvoj inteligentných miest a regiónov - podpora regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, cykloturistiku - podpora kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch - obnova národných kultúrnych pamiatok, kultúrnych pamiatok, pamiatkových objektov, existujúcich kultúrnych inštitúcií a zariadení, expozícií a zbierok, ostatnej kultúrnej infraštruktúry, vrátane sakrálnych objektov - zvýšenie interaktivity a digitalizácia expozícií kultúrnych a prírodných aktivít cestovného ruchu (prezentácia pomocou technologických prvkov) - rozvoj kultúry mestských a vidieckych oblastí cez moderné typy múzeí – múzeá v prírode, in situ múzeá, tematické múzea (napr. múzeum obetí komunizmu) - rekonštrukcia, budovanie a rozvoj lokalít pre stretávanie a rozvoj lokálnych komunit a národnostných menšín (komunitné kultúrne body a rezidenčné centrá, divadlá, koncertné sály, knižnice, kultúrne domy, hudobné kluby, amfiteátre, a pod.) - obnova / budovanie infraštruktúry v okolí národných kultúrnych pamiatok, kultúrnych pamiatok a ostatnej kultúrnej infraštruktúry, zázemia pre udržateľný rozvoj prírodných lokalít, kúpeľníctva a trávenia voľného času - modernizácia technickej infraštruktúry kultúrnych zariadení v zriaďovanej a nezriaďovanej kultúre - podporu aktivít vychádzajúcich z iniciatívy Catching-up Regions, ktoré sú zamerané na rozvoj udržateľného cestovného ruchu 	+3	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	+3	0	+3	

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
Strategický cieľ 5: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov <u>Špecifický cieľ:</u> Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Gemer, Abov, Spiš, Hnilec, Dolný Zemplín: Sobranecko – Michalovsko, Trebišovsko <u>Oprávnené aktivity:</u> <ul style="list-style-type: none"> - infraštruktúra a zabezpečenie sociálnych a zdravotníckych služieb - služby pre dlhodobú starostlivosť (paliatívna, seniori), aktívne starnutie - terénne sociálne služby, vrátane poskytovania potravín a základnej materiálnej pomoci najodkázanejším osobám - deinštitucionalizácia a debarierizácia pre ZŤP, detské domovy (nákup pozemkov, bytov, rodinných domov a ich výstavba a rekonštrukcia) budovanie, rekonštrukcia a debarierizácia zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately - dobudovanie zariadení dlhodobej (sociálnej a zdravotnej) a následnej starostlivosti komunitného typu - zriaďovanie a podpora samostatných ambulancií v neatraktívnych regiónoch - doplnenie siete centier integrovanej zdravotnej starostlivosti na základe optimalizácie siete nemocníc - modernizácia MTZ ambulancií, dlhodobej starostlivosti, mobilné zdravotnícke služby - budovanie, zriaďovanie komunitnej psychiatrickej starostlivosti, forenzne-psychiatrické kliniky 	+3	0	0	0	0	0	0	+2	0	0	+3	0	0	

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
Strategický cieľ 6: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania <u>Špecifický cieľ:</u> Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Gemer, Abov, Spiš, Hnilec, Dolný Zemplín: Sobrancecko – Michalovsko, Trebišovsko <u>Oprávnené aktivity:</u> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba, rekonštrukcia a obnova jaslí - dobudovanie komunitných centier, - infraštruktúra pre potreby sociálnych služieb krízovej intervencie, vrátane ich vybavenosti, t.j. riešenie otázky bezdomovectva - infraštruktúrne aktivity: ubytovanie vo forme prístrešia – nocľaháreň, ubytovanie na určitý čas – útulok, domov na polceste, zariadenie núdzového bývania (poskytuje sa ubytovanie nie bývanie preto poskytovanie tejto služby má byť časovo obmedzené); - budovanie/zriaďovanie domov komplexnej pomoci pre deti zažívajúce násilie; - zabezpečenie infraštruktúry nájomného bývania, cenovo dostupné sociálne bývanie, prvky housing led, rapid re-housing, vrátane aktivít zameraných na bezbariérovosť; - sociálne bývanie pre MRK - infraštruktúra a zabezpečenie sociálnych a zdravotníckych služieb - služby pre dlhodobú starostlivosť (paliatívna, seniori), aktívne starnutie - terénne sociálne služby, vrátane poskytovania potravín a základnej materiálnej pomoci najodkázanejším osobám - deinštitucionalizácia a debarierizácia pre ZŤP, detské domovy (nákup pozemkov, bytov, rodinných domov a ich výstavba a rekonštrukcia) budovanie, rekonštrukcia a 	+3	0	0	0	0	0	0	+2	0	0	+3	0	0	

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
debarierizácia zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately – dobudovanie zariadení dlhodobej (sociálnej a zdravotnej) a následnej starostlivosti komunitného typu – zriaďovanie a podpora samostatných ambulancií v neatraktívnych regiónoch – doplnenie siete centier integrovanej zdravotnej starostlivosti na základe optimalizácie siete nemocníc – modernizácia MTZ ambulancií, dlhodobej starostlivosti, mobilné zdravotnícke služby – budovanie, zriaďovanie komunitnej psychiatrickej starostlivosti, forenzne-psychiatrické kliniky														
Strategický cieľ 7: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia <u>Špecifický cieľ:</u> Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Gemer, Abov, Spiš, Hnilec, Dolný Zemplín: Sobrancecko – Michalovsko, Trebišovsko <u>Oprávnené aktivity:</u> <ul style="list-style-type: none"> – podpora rozvoja inteligentného riadenia/správy miest a regiónov, najmä zavádzania a zvyšovania kvality a odolnosti systémov a optimalizácie procesov verejnej správy – podpora rozvoja tvorby, spracovania, využívania a prepájania dát v rámci verejnej správy, najmä rozvoja dátových platforiem – podpora aktivít a inovatívnych riešení pre zvyšovanie kvality života, ekologickosti, bezpečnosti, odolnosti a udržateľnosti obcí, miest a regiónov, ako aj podpora behaviorálnych a sociálnych inovácií – podpora pri budovaní otvorených riešení ekosystémov inteligentných miest a 	+3	0	+1	0	0	0	0	+2	0	0	+2	+2	0	

IÚS KK 2022 - 2030 Kľúčové piliere IÚS KK: <ul style="list-style-type: none"> - Udržateľná mobilita - Kvalitné a udržateľné životné prostredie - Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie - Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby - Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť - Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť - Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov 	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie), rozvoj sídel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / prvky kostry ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúra, kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
regiónov vrátane súvisiacej infraštruktúry <ul style="list-style-type: none"> - podpora vytvárania a rozvoja inovačných ekosystémov, platforiem a partnerstiev pre aktivity experimentovania s novými technológiami - podpora budovania administratívnych, technických a analytických kapacít pre rozvoj inteligentných miest a regiónov - podpora aktivít medzi-obecnej, resp. medzi-regionálnej či cezhraničnej spolupráce v oblasti rozvoja inteligentných miest a regiónov - posilnenie intervenčných kapacít záchranných zložiek, dobrovoľníkov, situačného povedomia verejnosti a do podpory opatrení nevyhnutných pre včasnú a efektívnu intervenciu v závislosti od typu mimoriadnej situácie - vybudovania nových a doplnenie existujúcich záchranných modulov v zmysle Rozhodnutia EK o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany, prioritne podpora modulu leteckého hasenia lesných požiarov - modernizácie zariadení a technológií potrebných pre prevenciu, reakciu a obnovu súvisiacu s hrozbami a rizikami - posilnenia profesionálnych a krízových kapacít strategických manažérov, špecialistov prvého zásahu, dobrovoľníkov, podporných technických záchranných tímov a samospráv - inštalácie inteligentných prvkov v elektroenergetických systémoch na účel rozvoja/budovania SMART systémov na podporu integrácie nových zariadení na výrobu elektriny z OZE (napr. zariadenia na spracovanie dát, regulácia, diaľkovo ovládané spínacie prvky) 	+3	0	+1	0	0	0	+2	0	0	+2	+2	0		

Pozn.:

*V územiach so zvýšenou územnou ochranou, je potrebné zohľadniť predmet ochrany územia. Je potrebné postupovať v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z a zákona o posudzovaní vplyvov na ŽP č. 24/2006 Z. z.

** Pri analýze je potrebné brať do úvahy možné strety s ochranou prírody a navrhnúť opatrenia na ich zmiernenie / minimalizovanie na úrovni konkrétnej činnosti.

V záujme riešenia potrieb a dosiahnutia cieľov stanovených v strategickom dokumente vo vzťahu k zabezpečeniu environmentálnej udržateľnosti bude potrebné podporovať iba projekty šetrné k životnému prostrediu, ktoré minimalizujú negatívny dopad na životné prostredie vo vzťahu k využívaniu jednotlivých zložiek životného prostredia (zdrojov). Neefektívne projekty, nešetrné voči životnému prostrediu by nemali byť podporované.

V súvislosti s jednotlivými projektmi, ktoré sa plánujú s dôrazom na dosiahnutie cieľov a priorit tohto strategického dokumentu je potrebné:

- ❖ Rešpektovať zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s adekvátnym zohľadnením všetkých aspektov a zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších zmien a doplnkov.
- ❖ Dôsledne dodržiavať výsledky procesov posudzovaní vplyvov na životné prostredie a z nich vyplývajúcich opatrení a podmienok na prípravu, realizáciu a prípadne na ukončenie navrhovanej činnosti alebo jej zmeny, vrátane opatrení na vylúčenie alebo zníženie významne nepriaznivých vplyvov navrhovanej činnosti alebo jej zmeny, ako aj požadovaný rozsah poprojektovej analýzy (obdobne to platí aj pre zmeny projektov a už posúdené projekty).
- ❖ Pri realizácii opatrení nachádzajúcich sa v lokalitách Natura 2000, resp. v územiach s inak zvýšenou druhovou či územnou ochranou, je potrebné zohľadniť predmet ochrany daného územia / lokality.

V etape prípravy a spracovania správy o hodnotení pre navrhovaný strategický dokument bolo možné identifikovať predpokladané vplyvy navrhovaného strategického dokumentu na obyvateľstvo a zdravie a jednotlivé zložky životného prostredia do takej podrobnosti, akú strategický dokument vzťahujúcim sa na územie KSK poskytuje. Primerane charakteru strategického dokumentu, jeho priorit, strategických a špecifických cieľov boli identifikované primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu uvedené v kap. 1.1 a kap.1.2. Konštatujeme že významné negatívne vplyvy na obyvateľstvo (zdravie) a jednotlivé zložky životného prostredia neboli identifikované.

1.1. Primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu

V nasledujúcom prehľade sú vyhodnotené primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne a negatívne vplyvy navrhovaného strategického dokumentu.

Primárne vplyvy	<p>Predpokladáme, že schválenie a následná implementácia a realizácia strategického dokumentu bude prispievať k zlepšeniu stavu jednotlivých zložiek životného prostredia vrátane zdravia obyvateľstva.</p> <p><u>Primárne pravdepodobné vplyvy schválenia strategického dokumentu a jeho implementácia predstavujú predovšetkým:</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ podporu trvalo udržateľného rozvoja,▪ ochranu ľudského zdravia,▪ zvýšenie dostupnosti a kvality zdravotnej starostlivosti (zavedenie systému integrovanej sociálno – zdravotnej starostlivosti na základe optimalizácie siete nemocníc),▪ zabezpečenie dostupnosti kvalitnejších sociálnych služieb,▪ zabezpečenie dostupného a kvalitného vzdelávania obyvateľstva,▪ rozvoj / modernizácia dopravnej infraštruktúry a optimalizácia dopravnej obslužnosti,▪ transformáciu odpadového hospodárstva na obehové hospodárstvo,▪ zvýšenie energetickej hospodárnosti a efektívne využívanie prírodných zdrojov,▪ podporu využívania obnoviteľných zdrojov energie a energetickej transformácia,▪ posilnenie pozitívneho vzťahu obyvateľa k regiónu prostredníctvom kvalitnej ponuky kultúrnych služieb založených na regionálnych špecifikách,▪ podporu mikropodnikov, malých a stredných podnikateľov,▪ podporu kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch,▪ zvýšenie adaptácie územia kraja na zmenu klímy prostredníctvom lepšieho manažmentu vody pre biodiverzitu a zlepšenia adaptívneho manažmentu všetkých typov územia so zohľadnením dynamiky vývoja ekosystémov - pozitívne vplyvy predovšetkým na pôdu / poľnohospodárstvo, lesy / lesné hospodárstvo, biodiverzitu / faunu / flóru, územia Natura 2000 / ochranu prírody / prvky kostry ÚSES,▪ ochranu a obnovu biodiverzity krajiny a posilnenie ekosystémov. <p>Všetky budúce oprávnené aktivity vyplývajúce z napĺňania cieľov a opatrení tohto strategického dokumentu by v prípade umiestnenia v územiach sústavy Natura 2000 alebo v ich blízkosti mali byť po upresnení ich parametrov, lokalizácie a rozsahu prekonzultované a odsúhlasené Štátnou ochranou prírody SR. Z pohľadu predpokladaných vplyvov navrhovaného strategického dokumentu na chránené územia bude potrebné realizovať také projekty, ktoré nebudú mať významný negatívny vplyv na predmet ochrany príslušného chráneného územia, resp. ktoré by mali za následok zhoršovanie biodiverzity, alebo významnú stratu biotopov predmetov ochrany.</p> <p>Z pohľadu strategického dokumentu <u>neboli identifikované</u> významné negatívne primárne vplyvy, navrhovaný strategický dokument <u>je prijateľný a realizovateľný.</u></p>
------------------------	---

Sekundárne vplyvy	<p>Z pohľadu strategického dokumentu môžeme očakávať sekundárne vplyvy predovšetkým na obyvateľstvo, sídelné prostredie a štruktúru krajiny v rámci strategicko-plánovacích regiónov a regiónov udržateľného mestského rozvoja, dopravu, priemysel a energetiku, cestovný ruch a kultúrne pamiatky (pamiatky UNESCO), na biodiverzitu (fauna, flóra, biotopy, územia sústavy Natura 2000, prvky kostry ÚSES, genofondové lokality, atď.).</p> <p>Sekundárne pravdepodobné pozitívne vplyvy schválenia (implementácie) strategického dokumentu predstavujú predovšetkým predpoklad ďalšieho sociálneho i ekonomického rozvoja na úrovni miestnej, regionálnej a národnej, zvyšovanie zamestnanosti, zlepšenia podmienok pre prístup obyvateľov na trh práce, ochrany zdravia obyvateľstva, implementáciu environmentálnych cieľov a priorít navrhovaného strategického dokumentu vo vzťahu k zníženiu znečistenia životného prostredia (ochrana vodných zdrojov, ochrana ovzdušia, podpora biologickej a krajinnej diverzity a kvality ekosystémových služieb, dekontaminácia a odstraňovanie environmentálnych záťaží a environmentálnych katastrof, atď.) a vo vzťahu k chráneným územiám (podpora zachovania biologickej a krajinnej diverzity zvýšením adaptačnej schopnosti voči zmenám klímy, ochrana a obnova vodnej biodiverzity a posilnenie ekosystémov týkajúcich sa vodného prostredia, atď.).</p> <p>Sekundárne pravdepodobné negatívne vplyvy strategického dokumentu a jeho implementácia (identifikované hlavne počas stavebnej činnosti / stavebných prác) predstavujú predovšetkým:</p> <ul style="list-style-type: none">- záber biotopov predmetov ochrany chránených území,- ohrozenie biotopov chránených a vzácnych druhov rastlín a živočíchov,- odstránenie sprievodnej brehovej vegetácie vodných tokov (biokoridory),- zásah do prvkov a funkčnosti kostry ÚSES,- záber poľnohospodárskej a lesnej pôdy,- výrub drevín a lesných porastov,- negatívne vplyvy spojené s výstavbou (hluk, emisie, vibrácie, prašnosť) – pôjde o vplyvy dočasné s lokálnym charakterom.
Kumulatívne a synergické vplyvy	<p>Kumulatívne pravdepodobné vplyvy v súvislosti s implementáciou strategického dokumentu možno očakávať v dôsledku pôsobenia vplyvu uplatňovania strategických cieľov a oprávnených aktivít strategického dokumentu, ak je tento vplyv vo vzájomnej funkčnej a časovej súvislosti s vplyvom všetkých doterajších, súčasných a plánovaných aktivít na lokálnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni, čo bude predstavovať kumuláciu viacerých vplyvov na jednotlivé zložky životného prostredia a obyvateľstvo.</p> <p>Pozitívne kumulatívne pravdepodobné vplyvy sa prejavujú na zlepšení kvality životného prostredia a zdravia obyvateľstva v súvislosti so/s:</p> <ul style="list-style-type: none">- zvýšením vzdelanosti obyvateľstva, ekonomickej výkonnosti kraja a súvisiacej rastúcej životnej úrovne obyvateľstva pri zabezpečení dostupnosti kvalitných sociálnych služieb a kvalitnej zdravotnej starostlivosti,- zvýšením energetickej hospodárnosti a efektívneho využívania prírodných zdrojov,- zvýšením adaptability územia kraja na zmeny klímy,- modernizáciou a rozvojom dopravnej a technickej infraštruktúry (vodovody, kanalizácie),- rozvojom environmentálnej infraštruktúry pri napĺňaní požiadaviek

	<p>smerníc EÚ a medzinárodných záväzkov (prvky modrozelenéj infraštruktúry, protipovodňové opatrenia a hospodárenie s vodou, atď.)</p> <p>Synergické pravdepodobné vplyvy predstavujú znásobovanie účinku vplyvov na životné prostredie, tzn. že navrhovaný strategický dokument zakladá kvalitatívne lepšie podmienky pre vzájomné synergické pôsobenie jednotlivých cieľov strategického dokumentu. Pri realizácii všetkých alebo väčšiny navrhovaných strategických/špecifických cieľov a oprávnených aktivít strategického dokumentu je predpoklad pozitívneho synergického vplyvu, ktorý prispeje k zlepšeniu kvality životného prostredia, ako aj zdravia a vzdelanostnej úrovne dotknutého obyvateľstva v priaznivejšom životnom prostredí.</p> <p>Podobne ako v prípade hodnoteného dokumentu, všetky relevantné rozvojové zámery susedných krajov v SR (aktuálny stav, ale aj prebiehajúce procesy aktualizácie strategických dokumentov) sú regionálnym zovšeobecnením záujmov a aktivít národnej úrovne. Vzhľadom na uvedené, môžeme konštatovať, že špecifické ciele a jednotlivé opatrenia navrhované v hodnotenom strategickom dokumente korešpondujú s aktivitami navrhovanými v rozvojových zámeroch susedných krajov. Zhoda medzi prioritami a strategickými cieľmi hodnoteného strategického dokumentu a zámermi susedných krajov týkajúcimi sa oblasti ľudského zdravia, vzdelanosti obyvateľstva, ochrany prírody a krajiny, adaptácie na zmenu klímy, hospodárstva, dopravy, energetiky, rekreácie atď. prispeje k vytvoreniu priestoru pre spoluprácu a synergické úsilie v rámci regiónu. Toto zosúladenie umožňuje využitie osvedčených postupov a koordináciu pri implementácii špecifických cieľov a aktivít, čo môže zvýšiť účinnosť a dosah týchto aktivít. Spolupráca medzi Košickým krajom a susednými krajinami môže prispieť k efektívnej výmene informácií, realizácii spoločných projektov a vzájomnú podporu pri dosahovaní jednotlivých strategických/špecifických cieľov a aktivít hodnoteného strategického dokumentu.</p> <p>Z negatívnych pravdepodobných kumulatívnych a synergických vplyvov považujeme realizáciu viacerých stavieb konkrétnych projektov v tom istom časovom horizonte a s nimi spojených vplyvov na jednotlivé zložky životného prostredia (záber pôd s vysokou bonitou, znečisťovanie ovzdušia, zmena mikroklimatických podmienok, výrub vegetácie, odstraňovanie a fragmentácia biotopov, zásahy do prvkov a funkčnosti kostry ÚSES, riziko šírenia invázných druhov, atď.) a na obyvateľstvo (zvýšenie emisií hluku, prašnosť, zvýšenie intenzity dopravy, dočasné dopravné obmedzenia, narušenie pohody a kvality života, ovplyvnenie krajinného rázu, a pod.).</p> <p>Kumulatívne a synergické vplyvy jednotlivých projektov, ktoré podliehajú posudzovaniu vplyvov na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, budú bližšie identifikované a posúdené v územnej a technickej podrobnosti konkrétnych projektov.</p>
Krátkodobé vplyvy	<p>Po schválení strategického dokumentu MŽP SR sa v krátkodobom horizonte prejaví pravdepodobné vplyvy na úrovni projektov, ktoré naplňujú strategické a špecifické ciele IÚS KK, pričom je predpoklad zintenzívnenia prípravy takých projektov, ktoré budú spĺňať ciele strategického dokumentu.</p> <p>Krátkodobé pravdepodobné vplyvy strategického dokumentu sa môžu prejavíť aj počas samotnej výstavby konkrétnych projektov / oprávnených aktivít strategického dokumentu. Negatívne krátkodobé vplyvy počas výstavby projektov budú eliminované štandardným dodržiavaním platných technických,</p>

	<p>technologických, organizačných a bezpečnostných predpisov súvisiacich s navrhovaným druhom činností, platnej legislatívy a príslušných STN.</p> <p>Konštatujeme, že krátkodobé / strednodobé / dlhodobé vplyvy strategického dokumentu sa budú dať presnejšie určiť a vyhodnotiť až neskôr v implementačnej fáze. Konštatujeme, že krátkodobé vplyvy budú závisieť od konkrétnej implementácie a úspešnosti projektov/oprávnených aktivít strategického dokumentu. Je potrebné sledovať realizáciu týchto opatrení, monitorovať ich vplyv a vyhodnocovať ich účinnosť vzhľadom na stanovené ciele. Len na základe tejto hodnotiacej činnosti bude možné presnejšie identifikovať a zhodnotiť krátkodobé vplyvy IÚS KK na zdravie ľudí a jednotlivé zložky životného prostredia.</p>
<p>Strednodobé vplyvy</p>	<p>Naplnením cieľov a priorít/oprávnených aktivít strategického dokumentu sa predpokladá v strednodobom horizonte <u>pozitívny vplyv</u> strategického dokumentu na rozvoj vzdelania (zvyšovanie kvality a dostupnosti vzdelávania, propagácia vysokého školstva a výskumu, atď.), zdravia obyvateľstva s dostupnou zdravotníckou a sociálnou starostlivosťou, posilnenia udržateľnosti mobility a odolnosti dopravného systému (modernizácia dopravnej a technickej infraštruktúry – cestná doprava, železničná doprava, posilnenie verejnej a pešej dopravy, zlepšenie prevádzkovej vybavenosti integrovaného dopravného systému so súvisiacou modernizáciou vozidlového parku), zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva, zlepšenie ochrany vodného hospodárstva a jednotlivých zložiek životného prostredia vrátane adaptácie územia na zmenu klímy, atď.</p>
<p>Dlhodobé vplyvy</p>	<p>V dlhodobom horizonte predstavuje strategický dokument pozitívny smer v problematike riešenia rozvojevej stratégie KSK s cieľom zlepšenia kvality života jeho obyvateľov, prírodného prostredia, dopravnej a technickej infraštruktúry, vzdelávania, kultúry a cestovného ruchu.</p> <p>Navrhovaný strategický dokument podporuje vykonávanie európskych smerníc, ako aj platnej legislatívy na národnej úrovni SR.</p>
<p>Trvalé vplyvy</p>	<p>Po realizácii a naplnení stanovených cieľov a priorít navrhovaného strategického dokumentu dôjde v rámci strategicko – plánovacích regiónov (SPR) a regiónoch udržateľného mestského rozvoja (UMR) k trvalým vplyvom na zdravie ľudí a životné prostredie prostredníctvom:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zlepšenia a udržateľnosti prostredia, ▪ zlepšenia životnej úrovne obyvateľov prostredníctvom zvýšenia kvality poskytovania zdravotnej a sociálnej starostlivosti, ▪ zvýšenia kvality a dostupnosti vzdelávania (predprimárne vzdelávanie, výchova a vzdelávanie na základných a stredných školách, podpora formálneho a neformálneho vzdelávania a budovanie pozitívnej klímy na školách, modernizácia a propagácia vysokého školstva a výskumu atď.) nielen pre súčasné, ale aj budúce obyvateľstvo Košického kraja. ▪ rozvoja/modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácia dopravnej obslužnosti, ▪ transformácie odpadového hospodárstva na obehové hospodárstvo, ▪ zvýšenia energetickej hospodárnosti a efektívne využívanie prírodných zdrojov, ▪ zvýšenia adaptácie územia kraja na zmenu klímy prostredníctvom lepšieho manažmentu vody pre biodiverzitu a zlepšenia adaptívneho manažmentu všetkých typov územia so zohľadnením dynamiky vývoja ekosystémov, ▪ ochrany a obnovy biodiverzity krajiny a posilnenia ekosystémov. <p>Minimalizovanie možných negatívnych trvalých vplyvov na životné prostredie bude zabezpečené prostredníctvom procesu posudzovania vplyvov na životné</p>

	<p>prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z. z. a implementáciou navrhovaných zmierňovacích opatrení.</p>
<p>Dočasné vplyvy</p>	<p>Za pravdepodobne dočasné vplyvy navrhovaného strategického dokumentu možno považovať také vplyvy, ktoré boli identifikované v častiach predpokladané primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, pozitívne a negatívne vplyvy a nie sú medzi vplyvmi trvalými. Patria sem aj vplyvy, ktoré sú spojené s negatívnymi vplyvmi realizácie výstavby konkrétnych projektov (zásah do pôdy a jej záber, znečisťovanie ovzdušia, zmena mikroklimatických podmienok, výrubu, strata biotopov, odstránenie vegetácie, produkcia odpadov, nárast emisií hluku, zvýšenie intenzity dopravy, dočasné dopravné obmedzenia, narušenie pohody a kvality života v urbanizovaných územiach, a pod.).</p> <p>Pri dodržaní platných zákonom stanovených hygienických limitov a uplatnením príslušných opatrení na zmiernenie nepriaznivých vplyvov na životné prostredie a obyvateľstvo, <u>nebudú</u> dočasné negatívne vplyvy počas výstavby projektov predstavovať významné zdravotné riziká pre dotknuté obyvateľstvo.</p>
<p>Pozitívne vplyvy</p>	<p><u>Pozitívne vplyvy strategického dokumentu je možné očakávať v rámci naplnenia strategických cieľov IÚS KK:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Zlepšenie zdravia obyvateľov, zvýšenie ich bezpečnosti, vzdelanejšia a zdravšia občianska spoločnosť. Pozitívne vplyvy sa budú prejavovať vo zvýšení dostupnosti a kvality zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov kraja, v rozšírení spektra možnosti pre pohybové aktivity a zdravý životný štýl každej vekovej skupiny obyvateľstva, v zabezpečení dostupnosti kvalitných sociálnych služieb a posilnenia sociálnej integrácie osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, vo zvýšení bezpečnosti a ochrany životov obyvateľov kraja a ich majetku, ako aj zabezpečeniu kvalitného vzdelania pre obyvateľov kraja na všetkých stupňoch školstva. – Zlepšenie stavu životného prostredia a adaptácia územia kraja na zmenu klímy. Pozitívne vplyvy sa budú prejavovať vo zvýšení adaptability územia kraja na zmeny klímy (vodozádržné opatrenia v sídlach a krajine, budovanie prvkov modrozelenej infraštruktúry), zvýšení úrovne triedenia odpadov a transformácie odpadového hospodárstva na obehové hospodárstvo, v znížení znečistenia životného prostredia a jeho zložiek (voda, pôda, ovzdušie, ochrana prírody/biota). – Podpora kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch s využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja. Pozitívnym vplyvom je modernizácia existujúcej infraštruktúry cestovného ruchu a trvalo udržateľný cestovný ruch s rozvojom vidieka (obnova a zachovanie tradičných poľnohospodárskych kultúr regiónu). – Zabezpečenie ochrany a rozvoja prírodného a kultúrneho dedičstva (UNESCO). – Rozvoj / modernizácia dopravnej infraštruktúry (cestná doprava, železničná doprava, odstraňovanie nehodových lokalít) – Rozvoj cyklistickej infraštruktúry a služieb zdieľanej mobility. – Rozvoj verejnej dopravy (modernizácia dráhovej MHD vrátane prvkov preferencie MHD), ako aj prímestskej dopravy. – Podpora využívania OZE v systémoch zásobovania energiou, znižovanie energetickej náročnosti budov. – Podpora výskumno-inovačných aktivít, zefektívnenie podpory športových a voľnočasových aktivít.

	<p>– Modernizácia technickej vybavenosti SPR a UMR s využitím SMART riešení (podpora budovania inteligentných miest a regiónov).</p>
Negatívne vplyvy	<p>Negatívne vplyvy vyplývajú s realizácie samotných strategických/špecifických cieľov a oprávnených aktivít, pričom ich významnosť sa od projektu k projektu môže líšiť. Pri hodnotení vychádzame z predpokladov, že budú prijaté príslušné opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu negatívnych vplyvov na životné prostredie a zdravie pri dodržaní všeobecne záväzných predpisov. Dôležité je, aby implementácia hodnoteného strategického dokumentu bola správne riadená a monitorovaná, aby sa minimalizovali negatívne vplyvy a zabezpečilo sa dosiahnutie pozitívnych výsledkov s ohľadom na ochranu životného prostredia, zdravie obyvateľstva a trvalo udržateľný rozvoj.</p> <p>Všetky budúce aktivity vyplývajúce z naplňania cieľov a opatrení tohto strategického dokumentu by v prípade umiestnenia v územiach sústavy Natura 2000 alebo v ich blízkosti mali byť po upresnení ich technických parametrov, lokalizácie a rozsahu prekonzultované a odsúhlasené Štátnou ochranou prírody SR. Realizácia oprávnených aktivít v lokalitách Natura 2000, resp. v územiach chránených podľa osobitných predpisov je možná za podmienky vykonania preventívnych, zmierňujúcich a kompenzačných opatrení, ktorými sa eliminujú možné negatívne vplyvy jednotlivých aktivít na chránené územia.</p> <p>V súvislosti s implementáciou strategického dokumentu IÚS KK sa významné negatívne vplyvy <u>nepredpokladajú</u>.</p>

1.2. Hodnotenie predpokladaných vplyvov strategického dokumentu na zložky, faktory životného prostredia a zdravie obyvateľstva

V etape prípravy a spracovania správy o hodnotení pre navrhovaný strategický dokument bolo možné identifikovať predpokladané vplyvy navrhovaného strategického dokumentu na jednotlivé zložky a faktory životného prostredia do takej podrobnosti, akú strategický dokument vzťahujúcim sa na územie KSK poskytuje.

Identifikované boli pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu z pohľadu jeho charakteru, priorít, strategických a špecifických cieľov a opatrení, pričom významné negatívne vplyvy na obyvateľstvo a jednotlivé zložky životného prostredia neboli identifikované.

Vplyvy konkrétnych projektov vyplývajúcich zo špecifických cieľov / oprávnených aktivít strategického dokumentu v územnej podrobnosti budú bližšie špecifikované a posudzované samostatne podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

1.2.1. Predpokladané vplyvy na geomorfologické pomery a horninové prostredie

Realizácia a implementácia navrhovaného strategického dokumentu môže mať pozitívny i negatívny vplyv na horninové prostredie a geomorfologické pomery v území. Vplyvy konkrétnych projektov vyplývajúcich z posudzovaného strategického dokumentu budú závisieť od spôsobu a technického riešenia realizácie samotných stavieb / projektov.

Každá konkrétna stavba bude mať vypracovanú projektovú dokumentáciu a v prípade naplnenia požiadaviek zákona o posudzovaní bude pre ňu vykonaný proces posudzovania vplyvov na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z.z., pričom všetky zásahy do horninového prostredia by mali byť dôsledne vykonávané na základe výsledkov podrobných inžiniersko-geologických a hydrogeologických prieskumov pre konkrétne projekty.

Realizáciou strategického dokumentu, vzhľadom na jeho charakter, navrhované strategické a špecifické ciele a opatrenia sa nepredpokladá závažný zásah do horninového prostredia ani významné negatívne ovplyvnenie geomorfologických pomerov daného územia.

1.2.2. Predpokladané vplyvy na poľnohospodársku a lesnú pôdu

Za negatívne vplyvy strategického dokumentu na pôdu možno považovať trvalé zábery poľnohospodárskych a lesných pôd v súvislosti s modernizáciou / rozvojom dopravnej infraštruktúry (napr. rozširovanie / dobudovanie cestnej a železničnej dopravy), resp. zakladaním stavebných objektov alebo pokladaním ostatných prvkov technickej infraštruktúry a to hlavne na poľnohospodárskej pôde vysokej bonity alebo na lesných pozemkoch.

Samotné zábery pôd (trvalý/dočasný) budú spresnené v rámci projektových dokumentácií konkrétnych projektov, resp. v rámci posudzovania konkrétnych stavieb podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

Z pohľadu jednotlivých špecifických cieľov a oprávnených aktivít strategického dokumentu je potrebné realizovať projekty s minimálnymi zábermi významne produkčných poľnohospodárskych plôch, resp. chránených pôd s vysokou bonitou a lesných pozemkov v územiach so zvýšeným stupňom ochrany.

Významné negatívne vplyvy strategického dokumentu na poľnohospodárske a lesné pôdy neboli identifikované.

1.2.3. Predpokladané vplyvy na vodné pomery

Realizácia navrhovaného strategického dokumentu môže predstavovať rôzne vplyvy na vodné zdroje a vodné toky v dotknutých strategicko – plánovacích regiónoch. Tieto vplyvy súvisia s výstavbou a obnovou verejnej kanalizačnej siete a verejných vodovodov, modernizáciou a rozvojom dopravnej infraštruktúry, ako aj realizáciou ďalších oprávnených aktivít vyplývajúcich zo strategických/špecifických cieľov strategického dokumentu.

Medzi pravdepodobné pozitívne vplyvy implementácie navrhovaného strategického dokumentu patrí eliminovanie negatívnych vplyvov znečistenia na kvalitu vodných zdrojov, kvalitu povrchových a podzemných vôd, ktoré sú dôsledkom vypúšťania nečistených alebo nedostatočne čistených splaškových a komunálnych odpadových vôd, zároveň vplyvom napĺňania cieľov strategického dokumentu prostredníctvom konkrétnych projektov bude zabezpečovaná zvýšená ochrana vodných zdrojov, protipovodňové opatrenia, ako aj funkčné zásobovanie obyvateľstva kvalitnou pitnou vodou v oblastiach, kde je absencia predmetnej infraštruktúry vodného hospodárstva.

Pri implementácii príslušných strategických a špecifických cieľov strategického dokumentu, resp. pri navrhovaní a pokladaní verejných vodovodov, zakladaní príslušných stavebných objektov alebo pri pokladaní ostatných prvkov technickej infraštruktúry vodného hospodárstva je potrebné dôsledne postupovať podľa všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany vôd (zákon č.364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon)).so zohľadnením výsledkov hydrologických a hydrogeologických prieskumov.

Navrhovaný strategický dokument nebude negatívne ovplyvňovať vodohospodársky chránené oblasti ani vyhlásené pásma hygienickej ochrany podzemných vôd v zmysle zákona o vodách v platnom znení.

Z hľadiska vplyvov na vody sa v súvislosti s implementáciou navrhovaného strategického dokumentu očakávajú prevažne pozitívne vplyvy. Významné negatívne vplyvy strategického dokumentu na vodné pomery neboli identifikované.

1.2.4. Predpokladané vplyvy na klimatické pomery a ovzdušie

Implementácia strategického dokumentu vzhľadom na jeho charakter a rozsah nebude negatívne ovplyvňovať klimatické pomery územia, hodnotený strategický dokument v rámci navrhovaných špecifických cieľov a oprávnených aktivít reaguje na predpokladanú klimatickú zmenu v rámci zavádzania adaptačných opatrení na zmenu klímy.

Z hľadiska pozitívnych zmien pôjde predovšetkým o zvyšovanie adaptačnej schopnosti sídelného prostredia (realizácia zelenej a modrej infraštruktúry, (zelené strechy a fasády, vzrastlá vegetácia, zadržiavanie a využívanie dažďovej vody – hospodárenie s vodou, realizácia tieniacich prvkov využitím zelene, aplikácia reflexných povrchov na slnkom ožiarené konštrukcie na odrazenie slnečnej energie, tienenie ulíc a verejných priestranstiev prostredníctvom vzrastlej zelene – izolačná zeleň, aleje, parkovo upravená zeleň, atď.).

Výstavba konkrétnych projektov vyplývajúcich zo strategických/špecifických cieľov strategického dokumentu bude spojená so zvýšenou produkciou látok znečisťujúcich ovzdušie. Počas výstavby navrhovaných aktivít môže dochádzať k znečisťovaniu ovzdušia prachom a emisiami výfukových plynov v dôsledku stavebnej činnosti – prevádzkou stavebnej techniky a stavebných mechanizmov, pôjde o vplyvy dočasné s lokálnym charakterom, ktorých rozsah je možné zmierniť technickými, technologickými a organizačnými opatreniami.

Vplyv strategického dokumentu na klimatické pomery (mikroklimu) a ovzdušie v dotknutých strategicko – plánovacích regiónoch a regiónoch udržateľného mestského rozvoja bude lokálneho charakteru, pričom sa nepredpokladajú významné negatívne vplyvy na klimatické pomery a kvalitu ovzdušia.

1.2.5. Predpokladané vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy

Napĺňanie cieľov a priorít strategického dokumentu bude súvisieť s realizáciou konkrétnych projektov, ktoré môžu mať pozitívny, ale i negatívny vplyv na faunu, flóru a ich biotopy. Priamy negatívny vplyv realizácie navrhovaných konkrétnych projektov, resp. príslušnej dopravnej a technickej infraštruktúry na faunu, flóru a biotopy predstavuje:

- priamy zásah do biotopov predmetov ochrany,
- výrub drevín a lesných porastov,
- fragmentácia a zmeny biotopov pôvodných druhov fauny a flóry (hlavne vo vzťahu ku biotopom európskeho a národného významu),
- strata stanovišť rastlinných a živočíšnych druhov počas výstavby,
- vyrušovanie živočíchov počas stavebných prác z dôvodu zvýšeného pohybu stavebných mechanizmov a stavebnej techniky,
- strata biotopov (resp. rastlinných druhov), ktoré slúžia na zháňanie potravy, vyvážanie mláďat, resp. ako oddychové miesta pre živočíchov, miesta ich pravidelného výskytu a poskytujú im úkrytové možnosti a priestor na rozmnožovanie,
- narušenie regeneračnej schopnosti ekosystémov,
- znižovanie biologickej rozmanitosti druhového zloženia rastlinných a živočíšnych druhov.

Medzi pozitívne vplyvy strategického dokumentu na faunu, flóru a ich biotopy možno zaradiť ochranu a rozvoj vodných ekosystémov a na vodu viazaných spoločenstiev, rozvoj poľných

a lesných ekosystémov a rastlinných a živočíšnych druhov viazaných na spomínané biotopy, zlepšenie environmentálnych aspektov v UMR prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a ďalšie oprávnené aktivity za účelom zabezpečenia udržateľnosti využívania a efektívnej ochrany prírodných zdrojov a zmiernenia negatívnych dôsledkov zmeny klímy (strategický cieľ 2).

Hlavnou zásadou pri projektovaní a realizácii uvedených činností je dôsledne poznať druhové zloženie a početnosť dotknutých populácií živočíchov a rastlín a ich biotopov, ale aj dôsledne vyhodnotiť možný vplyv na predmetné druhy ochrany. Predpokladom minimalizácie uvedených vplyvov je dôsledná realizácia navrhovaných opatrení na minimalizáciu, resp. elimináciu negatívnych vplyvov alebo realizovanie kompenzačných opatrení a to vo vzťahu ku požiadavkám orgánov ochrany prírody a krajiny a za dôsledného dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov týkajúcich sa ochrany prírody a krajiny v Slovenskej republike, resp. vyplývajúcich z medzinárodných záväzkov.

Pri vhodnom výbere alternatívy projektu na samotnú realizáciu a dodržaní príslušných opatrení sa nepredpokladá významný negatívny vplyv realizácie a implementovania navrhovaného strategického dokumentu na faunu, flóru a ich biotopy.

1.2.6. Predpokladané vplyvy na chránené územia a sústavu Natura 2000

V rámci jednotlivých cieľov / oprávnených aktivít, ktoré budú v celkovom alebo čiastkovom prekryve s chránenými územiaми sa pri navrhutej štruktúre opatrení a z nich vyplývajúcich jednotlivých aktivít dajú predpokladať priame i nepriame vplyvy na chránené územia. Dá sa predpokladať, že pri dosahovaní špecifických cieľov strategického dokumentu nebude dochádzať k významným stretom záujmov s ochranou prírody (zvláštna ochrana druhov a stanovišť organizmov). Uvedené konštatovania je však potrebné rozpracovať v ďalších fázach posudzovania jednotlivých projektov. Z pohľadu predpokladaných vplyvov navrhovaného strategického dokumentu na chránené územia bude potrebné realizovať také projekty, ktoré nebudú mať významný negatívny vplyv na predmet ochrany chráneného územia, resp. ktoré by mali za následok zhoršovanie biodiverzity / predmetu ochrany.

Na základe požiadaviek a pripomienok z oznámenia o strategickom dokumente a vydaného rozsahu hodnotenia bolo v rámci spracovania správy o hodnotení strategického dokumentu vypracované primerané posúdenie vplyvov strategického dokumentu „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“ na sústavu Natura 2000. Posúdenie je súčasťou príloh predloženej správy o hodnotení strategického dokumentu, pozri prílohu č. 3.

Spôsob spracovania primeraného posúdenia zodpovedá charakteru hodnoteného dokumentu (ide o koncepčný materiál vytvárajúci rámec pre budúce projekty a výzvy pre samosprávy, fyzické osoby a ďalšie subjekty na území KSK). Predstavuje isté prípravné hodnotenie s cieľom popísať riziká ďalších aktivít a činností vyplývajúcich z priorit a cieľov strategického dokumentu vo vzťahu k územiaм sústavy Natura 2000 a ich predmetom ochrany.

Záver:

Na základe hodnotenia strategického dokumentu ako celku, hodnotenia jeho cieľov a opatrení nebol identifikovaný významný negatívny vplyv na územia sústavy Natura 2000.

Pri návrhu opatrení vo fáze projektovej prípravy konkrétnych projektov / činností je potrebné sa zamerať hlavne na ich zmierňujúci vplyv na konkrétne predmety ochrany dotknutých územiaх Natura 2000. V tejto fáze hodnotenia vplyvov strategického dokumentu na územia sústavy Natura

2000 majú navrhované opatrenia všeobecný charakter a odkazujú na potrebu ďalšieho hodnotenia konkrétnych projektov počas ich prípravy:

- V prípade zásahov do území sústavy Natura 2000 vykonať primerané hodnotenie vplyvu na dotknuté územia sústavy Natura 2000 pre konkrétny projekt / plán.
- Realizovať primerané hodnotenie vplyvu plánu na dotknuté územia sústavy Natura 2000 pre konkrétny projekt / plán v prípade zasahovania do území sústavy Natura 2000, do domovských okrskov predmetov ochrany CHVÚ a ÚEV a vyhodnotiť zábery potravných biotopov a migračných podmienok.
- Pri zásahoch do vodných tokov, ktoré sú súčasťou ÚEV alebo ich časť je súčasťou ÚEV a predmety ochrany sú priamo závislé od tohto vodného toku, odporúčame vykonať primerané hodnotenie vplyvu na dotknuté územia sústavy Natura 2000 pre konkrétny projekt / plán bez ohľadu na vzdialenosť od hranice od ÚEV, hlavne ak je aktivita spojená s rizikom havárie a únikom znečisťujúcich látok do vodného prostredia.
- Pri realizácii činností ovplyvňujúcich hydrologické pomery detailne a odborne zhodnotiť a štúdiami podložiť ovplyvnenie hydrologických pomerov v najbližšie sa nachádzajúcich územiach sústavy Natura 2000.
- Zvláštnu pozornosť pri ďalšom hodnotení aktivít, resp. projektov z nich vyplývajúcich venovať tým projektom, ktoré budú lokalizované mimo zastavané územia obcí a budú predstavovať narušenie biotopov európskeho a národného významu.

Konštatujeme, predložený strategický dokument predstavuje koncepčný dokument a východisko pre ďalšie plánovanie a konkretizáciu aktivít a projektov, ktoré je potrebné následne posudzovať individuálne v zmysle § 28 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, pričom všetky budúce aktivity vyplývajúce z napĺňania cieľov a oprávnených aktivít predloženého strategického dokumentu by v prípade umiestnenia v územiach sústavy Natura 2000 alebo v ich blízkosti mali byť po upresnení ich technických parametrov, lokalizácie a rozsahu prekonzultované a odsúhlasené Štátnou ochranou prírody SR. Realizácia aktivít v lokalitách Natura 2000, resp. v územiach chránených podľa osobitných predpisov je možná za podmienky vykonania preventívnych, zmierňujúcich a kompenzačných opatrení, ktorými sa eliminujú možné negatívne vplyvy jednotlivých aktivít na chránené územia.

1.2.7. Predpokladané vplyvy na krajinu, krajinný obraz, doprava, urbánny komplex, prvky ÚSES

Priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia sa v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja komplexne rieši územnými plánmi, prostredníctvom ktorých sa určujú zásady, vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu krajiny, kultúrohistorické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorba krajiny. Oproti súčasnému stavu sa v dosahu vplyvu navrhovaného strategického dokumentu predpokladá čiastočná zmena súčasnej štruktúry a využívania krajiny. Pôjde o umiestnenie nových stavebných objektov a modernizovanej dopravnej a cyklistickej infraštruktúry (udržateľná a ekologická mobilita) na poľnohospodárskej pôde, lesných pozemkoch, na zastavaných plochách, resp. ostatných plochách a to v zastavaných územiach, ale aj mimo zastavaných území dotknutých sídiel.

V prípade prvkov kostry ÚSES sa predpokladá v určitých prípadoch, že dôjde k zásahom do nich, resp. k určitým zásahom do ich funkčnosti – napr. z dôvodu rozvoja a modernizácie dopravnej infraštruktúry (cestná doprava – cesty I., II., III. triedy, vybudovanie mostov, železničná doprava), technickej infraštruktúry (výstavba a obnova verejnej kanalizačnej siete, areálov ČOV a verejných vodovodov) a pod. Vzhľadom na charakter strategického dokumentu sa významný zásah do migračných trás živočíchov ani znefunkčnenie či zánik ekologických väzieb prvkov kostry ÚSES v

dotknutých strategicko – plánovacích regiónoch a regiónoch udržateľného mestského rozvoja sa realizáciou strategického dokumentu nepredpokladá.

Vzhľadom na charakter strategického dokumentu, resp. projektov/aktivít, ktoré majú zabezpečiť napĺňanie cieľov strategického dokumentu je predpoklad, že ich realizáciou, resp. implementáciou nedôjde k významnej zmene krajinej štruktúry, krajinného obrazu a scenérie krajiny ani významným zásahom do kostry prvkov ÚSES (biocentrá, biokoridory, genofondové lokality). Vplyv strategického dokumentu na krajinu, krajinný obraz a urbánny komplex, dopravné systémy v dotknutých strategicko – plánovacích regiónoch a regiónoch udržateľného mestského rozvoja hodnotíme ako prijateľný, únosný a realizovateľný.

V rámci realizácie jednotlivých projektov (aktivít) strategického dokumentu budú rešpektované dokumentácie ÚSES na regionálnej a miestnej úrovni. Realizáciou strategického dokumentu nie je predpoklad znefunkčnenia väzieb medzi jednotlivými prvkami kostry územného systému ekologickej stability v dotknutých strategicko – plánovacích regiónoch a regiónoch udržateľného mestského rozvoja. Implementácia strategického dokumentu prispeje k podpore biologickej a krajinej diverzity a kvality ekosystémových služieb prostredníctvom udržovania a budovania zelenej a modrej infraštruktúry a prevencie a manažmentu invázií nepôvodných druhov.

1.2.8. Predpokladané vplyvy na kultúrne a historické pamiatky, kultúrne a prírodné dedičstvo UNESCO, archeologické náleziská a cestovných ruch

Výstavba konkrétnych projektov, resp. príslušnej infraštruktúry v rámci cieľov a priorit navrhovaného strategického dokumentu sa môžu dotknúť pamiatkovej ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO, resp. kultúrnych pamiatok, pamätihodností, archeologických nálezov, atď.

Predpokladá sa, že realizácia projektov/oprávnených aktivít vyplývajúcich z priorit a cieľov IÚS KK (ekologicky udržateľná a SMART obnova kultúrneho dedičstva) nebude mať negatívny vplyv na kultúrne pamiatky, historické pamiatky, resp. kultúrne a prírodné dedičstvo UNESCO a realizácia týchto činností/aktivít negatívne neovplyvní štruktúru dotknutých sídelných útvarov, ich pamiatkové zóny, resp. prvkov prírodného dedičstva. Podmienkou realizácie projektov je stanovisko / vyjadrenie príslušného pamiatkového úradu, ktorý vyhodnotí možnosť stretu záujmov projektov / oprávnených aktivít v konkrétnom území s pamiatkovými záujmami dotknutého orgánu.

Pred začatím výkopových prác je potrebné preveriť, či sú na lokalite výstavby evidované objekty alebo predmety, ktoré by spadali do podmienok pamiatkovej starostlivosti, resp. či dotknutá lokalita sa nenachádza v pamiatkových zónach či rezerváciách v zmysle zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu.

Realizácia strategického dokumentu nebude mať negatívny vplyv na archeologické náleziská a kultúrne pamiatky, nakoľko v rámci konkrétnych projektov a aktivít bude zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov rešpektovaný.

Implementáciou strategického dokumentu dôjde k pozitívnemu ovplyvneniu prvkov cestovného ruchu v dotknutom kraji prostredníctvom zlepšenia kvality služieb cestovného ruchu, zvyšovania kvality informačných služieb a podpory dostupnosti turistických atrakcií, rozvoja kvality cestovného ruchu v menej exponovaných oblastiach, atď. Konštatujeme, že v rámci implementácie jednotlivých cieľov strategického dokumentu dôjde k podpore rozvoja cestovného ruchu a kultúry využitím

endogénneho potenciálu kraja, čo hodnotíme ako pozitívny vplyv strategického dokumentu na rekreáciu a cestovných ruch.

1.2.9. Predpokladané vplyvy na obyvateľstvo, jeho zdravotný stav a aktivity

Z pohľadu na celoplošné zameranie predkladaného strategického dokumentu v rámci dotknutého Košického samosprávneho kraja je možné predpokladať priame a nepriame vplyvy na obyvateľstvo, zdravie, ako aj na sociálne a ekonomické súvislosti. Strategický dokument zahŕňa viacero investičných balíkov pre jeho implementáciu v rámci potreby zvyšovania kvality verejných služieb, inovácii, ochrany životného prostredia, ako aj rozvoja turizmu a cestovného ruchu v Košickom samosprávnom kraji. V dokumente sú formulované samostatné strategické ciele, ktoré sú prioritne alebo sekundárne zamerané na zlepšenie kvality životného prostredia a zdravia obyvateľstva.

Dosiahnutie pozitívnych vplyvov na životné prostredie podporí realizácia aktivít navrhnutých v strategickom dokumente využitím integrovaných nástrojov (integrované územné investície), ktoré zaistia vzájomnú synergiu a komplementaritu realizovaných aktivít a projektov. Pozitívne vplyvy predloženého projektu môžeme očakávať v zlepšení kvality života obyvateľstva v regióne s dôrazom na životné prostredie z dôvodov:

- zlepšenia environmentálnych aspektov v sídlach strategicko – plánovaných regiónoch a mestských oblastiach (UMR) prostredníctvom budovania prvkov zelenej a modrej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmeny klímy, ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku,
- zavádzania systému integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti,
- zabezpečenia dostupnosti kvalitnejších sociálnych služieb, vzdelanostnej úrovne na všetkých stupňoch školstva,
- podpory nájomného bývania,
- zavádzania nových, inovačných technológií s cieľom vytvárania nižšej uhlíkovej stopy v porovnaní s konvenčnými technológiami,
- zníženia produkcie skleníkových plynov,
- zvýšenia energetickej efektívnosti budov,
- zabezpečenia zásobovania obyvateľstva pitnou vodou (prístup k pitnej vode),
- obnova verejnej stokovej siete a čistiarní odpadových vôd,
- podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie,

Pri realizácii opatrení a pri dodržiavaní platných hygienických limitov v zmysle platnej legislatívy sa nepredpokladá významný negatívny vplyv realizácie strategického dokumentu na dotknuté obyvateľstvo a jeho zdravotný stav. Počas prevádzky konkrétnych projektov / aktivít vyplývajúcich zo strategických / špecifických cieľov a oprávnených aktivít IÚS KK sa nepredpokladá vznik takých látok, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na zdravotný stav obyvateľstva a životné prostredie.

Výstavba konkrétnych projektov / oprávnených aktivít vyplývajúcich z cieľov strategického dokumentu bude spojená so zvýšenou produkciou látok znečisťujúcich ovzdušie. Počas výstavby projektov môže dochádzať k znečisťovaniu ovzdušia prachom a emisiami výfukových plynov v dôsledku stavebnej činnosti – prevádzkou stavebnej techniky a stavebných mechanizmov, pôjde o vplyvy dočasné s lokálnym charakterom, ktorých rozsah je možné zmierniť technickými, technologickými a organizačnými opatreniami.

Realizáciou / prijatím strategického dokumentu dôjde k vytvoreniu podmienok pre vyvážený územný rozvoj dotknutého kraja spojených so zvyšovaním kvality života a zdravia jeho

obyvateľov. Vplyv strategického dokumentu na obyvateľstvo bude pozitívny, významné negatívne vplyvy neboli identifikované.

1.3. Prijateľnosť činností pre dotknuté sídla

Oznámenie o strategickom dokumente s názvom „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“, (02/2023) bolo predložené príslušným dotknutým subjektom. Ich pripomienky boli zapracované do tejto správy o hodnotení strategického dokumentu.

Vyhodnotenie pripomienok k Oznámeniu o strategickom dokumente: „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“, (02/2023) vyplývajúcich zo stanovísk účastníkov procesu posudzovania je prehľadne uvádzané v prílohe č.1 predloženej správy o hodnotení strategického dokumentu.

V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie

1. Opatrenia na odvrátenie, zníženie alebo zmiernenie prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia, ktoré by mohli vyplývať z realizácie strategického dokumentu

Realizáciou, resp. uplatňovaním jednotlivých priorít a cieľov IÚS KK predpokladáme pozitívne vplyvy na životné prostredie a obyvateľstvo vrátane zdravia. Konkrétne opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie budú súčasťou jednotlivých konkrétnych projektov v rámci procesu EIA a bližšie špecifikovaných technických a plošných parametrov stavieb / činností.

1.1. Opatrenia vyplývajúce z plnenia / uplatňovania špecifických cieľov strategického dokumentu na úrovni projektov

Medzi opatrenia identifikované v tomto stupni prípravy strategického dokumentu patria:

- Zabezpečiť plánované stavebné činnosti v súlade s ochranou životného prostredia (znižovanie energetickej náročnosti stavebných procesov, nakladanie s odpadom v zmysle platnej legislatívy, zavádzanie inovatívnych stavebnotechnických postupov a opatrení).
- Minimalizovať potrebu výrubov drevín, v prípade realizácie výrubov v nevyhnutnom rozsahu postupovať v zmysle platnej legislatívy.
- V súvislosti s plnením aktivít vzťahujúcich sa k životnému prostrediu zabezpečiť aby implementácia strategického dokumentu bola v súlade s požiadavkami príslušnej environmentálnej legislatívy EÚ, predovšetkým s rámcovou smernicou Rady o vode 2000/60/ES, smernicou Rady o biotopoch 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín a smernicou Rady 79/409/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva, ako aj príslušnou národnou legislatívou, najmä zákonom č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zabezpečiť dôslednú realizáciu posudzovania vplyvov na životné prostredie na úrovni jednotlivých aktivít / projektov v súlade so zákonom č. 24/2006 Z. z. tak, aby bola zabezpečená optimalizácia zvolených riešení a ich lokalizácie, výberu environmentálnych opatrení, časovej a vecnej následnosti jednotlivých realizačných krokov, ako aj vyváženost environmentálnych, sociálnych a ekonomických aspektov realizovaných projektov; osobitnú pozornosť venovať projektom umiestňovaným v citlivých lokalitách akými sú napr. územia

- patriace do sústavy Natura 2000, územia so zvýšeným stupňom územnej ochrany prírody a krajiny (MCHÚ, VCHÚ), vymedzené prvky v rámci dokumentácií ÚSES a pod.
- Predmetom posudzovania, podľa zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov, budú aj ich zmeny činností podľa prílohy 8a zákona.
 - Pri realizácii a prevádzke aktivít / projektov dodržiavať platnú legislatívu.

V rámci procesu posudzovania bude uplatnený princíp predchádzania prípadných predpokladaných vplyvov pomocou formulácie podmienok a limitov k jednotlivým dotknutým opatreniam. Významným hľadiskom bude dôsledný výber predkladaných projektov a riadna priebežná i záverečná kontrola pri realizácii jednotlivých opatrení. Nezanedbateľné je aj možné súbežné pôsobenie niekoľkých realizovaných opatrení v rámci jedného, či na seba nadväzujúcich území.

Opatrenia z pohľadu územného plánovania:

- V prípade budovania nových aktivít stavebného charakteru je potrebné ich umiestnenie a realizáciu riešiť v zmysle stavebného zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení zmien a doplnkov zákona a prislúchajúcimi vykonávajúcimi vyhláškami.
- Navrhované aktivity musia byť umiestnené v súlade s územným plánom dotknutého sídelného útvaru, resp. s plánom hospodárskeho rozvoja dotknutého sídelného útvaru.
- Pri realizácii špecifických cieľov a oprávnených aktivít strategického dokumentu rešpektovať ochranné pásma existujúcich dráh v zmysle zákona č. 513/2009 Z. z. o dráhach v znení neskorších predpisov a zabezpečiť prejazdnosť (obslužnosť) jednotlivých železničných tratí alebo núdzovej prevádzky tratí s využitím obchádzkových tratí.
- Pri realizácii špecifických cieľov a oprávnených aktivít strategického dokumentu zohľadňovať a rešpektovať ustanovenia zákona č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Počas realizácie aktivít / projektov stavebného charakteru je potrebné prijať a realizovať nasledovné opatrenia:
 - Pred začiatkom výkopových prác spojených s realizáciou navrhovaných aktivít vytýčiť a overiť všetky existujúce podzemné siete technickej infraštruktúry. Akékoľvek zemné práce musia byť vykonávané so zvýšenou opatrnosťou, aby nedošlo k porušeniu sietí a ich izolácie.
 - Dodržiavanie zásad na zabránenie znečistenia povrchových a podzemných vôd.
 - Stavebné práce v blízkosti drevín navrhujeme vykonať citlivo, poškodené dreviny ošetriť a výkopy v blízkosti koreňového systému čo najskôr zasypať.
 - Zabezpečiť maximálne zníženie prašnosti počas výstavby navrhovanej činnosti najmä kropením staveniska počas výkopových prác a kapotovaním zariadení na manipuláciu so sypkými materiálmi a pod.
 - Na zemné práce používať modernú techniku s čo najnižším certifikovaným akustickým výkonom. Kontrola technického stavu stavebných mechanizmov a stavebnej techniky pred ich využitím na stavebné práce.

Opatrenia z pohľadu sídelného prostredia a štruktúry krajiny:

- Pri realizovaní navrhovaných aktivít v sídelnom prostredí je nutné dodržiavať príslušné hygienické limity stanovené v zmysle platnej legislatívy.

- Vylúčiť zastavanie a vizuálne znehodnotenie pohľadovo exponovaných miest a území tvoriacich charakteristické krajinné panorámy, území s historickými krajinnými štruktúrami a kultúrohistorickými pamiatkami, ktoré vytvárajú typický ráz krajiny, resp. charakteristický vzhľad krajiny.

Opatrenia z pohľadu hydrologických pomerov a vodného hospodárstva:

- Pri umiestňovaní aktivít s charakterom vodnej stavby, resp. prvkov protipovodňovej ochrany s cieľom ochrany zdravia a majetku obyvateľstva dodržať a zohľadniť podmienky príslušného správcu povodia (dotknutého vodného toku), ktorý určí špecifické podmienky pre realizáciu takéhoto prvku/zariadenia v danom území.
- Neumiestňovať a neuskladňovať stavebný materiál v blízkosti vodného toku, kedy by pri zvýšených prietokoch mohlo dôjsť k strhnutiu stavebných materiálov do vodného toku a tým k vytvoreniu prekážok obmedzujúcich plynulý odtok vody.
- Presadzovať/zdôrazniť opatrenie ústupu od odkanalizovávania zrážkových vôd zo stavieb a riešením ich likvidácie vsakovaním do podlažia, resp. opatrenie budovania záchytných zariadení na zrážkové vody s možnosťou ich využívania na závlahy v dobe sucha vo všetkých následných lokálnych spodrobnení, implementačných koncepciách a prostredníctvom dokumentov územného plánovania aj do konkrétnych stavebných aktivít.
- Realizácia a prevádzka objektov vodných stavieb musí byť v súlade s platnou legislatívou (zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov).
- Pre prípad havárií použiť plán havarijných opatrení na likvidáciu škôd.

Opatrenia z pohľadu archeológie / ochrany kultúrnych pamiatok a prírodného dedičstva UNESCO:

- V prípade, že počas realizácie projektov bude nájdené archeologické nálezisko je podľa platného zákona o ochrane pamiatok navrhovateľ a dodávateľ stavby povinný zabezpečiť realizáciu archeologického výskumu.
- Pri realizácii navrhovaných oprávnených aktivít v zónach pamiatkovej ochrany, resp. priamo na objektoch ochrany a v ich okolí je potrebné vyžiadať a rešpektovať stanovisko príslušného pamiatkového úradu.
- Navrhované oprávnené aktivity strategického dokumentu uplatňovať s ohľadom na pamiatkovú ochranu kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO a súvisiacu legislatívu.

Opatrenia z pohľadu biodiverzity, fauny, flóry a území sústavy Natura 2000, ochrana prírody a kostra prvkov ÚSES:

- Minimalizovať potrebu výrubov drevín, v prípade realizácie výrubov v nevyhnutnom rozsahu postupovať v zmysle platnej legislatívy.
- Rešpektovať opatrenia zelene v súlade s normou STN 83 7010 Ochrana prírody. Pri navrhovaných výsadbách nepoužiť invázne druhy.
- V súvislosti s plnením aktivít vzťahujúcich sa k životnému prostrediu zabezpečiť aby implementácia strategického dokumentu bola v súlade s požiadavkami príslušnej environmentálnej legislatívy EÚ, predovšetkým s rámcovou smernicou Rady o vode 2000/60/ES, smernicou Rady o biotopoch 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín a smernicou Rady 79/409/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva, ako aj príslušnou národnou legislatívou, najmä zákonom č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Všetky budúce aktivity vyplývajúce z napĺňania priorít a cieľov strategického dokumentu by v prípade umiestnenia v územiach s vyšším stupňom ochrany, resp. v územiach sústavy Natura 2000 alebo v ich blízkosti mali byť po upresnení ich parametrov, lokalizácie a rozsahu prekonzultované a odsúhlasené Štátnou ochranou prírody SR.

- V prípade zásahov do území sústavy Natura 2000 vykonať primerané posúdenie vplyvu na dotknuté územia sústavy Natura 2000 pre konkrétny projekt / plán.
- Realizovať primerané posúdenie vplyvu plánu na dotknuté územia sústavy Natura 2000 pre konkrétny projekt / plán v prípade zasahovania do území sústavy Natura 2000, do domovských okrskov predmetov ochrany CHVÚ a ÚEV a vyhodnotiť zábery potravných biotopov a ovplyvnenie potravných a migračných podmienok.
- Pri zásahoch do vodných tokov, ktoré sú súčasťou ÚEV alebo ich časť je súčasťou ÚEV a predmety ochrany sú priamo závislé od tohto vodného toku, odporúčame vykonať primerané posúdenie vplyvu na dotknuté územia sústavy Natura 2000 pre konkrétny projekt / plán bez ohľadu na vzdialenosť od hranice od ÚEV, hlavne ak má opatrenie predstavuje riziko havárie.
- Pri realizácii činností ovplyvňujúcich hydrologické pomery detailne a odborne zhodnotiť a štúdiami podložiť ovplyvnenie hydrologických pomerov v najbližšie sa nachádzajúcich územiach sústavy Natura 2000.

VI. Dôvody výberu zvažovaných alternatív zohľadňujúcich ciele a geografický rozmer strategického dokumentu a opis toho, ako bolo vykonané vyhodnotenie vrátane ťažkostí s poskytovaním potrebných informácií, ako napr. technické nedostatky alebo neurčitosti

1. Uvažované variantné riešenia zohľadňujúce ciele a geografický rozmer strategického dokumentu

1.1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti pre výber optimálneho variantu

Správa o hodnotení strategického dokumentu je vypracovaná podľa rozsahu hodnotenia vydaného Okresným úradom Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (č. OU-KE-OSZP1-2023/016601-215, zo dňa 05.06.2023).

Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja v rámci rozsahu hodnotenia (č. OU-KE-OSZP1-2023/016601-215, zo dňa 05.06.2023) konštatuje, že vzhľadom na charakter strategického dokumentu, ako aj vzhľadom k procesu jeho spracovania, bude strategický dokument „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“ spracovaný v jednom variante. Pre ďalšie hodnotenie podľa zákona sa určuje okrem nulového variantu (stav, ktorý by nastal, ak by sa strategický dokument neprijal a nerealizoval) aj variant riešenia strategického dokumentu uvedený v oznámení o strategickom dokumente.

Predložená správa o hodnotení strategického dokumentu je posudzovaná v jednom variante a vo variante nulovom, tie je možné charakterizovať nasledovne:

Nulový variant – stav, ktorý by nastal, ak by sa strategický dokument nerealizoval.

Navrhovaný variant – posudzovaný v tejto správe o hodnotení.

Pre výber optimálneho variantu strategického dokumentu sme stanovili nasledovné kritéria:

- vplyvy na obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie),
- vplyvy na horninové prostredie / geodynamické javy,
- vplyvy na ovzdušie / miestna klíma,
- vplyvy na hlukové pomery,
- vplyvy na hydrologické pomery / vodné hospodárstvo,
- vplyvy na pôdu / poľnohospodárstvo,
- vplyvy na lesy / lesné hospodárstvo,
- vplyvy na biodiverzitu / faunu / flóru / biotopy,
- vplyvy na sídelné prostredie a štruktúra krajiny,
- vplyvy na územia Natura 2000 / ochranu prírody / ÚSES,
- vplyvy na dopravu,
- vplyvy na priemysel a energetiku,
- vplyvy na rekreáciu a cestovný ruch ,
- vplyvy na archeológiu / kultúrne pamiatky a pamiatky / prírodné dedičstvo UNESCO.

Uvedené kritéria považujeme za rovnako dôležité.

1.2. Porovnanie variantov

Nulový variant

V prípade nerealizácie strategického dokumentu môžeme očakávať nasledujúce dopady:

- Nedôjde k implementácii projektov a naplneniu špecifických cieľov posudzovaného strategického dokumentu.
- Nedôjde k vykonávaniu monitoringu strategického dokumentu.
- Nedôjde k zvýšeniu ekonomickej výkonnosti kraja s pretrvávajúcim slabým podnikateľským prostredím a trhom práce.
- V súvislosti s nedostatkom finančných prostriedkov nedôjde k podpore rozvoja dopravnej infraštruktúry, cestovného ruchu, kultúry a udržateľnej energetiky na území kraja. Naďalej bude dochádzať k neefektívnej spotrebe energií a tým k väčšiemu zaťažovaniu jednotlivých zložiek životného prostredia.
- Nedôjde k zlepšeniu životných podmienok kraja v podobe zlepšenia zdravia obyvateľov, zvýšenia ich bezpečnosti bez zabezpečenia dostupných kvalitných sociálnych služieb a zdravotníckej starostlivosti.
- Nedôjde k zlepšeniu stavu životného prostredia a adaptácie územia dotknutého kraja na zmenu klímy.
- Nedôjde k zavádzaniu inovatívnych technológií a postupov v priemysle a energetike s cieľom zvýšenia energetickej hospodárnosti a efektívneho využívania prírodných zdrojov.

Navrhovaný variant

Vízia rozvoja do roku 2030:

Do roku 2030 byť sociálnejší, zelenší, dostupnejší, inteligentnejší a pracovne atraktívnejší kraj.

Hlavný cieľ IÚS KSK:

Hlavným cieľom je zvýšenie životnej úrovne obyvateľov Košického samosprávneho kraja. IÚS predstavuje podmnožinu PHRSR, ako komplexnej rozvojovej stratégie územia integrujúcej všetky aspekty rozvoja v území a rozvojové aktivity. IÚS vychádza z analytickej, strategickej a programovej časti PHRSR KSK (základný rámec pre prípravu IÚS), ktorá predstavuje implementačný nástroj PHRSR KSK vo vzťahu k využitiu európskych štrukturálnych a investičných fondov, prípadne iných externých zdrojov.

V novom programovom období je v rámci PHRSR KSK zadaných 8 priorít rozvoja kraja, z ktorých nasledovných 7 tvorí klúčové piliere IÚS KK:

- Udržateľná mobilita
- Kvalitné a udržateľné životné prostredie
- Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie
- Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby
- Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť
- Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť
- Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov

Strategické a špecifické ciele IÚS KK:

1. UDRŽATEĽNÁ MOBILITA

Strategický cieľ 1: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému

2. Kvalitné a udržateľné životné prostredie

Strategický cieľ 2: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy

3. Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie

Strategický cieľ 3: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou

4. Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby

Strategický cieľ 4: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu

5. Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť

Strategický cieľ 5: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov

6. Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť

Strategický cieľ 6: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania

7. Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť

Strategický cieľ 7: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia

Pre implementáciu strategického dokumentu budú k jednotlivým kľúčovým pilierom / prioritám prispievať integrované investičné balíčky na základe platného uznesenia z Rady partnerstva Košického kraja. Integrovaný investičný balík je súbor vzájomne prepojených a súvisiacich projektov, ktorého realizácia ako celku je potrebná pre naplnenie niektorej z priorit IÚS. Jadrom integrovaného projektového balíka je spravidla kľúčový projekt integrovanej územnej investície (IÚI), ktorého efekt je podporený doplnkovými projektmi. Integrovaný investičný balík je financovaný komplementárne aj z iných zdrojov ako fondov EÚ, implementovaných napríklad v rámci Plánu obnovy a odolnosti, Plánu spravodlivej transformácie alebo Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ 2023 – 2027 a pod.

Realizáciou strategického dokumentu „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“ dôjde oproti nulovému variantu k vytvoreniu podmienok pre vyvážený územný rozvoj kraja a zvyšovanie kvality života a zdravia jeho obyvateľov definovaných v rámci implementácie nasledovných strategických a špecifických cieľov IÚS KK:

1) Udržateľná mobilita

Posilnenie udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Gemer, Abov, Spiš, Hnilec, Dolná Zemplín: Sobranecko – Michalovsko a Trebišovsko:

- Podpora budovania inteligentných miest a regiónov
- Rozvoj verejnej dopravy a podpora cyklodopravy
- Odstránenie kľúčových úzkych miest na cestnej infraštruktúre a zlepšenie regionálnej mobility prostredníctvom modernizácie a výstavby ciest II. a III. triedy

2) Kvalitné a udržateľné životné prostredie

Zabezpečenie udržateľnosti využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmiernenie negatívnych dôsledkov zmeny klímy v Strategicko-plánovaných regiónoch:

- Zvýšenie adaptability územia kraja na zmeny klímy (realizácia prvkov modro-zelenej infraštruktúry, vodozádržné opatrenia v sídlach a krajine / ochrana pred povodňami

- Podpora biologickej a krajinej diverzity a kvality ekosystémových služieb prostredníctvom udržovania a budovania zelenej a modrej infraštruktúry a prevencie a manažmentu invázných nepôvodných druhov
- Zvýšenie úrovne vytriedenia odpadov a transformovať odpadové hospodárstvo na obehové
- Zníženie znečistenia životného prostredia a jeho zložiek (voda, pôda, ovzdušie, ochrana prírody)
- Znižovanie energetickej náročnosti budov
- Podpora využívania OZE v systémoch zásobovania energiou
- Zabezpečenie prístupu k pitnej vode a nakladania s komunálnymi odpadovými vodami

3) Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie

Zmodernizovanie a zvýšenie dostupnosti vzdelávacieho systému, podporenie výskumno-inovačných aktivít reagujúcich na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívnenie podpory športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovaných regiónoch:

- Zabezpečenie kvalitného vzdelania pre obyvateľov kraja na všetkých stupňoch školstva
- Podpora výskumno-inovačných aktivít
- Zefektívnenie podpory športových a voľnočasových aktivít
- Rozšírenie spektra možnosti pre pohybové aktivity a zdravý životný štýl každej vekovej skupiny obyvateľstva
- Podpora medzisektorovej spolupráce v oblasti výskumu, vývoja a inovácií a zvyšovanie výskumných a inovačných kapacít v podnikoch

4) Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby

Zlepšenie ponuky kvalitných kultúrnych služieb a podporenie udržateľnosti cestovného ruchu v Strategicko-plánovaných regiónoch:

- Podpora kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
- Modernizácia existujúcej infraštruktúry cestovného ruchu a trvalo udržateľný cestovný ruch s rozvojom vidieka (obnova a zachovanie tradičných poľnohospodárskych kultúr regiónu).
- Zabezpečenie ochrany a rozvoja prírodného a kultúrneho dedičstva (UNESCO)

5) Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť

Zvýšenie kvality zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovaných regiónoch:

- Zabezpečenie dostupnosti a kvality zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb pre obyvateľov kraja, ako aj služieb pre dlhodobú starostlivosť (seniori), aktívne starnutie
- Zabezpečenie dostupnosti kvalitných sociálnych služieb a posilnenie sociálnej integrácie osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením

6) Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť

Vytvorenie kvalitnejšej a dostupnejšej siete sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovaných regiónoch:

- Zvyšovanie účinnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu rozvíjaním sociálnej infraštruktúry a podporou sociálneho hospodárstva
- Podpora sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných komunít, domácností s nízkym príjmom a znevýhodnených skupín vrátane osôb s osobitnými potrebami prostredníctvom integrovaných akcií vrátane bývania a sociálnych služieb

7) Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť

Zmodernizovanie technickej vybavenosti územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovaných regiónoch:

- Podpora rozvoja inteligentného riadenia/správy miest a regiónov, najmä zavádzania a zvyšovania kvality a odolnosti systémov a optimalizácie procesov verejnej správy
- Rozvoj administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych samospráv a mimovládnych neziskových organizácií pôsobiach v komunite alebo partnerov pôsobiach v komunite
- Investície do bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov

Primerane charakteru strategického dokumentu, jeho priorít, strategických a špecifických cieľov boli identifikované pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu vrátane návrhu opatrení, pričom významné negatívne vplyvy na obyvateľstvo (zdravie) a jednotlivé zložky životného prostredia neboli identifikované.

Konštatujeme, že realizáciou, resp. uplatňovaním jednotlivých strategických a špecifických cieľov a priorít IÚS KK predpokladáme pozitívne vplyvy na životné prostredie a obyvateľstvo vrátane zdravia. Vplyvy konkrétnych projektov vyplývajúcich zo strategického dokumentu v územnej podrobnosti budú bližšie špecifikované a posudzované samostatne podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s adekvátnym zohľadnením všetkých aspektov.

Hodnotenie pravdepodobne významných environmentálnych vplyvov na životné prostredie a vplyvov na zdravie obyvateľstva strategického dokumentu je súčasťou časti IV./kap. 1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne aj negatívne) a kap. 1.2. Hodnotenie predpokladaných vplyvov strategického dokumentu na zložky, faktory životného prostredia a zdravie obyvateľstva.

Pri realizácii opatrení a pri dodržiavaní platných hygienických limitov v zmysle platnej legislatívy sa nepredpokladá významný negatívny vplyv realizácie strategického dokumentu na dotknuté obyvateľstvo, jeho zdravotný stav a na jednotlivé zložky životného prostredia.

Na základe komplexného posúdenia vplyvov činnosti na životné prostredie z pohľadu strategického dokumentu považujeme navrhovaný variant strategického dokumentu za environmentálne prijateľný a realizovateľný.

Navrhujeme strategický dokument

„Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“ schváliť a realizovať.

2. Nedostatky a neurčitosti v poznatkoch, ktoré sa vyskytli pri vypracúvaní správy o hodnotení

Vo vzťahu k stupňu a charakteru posudzovaného strategického dokumentu IÚS KK sa v procese posudzovania vyskytujú neurčitosti, najmä z dôvodu nedostatku vstupných informácií súvisiacich s očakávanými vplyvmi na životné prostredie, ktoré budú v ďalších etapách prípravy konkrétnych špecifických cieľov / aktivít strategického dokumentu riešené v rámci hodnotenia vplyvov navrhovaných činností, resp. zmeny činnosti podľa prílohy č. 8a zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V tomto zmysle túto správu o hodnotení strategického dokumentu je potrebné považovať ako dostatočný východiskový podklad pre ďalšie stupne posudzovania vplyvov na životné prostredie konkrétnych projektov / činností, ktoré sa budú realizovať a ktoré podliehajú posudzovaniu podľa zákona č. 24/2006 Z. z. v platnom znení, ako i pre vypracovanie ďalších stupňov projektovej dokumentácie.

Primerane charakteru strategického dokumentu, jeho priorít, strategických a špecifických cieľov boli v kap. IV komplexne vyhodnotené primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu.

Z hľadiska výsledkov environmentálneho hodnotenia komplexných vplyvov strategického dokumentu konštatujeme, že nie sú nám známe zásadné problémy, o ktorých by neexistovali potrebné informácie a prijateľné návrhy na ich riešenie.

VII. Návrh monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie

Účelom monitorovacieho systému IÚS KK je monitorovať, či sú dosahované stanovené výstupy a či sa plnia strategické a špecifické ciele strategického dokumentu. Komplexný a efektívny monitorovací systém je dôležitý nielen pre sledovanie procesu vykonávania a implementácie strategického dokumentu, ale je aj základom pre úspešné hodnotenie.

Proces monitorovania a hodnotenia realizácie IÚS KK je synergický s monitorovaním a hodnotením realizácie Programu Slovensko. Mechanizmy hodnotenia a monitoringu vo vzťahu k plneniu cieľov Programu Slovensko budú spracované po zverejnení záväzného mechanizmu implementácie Programu Slovensko.

Monitoring a hodnotenie priebehu realizácie IÚS KK prebieha raz ročne, vždy na prvom zasadnutí Rady partnerstva v každom kalendárnom roku realizácie, posledné hodnotenie na záverečnom zasadnutí Rady partnerstva po ukončení programového obdobia.

Monitorovaciú a hodnotiacu správu vypracúva Technický sekretariát Rady partnerstva, spoločne s aktualizovaným zásobníkom projektových zámerov ku koncu kalendárneho roka. Správu predkladá Rade partnerstva na schválenie jej predseda, resp. osoba ním na tento úkon určená. Správu vrátane jej príloh schvaľuje Rada partnerstva v zmysle svojho Štatútu.

Návrh monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie

Vzhľadom na charakter strategického dokumentu a naplnenie jeho priorít, strategických / špecifických cieľov je systém opatrení na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie orientovaný na zabezpečenie optimalizácie realizácie jednotlivých aktivít strategického dokumentu:

- Základom monitoringu vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie bude na úrovni jednotlivých činností / projektov napĺňanie podmienok vyplývajúcich zo záverečných stanovísk environmentálneho posudzovania vplyvov projektov na životné prostredie tzv. EIA procesu (Environmental Impact Assessment), ktoré vydáva MŽP SR v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Monitoring je tak naviazaný na výsledky procesu EIA, kde sú zadefinované povinnosti, ktoré vyplývajú pre realizátora činnosti (projektu) a sú závislé od charakteru projektu a jeho vplyvu na životné prostredie.
- V rámci monitoringu životného prostredia je potrebné zabezpečiť pravidelné sledovanie vplyvov v rôznych štádiách prípravy konkrétnych stavieb, ich realizácie a samotnej prevádzky na vybraných zložkách životného prostredia vo vymedzených lokalitách, pričom úlohou analýzy výsledkov monitoringu je vyhodnotenie vplyvov stavieb s následným vyvodením dôsledkov a prijatím opatrení na elimináciu tých vplyvov, ktoré budú nepriaznivé na životné prostredie. Úspešnosť spomínaných krokov a zabezpečenie objektívnosti výstupov je závislé na výbere sledovaných vplyvov, zložiek a parametrov životného prostredia a výbere lokalít na ich sledovanie.
- Osobitnú pozornosť je potrebné venovať projektom vo vzťahu k ich potenciálnym negatívnym dopadom na lokálne kvalitatívne parametre životného prostredia, ochranu biotopov, životného prostredia a zdravia obyvateľstva.

- Pri rozhodovaní o výbere projektov dôsledne sledovať aspekt udržateľnosti podporovanej aktivity po ukončení spolufinancovaného projektu a vyváženosť krátkodobých a dlhodobých efektov.
- Pri rozhodovaní o výbere projektov sledovať vyváženosť lokálnych, regionálnych a nadregionálnych efektov s cieľom preferencie kumulatívnych a synergických efektov na nadmiestnej úrovni.

Konkrétne návrhy monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie budú súčasťou jednotlivých konkrétnych projektov v rámci procesu EIA.

VIII. Pravdepodobne významné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie

Realizáciou IÚS KK na obdobie 2021-2030 vzhľadom na charakter / priority a špecifické ciele posudzovaného strategického dokumentu sa významné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie nepredpokladajú.

Ďalšie stupne rozpracovania a konkretizácie strategického dokumentu v rámci konkrétnych projektov budú následne posudzované podľa zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov, vrátane vplyvov presahujúcich štátne hranice.

IX. Netechnické zhrnutie poskytnutých informácií

1. Základné informácie o strategickom dokumente

Predmetom tejto Správy o hodnotení je posúdenie strategického dokumentu: „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“.

Správa o hodnotení strategického dokumentu je vypracovaná podľa rozsahu hodnotenia vydaného Okresným úradom Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (č. OU-KE-OSZP1-2023/016601-215, zo dňa 05.06.2023).

V súvislosti s novým programovým obdobím 2021 – 2027, Slovenská republika pristúpila k zmene spôsobu uplatňovania mechanizmu výberu projektov, nakoľko umožnila prístup regiónov k financovaniu časti územných rozvojových potrieb prostredníctvom využitia integrovaného územného prístupu k implementácii fondov EÚ, podľa princípov Územnej agendy EÚ. Nové úlohy, z toho vyplývajúce, sú vykonávané prostredníctvom Rád partnerstva na území krajov a Kooperačných rád udržateľného mestského rozvoja, ako riadiacich štruktúr koordinujúcich procesy plánovania, implementácie a monitorovania.

Hlavným impulzom pre spracovanie IÚS Košického kraja je príprava na nové programové obdobie Európskej únie na roky 2021 – 2027 a Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov s názvom Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030.

Primárnym účelom integrovaného územného rozvoja je zabezpečenie realizácie investícií v rámci viacerých priorít Programu Slovensko. Implementačný mechanizmus integrovaných územných investícií umožňuje riadiacemu orgánu koordinovať realizáciu častí rôznych prioritných cieľov tak, aby bola podporená komplementárnosť aktivít integrovanej investície. IÚS Košického kraja predstavuje komplexnú strednodobú stratégiu územia, integrujúcu všetky aspekty rozvoja a rozvojové aktivity v území. Je základnou stratégiou pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi EÚ. Jej cieľom je s využitím územnej dimenzie zabezpečiť podmienky pre účinné využitie finančných prostriedkov EŠIF, štátneho rozpočtu a ostatných finančných zdrojov prijímateľov počas programového obdobia 2021 – 2027.

Pri tvorbe Integrovanej územnej stratégie Košického kraja 2022 – 2030 sa vychádzalo z Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2023 – 2027 s výhľadom do roku 2030 a zároveň sa rešpektovali aktuálne metodické dokumenty pre tvorbu IÚS, no vychádzalo sa najmä z Jednotného metodického rámca pre prípravu integrovaných územných stratégií a integrovaných územných investícií v Slovenskej republike v programovom období 2021 – 2027. V rámci IÚS Košického kraja je integrovaný územný prístup implementovaný prostredníctvom nástroja integrovaných územných investícií (IÚI). IÚI sú v rámci strategických investičných balíkov IÚS Košického kraja tou časťou, ktorá bude financovaná zo všetkých zdrojov EÚ a naprieč všetkými politickými cieľmi. Tento integrovaný prístup zároveň zabezpečí prepájanie tzv. mäkkej a tvrdej infraštruktúry a týmito krokmi bude možné naplňať hlavné výzvy a potreby v regiónoch.

IÚS KSK predstavuje podmnožinu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHRSR KSK), ako komplexnej rozvojovej stratégie územia integrujúcej všetky aspekty rozvoja v území a rozvojové aktivity. IÚS vychádza z analytickej, strategickkej a programovej časti PHRSR

KSK (základný rámec pre prípravu IÚS), ktorá predstavuje implementačný nástroj PHRSR vo vzťahu k využitiu európskych štrukturálnych a investičných fondov, prípadne iných externých zdrojov. IÚS môže obsahovať aj zásobník projektových zámerov, ktoré budú na území kraja podporené.

IÚS KK schvaľuje Rada partnerstva, ktorá predstavuje inštitucionálny mechanizmus pre definovanie územných cieľov prostredníctvom IÚS a ich realizáciu v programovom období EÚ 2021 až 2027. Jej autonómnou súčasťou je Kooperačná rada Udržateľného mestského rozvoja (UMR). Rada partnerstva pre integrovaný územný rozvoj je flexibilná komunikačná a rozhodovacia platforma pre trvalú spoluprácu sociálno-ekonomických partnerov v danom území Košického kraja. Rada partnerstva koordinuje prípravu a implementáciu IÚS Košického kraja a slúži na zabezpečenie participatívneho riadenia integrovaného územného rozvoja v Košickom kraji.

Vymedzenie územia

V rámci Košického kraja boli pre potreby spracovania Integrovanej územnej stratégie Košického kraja stanovené nasledujúce strategicko-plánovacie regióny (SPR):

1. SPR Gemer – okres Rožňava
2. SPR Spiš – okres Spišská Nová Ves
3. SPR Hnilec – okres Gelnica
4. SPR Abov – okres Košice – okolie a okresy Košice I-IV
5. SPR Dolný Zemplín: Trebišovsko – okres Trebišov
6. SPR Dolný Zemplín: Sobranecko-Michalovsko – okresy Sobrance a Michalovce

Regióny udržateľného mestského rozvoja (UMR) na území Košického kraja budú spracované samostatne jednotlivými centrami mestských funkčných regiónov:

1. UMR Košice
2. UMR Michalovce

Vízia rozvoja do roku 2030:

Do roku 2030 byť sociálnejší, zelenší, dostupnejší, inteligentnejší a pracovne atraktívnejší kraj.

Hlavný cieľ IÚS KSK:

Hlavným cieľom je zvýšenie životnej úrovne obyvateľov Košického samosprávneho kraja. IÚS predstavuje podmnožinu PHRSR, ako komplexnej rozvojovej stratégie územia integrujúcej všetky aspekty rozvoja v území a rozvojové aktivity. IÚS vychádza z analytickej, strategickej a programovej časti PHRSR KSK (základný rámec pre prípravu IÚS), ktorá predstavuje implementačný nástroj PHRSR KSK vo vzťahu k využitiu európskych štrukturálnych a investičných fondov, prípadne iných externých zdrojov.

Kľúčové piliere IÚS KK:

- Udržateľná mobilita
- Kvalitné a udržateľné životné prostredie
- Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie
- Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby
- Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť
- Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť
- Moderná technická infraštruktúra a účinná bezpečnosť obyvateľov

Pre implementáciu strategického dokumentu budú k jednotlivým kľúčovým pilierom / prioritám prispievať integrované investičné balíčky. Integrovaný investičný balík je súbor vzájomne prepojených a súvisiacich projektov, ktorého realizácia ako celku je potrebná pre naplnenie niektorej z priorit IÚS. Jadrom integrovaného projektového balíka je spravidla kľúčový projekt integrovanej územnej investície (IÚI), ktorého efekt je podporený doplnkovými projektmi. Integrovaný investičný balík je financovaný komplementárne aj z iných zdrojov ako fondov EÚ, implementovaných napríklad v rámci Plánu obnovy a odolnosti, Plánu spravodlivej transformácie alebo Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ 2023 – 2027 a pod.

Strategické a špecifické ciele IÚS KK:

1. UDRŽATEĽNÁ MOBILITA

Strategický cieľ 1: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému

Špecifický cieľ 1.1: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 1.2: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 1.3: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 1.4: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

Špecifický cieľ 1.5: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobranecko - Michalovsko

Špecifický cieľ 1.6: Posilniť udržateľnosť mobility a odolnosť dopravného systému v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko

2. Kvalitné a udržateľné životné prostredie

Strategický cieľ 2: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy

Špecifický cieľ 2.1: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 2.2: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 2.3: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 2.4: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

Špecifický cieľ 2.5: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobranecko – Michalovsko

Špecifický cieľ 2.6: Zabezpečiť udržateľnosť využívania a efektívnu ochranu prírodných zdrojov a zmierniť negatívne dôsledky zmeny klímy v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko

3. Moderné školstvo, vzdelávanie a šport a kvalitná veda, výskum a inovácie

Strategický cieľ 3: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou

Špecifický cieľ 3.1: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 3.2: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 3.3: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 3.4: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

Špecifický cieľ 3.5: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobranecko – Michalovsko

Špecifický cieľ 3.6: Zmodernizovať a zvýšiť dostupnosť vzdelávacieho systému, podporiť výskumno-inovačné aktivity reagujúce na potreby spoločnosti, regiónu a Priemyslu 4.0 a zefektívniť podporu športových a voľnočasových aktivít a práce s mládežou v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko

4. Udržateľný cestovný ruch a kvalitné kultúrne služby

Strategický cieľ 4: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu

Špecifický cieľ 4.1: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 4.2: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 4.3: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 4.4: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

Špecifický cieľ 4.5: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobranecko – Michalovsko

Špecifický cieľ 4.6: Zlepšiť ponuku kvalitných kultúrnych služieb a podporiť udržateľnosť cestovného ruchu v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko

5. Kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť

Strategický cieľ 5: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov

Špecifický cieľ 5.1: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 5.2: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 5.3: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 5.4: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

Špecifický cieľ 5.5: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobranecko – Michalovsko

Špecifický cieľ 5.6: Zvýšiť kvalitu zdravia obyvateľov v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko

6. Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť

Strategický cieľ 6: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania

Špecifický cieľ 6.1: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 6.2: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 6.3: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 6.4: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

Špecifický cieľ 6.5: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobranecko – Michalovsko

Špecifický cieľ 6.6: Vytvoriť kvalitnejšiu a dostupnejšiu sieť sociálnej starostlivosti a bývania v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko

7. Podpora sociálnej inklúzie a dostupná sociálna starostlivosť

Strategický cieľ 7: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia

Špecifický cieľ 7.1: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Gemer

Špecifický cieľ 7.2: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Abov

Špecifický cieľ 7.3: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Spiš

Špecifický cieľ 7.4: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Hnilec

- Špecifický cieľ 7.5: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobrancecko – Michalovsko
- Špecifický cieľ 7.6: Zmodernizovať technickú vybavenosť územia využívajúc SMART riešenia v Strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko

K špecifickým cieľom budú zostavované Integrované investičné balíčky na základe platného uznesenia z Rady partnerstva Košického kraja.

Integrované investičné balíčky reflektujú na:

- potrebu zvyšovania kvality verejných služieb v oblasti dopravy, kultúry, vzdelávania, športu, cestovného ruchu a sociálnych služieb. Navrhované kľúčové a podporné opatrenia odrážajú najmä aktuálnu potrebu rozvoja integrovaných dopravných systémov / modernizácie cestnej a železničnej infraštruktúry, rozvoja cyklistickej infraštruktúry, zvýšenia kvality verejnej dopravy tak, aby sa stala vyhľadávanou alternatívou individuálnej osobnej dopravy motorovými vozidlami, atď.,
- alarmujúce problémy súvisiace so znižovaním kvality životného prostredia (ochrana podzemných a povrchových vôd, vodné hospodárstvo, protipovodňová ochrana, výstavba a obnova verejných vodovodov, verejnej kanalizačnej siete a ČOV, obnova a modernizácia zariadení tepelného hospodárstva, ochrana a obnova krajiny, zvýšenie opatrení na zmenu klímy, znižovanie emisií, podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie a energetická transformácia, zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, odstraňovanie starých environmentálnych záťaží, podpora prechodu na obehové hospodárstvo, environmentálne vzdelávanie, obnova a zachovanie tradičných poľnohospodárskych kultúr regiónu a rozvoja vidieka, atď.),
- potrebu budovania kapacít na rozvoj vzdelávania, športu, výskumu a inovácií, ekologicky udržateľná a "SMART" obnova kultúrneho dedičstva, inovácie kultúrnych služieb, vytváranie podmienok pre trvalo udržateľný rozvoj infraštruktúry a zlepšenie kvality sociálnych služieb a cestovného ruchu, dostupná a kvalitná komplexná zdravotná starostlivosť,
- rozvoj a rozširovanie informačno-komunikačných technológií a zabezpečenie digitálnej bezpečnosti, modernizácia zariadení civilnej ochrany a ďalších zariadení pre účely ochrany zdravia, životov a majetku, obnova a modernizácia zariadení pre distribúciu elektriny, plynu, vodíka, ropovodov a produktovodov, rozvoj infraštruktúry pre alternatívne typy dopravy,
- potrebu vytvárania nových a udržateľných pracovných miest a dynamickejší rozvoj miestnych ekonomík založený na užšej spolupráci jednotlivých aktérov miestneho ekonomického rozvoja (prenos znalostí z centra regiónu Košice do ďalších miest a oblastí, napr. na podporu inovácií, kreatívnych odvetví, či sociálnej ekonomiky.

V etape prípravy a spracovania správy o hodnotení pre navrhovaný strategický dokument bolo možné identifikovať predpokladané vplyvy navrhovaného strategického dokumentu na obyvateľstvo a zdravie a jednotlivé zložky životného prostredia do takej podrobnosti, akú strategický dokument vzťahujúcim sa na územie KSK poskytuje. Primerane charakteru strategického dokumentu, jeho strategických, špecifických cieľov a oprávnených aktivít boli identifikované pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu (časť IV., kap. 1.1 a kap. 1.2) vrátane návrhu opatrení, pričom významné negatívne vplyvy strategického dokumentu IÚS KK na obyvateľstvo (zdravie) a jednotlivé zložky životného prostredia neboli identifikované.

Konštatujeme, že realizáciou, resp. uplatňovaním jednotlivých priorít a cieľov IÚS KK predpokladáme pozitívne vplyvy na životné prostredie a obyvateľstvo vrátane zdravia. Vplyvy

konkrétnych projektov vyplývajúcich zo strategického dokumentu v územnej podrobnosti budú bližšie špecifikované a posudzované samostatne podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s adekvátnym zohľadnením všetkých aspektov.

V záujme riešenia potrieb a dosiahnutia cieľov stanovených v strategickom dokumente vo vzťahu k zabezpečeniu environmentálnej udržateľnosti bude potrebné podporovať iba projekty šetrné k životnému prostrediu, ktoré minimalizujú negatívny dopad na životné prostredie vo vzťahu k využívaniu jednotlivých zložiek životného prostredia (zdrojov). Neefektívne projekty, nešetrné voči životnému prostrediu by nemali byť podporované.

Záverečné zhodnotenie

Na základe vykonaného posúdenia neboli identifikované významné negatívne vplyvy, ktoré by znemožnili prijať predložený strategický dokument.

Navrhovaný strategický dokument „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“ z hľadiska vplyvu na životné prostredie je prijateľný a odporúča sa schvaľujúcemu orgánu jeho schválenie v predloženej znení po zohľadnení pripomienok a požiadaviek účastníkov procesu posudzovania vrátane verejnosti vyplývajúcich z ich písomných stanovísk a záverov verejného prerokovania.

2. Naplnenie požiadaviek rozsahu hodnotenia

Zo stanovísk doručených k Oznámeniu o strategickom dokumente: „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“, (02/2023), vyplynula potreba rozpracovať v správe o hodnotení príslušné požiadavky súvisiace s navrhovaným strategickým dokumentom.

Naplnenie týchto požiadaviek je obsahom príslušných kapitol tejto správy o hodnotení, podľa Rozsahu hodnotenia, ktorý vydal Okresný úrad Košice, Odbor starostlivosti o životné prostredie, Oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (č. OU-KE-OSZP1-2023/016601-215, zo dňa 05.06.2023).

Vyhodnotenie požiadaviek rozsahu hodnotenia je prehľadne uvádzané v prílohe č.1 predkladanej správy o hodnotení strategického dokumentu.

X. Informácia o ekonomickej náročnosti (ak to charakter a rozsah strategického dokumentu umožňuje)

Pre všetky aktivity navrhované v rámci strategického dokumentu platí, že najefektívnejším spôsobom ich financovania je ich priame začlenenie do politik jednotlivých sektorov. Druhým pravidlom pri financovaní je zohľadnenie pozitívnych synergických efektov medzi sektormi a spojenie viacerých finančných zdrojov na realizáciu rozsiahlejších opatrení a projektov, napríklad na miestnej, obecnej, okresnej či krajskej a regionálnej úrovni.

Finančný rámec realizácie IÚS pozostáva zo zdrojov z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Kohézneho fondu, štátneho rozpočtu SR obsiahnutých v alokácii Programu Slovensko a z vlastných zdrojov jednotlivých vlastníkov projektov. Ďalšími potenciálnymi zdrojmi realizácie sú Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky, program cezhraničnej spolupráce Interreg Slovensko – Maďarsko 2021 – 2027, Interreg NEXT ENI HUSKROUA 2021 – 2027, komunitárne programy Európskej komisie, ďalšie grantové schémy, finančné nástroje a vlastné zdroje samospráv.

Dôležitou súčasťou IÚS KK sú Integrované územné investície (IÚI), ktoré by mali reprezentovať integrované projektové zámery vychádzajúc z potrieb územia a z potrieb strategicko-plánovacích regiónov. Zásobník Integrovaných územných investícií na území Košického kraja je pripravovaný partnermi v rámci Strategicko – plánovacích regiónov podľa potrieb daného územia a možností podpory EÚ a bude priebežne aktualizovaný a schvaľovaný Radou Partnerstva Košického kraja.

Zoznam riešiteľov a organizácií, ktoré sa na vypracovaní správy o hodnotení strategického dokumentu podieľali, ich podpis (pečiatka)

1. Meno spracovateľa Správy o hodnotení

Spracovateľom Správy o hodnotení je firma EKOJET, s.r.o., Staré Grunty 9A, 841 04 Bratislava

2. Zoznam riešiteľov

Zodpovedný riešiteľ:

Mgr. Tomáš Šembera
Ing. Ivan Šembera, CSc.

Spoluriešitelia:

Mgr. Ľubomír Modrík
Mgr. Ivan Stolárik
Ing. Ján Schvarcz
Mgr. Juraj Nechaj
Bc. Annamária Meszárosová

Potvrdzujem správnosť údajov.

.....
Mgr. Tomáš Šembera
za spracovateľa správy o hodnotení
strategického dokumentu

V Bratislave, 26.04.2024

Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu obstarávateľa

Potvrdzujem správnosť údajov.

.....
JUDr. Boris Bilčak,
Riaditeľ úradu Košického samosprávneho kraja,
Úrad Košického samosprávneho kraja,
oprávnený zástupca obstarávateľa

V Košiciach, 30.04.2024

Zoznam doplňujúcich analytických správ a štúdií, ktoré boli podkladom pre vypracovanie správy o hodnotení

1. Zoznam textovej a grafickej dokumentácie

- Adaptačná stratégia na dôsledky zmeny klímy v Košickom kraji, 2020
- Atlas krajiny Slovenskej republiky. MŽP SR, Bratislava, 2002, Esprit spol. s r.o. Banská Štiavnica, 2002
- Environmentálna databáza firmy EKOJET, s.r.o. a jej dokumentácie hodnotenia vplyvov činností na životné prostredie – Zámery alebo Správy E.I.A., S.E.A.
- Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022 – 2030, (04/2023)
- Interreg VI-A Maďarsko – Slovensko 2021 – 2027
- Hodnotenie kvality životného prostredia, SPU v Nitre, 2010
- Hydrologická ročenka, Povrchové vody 2020, SHMÚ, Bratislava, 2022
- Konceptcia rozvoja sociálnych služieb v Košickom samosprávnom kraji na roky 2024 – 2026
- Program Slovensko 2021-2027
- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2023-2027 (s výhľadom do roku 2030)
- Plán obnovy a odolnosti SR
- Plán obnovy a udržateľnosti SR
- Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie Košického kraja na roky 2020-2027
- Plán udržateľnej mobility Košického samosprávneho kraja, NDCon s.r.o.
- Program rozvoja vidieka 2023 -2027
- Program LIFE 2021-2027 – finančný nástroj Európskej únie pre oblasť životného prostredia a ochrany klímy
- Správy o stave životného prostredia Slovenskej republiky. MŽP SR, SAŽP
- Štatistická ročenka o pôdnom fonde v SR, 2023
- Stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky Košického kraja 2022 – 2027 –2030, Cycling Planning Studio s.r.o, 2021.
- Stratégia udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Košickom samosprávnom kraji do roku 2027.
- Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2022, Národné centrum zdravotníckych informácií, Bratislava 2023
- www.vucke.sk, www.statistics.sk, www.sopsr.sk, www.shmu.sk, www.enviroportal.sk,
www.geoportal.sk, www.data.gov.sk, www.vupop.sk, www.vuvh.sk, www.forestportal.sk,
www.climateadap.eea.europa.eu, www.cms.enviroportal.sk.

PRÍLOHY

V prílohe tejto Správy o hodnotení strategického dokumentu sa nachádzajú:

Textová dokumentácia

- Príloha č.1: Vyhodnotenia splnenia jednotlivých bodov rozsahu hodnotenia strategického dokumentu.
- Príloha č.2: Vyhodnotenie pripomienok k oznámeniu o strategickom dokumente „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“, (02/2023).
- Príloha č. 3: Primerané posúdenie vplyvu plánu na dotknuté územia sústavy Natura 2000.
- Príloha č. 4: „Integrovaná územná stratégia Košického kraja 2022-2030“.

IÚS KK je zverejnený na stránke KSK:

(<https://web.vucke.sk/sk/uradna-tabula/rozvoj-regionu/phrsr-ksk-roky-2023-2027/integrovaný-uzemný-rozvoj/>)